

AD NOTAM

Č A S O P I S Č E S K É H O N O T Á Ř S T V Í

Z OBSAHU:

Články

Martin Šešina: Dědický podíl

**Ondřej Horák: Postavení potomků
vyděděného potomka**

**Václav Pilík: Pojetí a soustava věcných práv
v občanském zákoníku**

Z historie

**Ústavodárný říšský sněm 1848 až 1849
a jeho poslanec, budoucí notář Antonín Mokří**

Judikatura

Zúžení SJM

Nad starým judikátem

Rozhovor

**prof. JUDr. Josef Fiala, CSc.,
soudce Ústavního soudu ČR**

Ad notam aneb Na vědomí dáváme...

... že stejně jako těch více než 20 uplynulých let vám budeme spolehlivým partnerem a oporou. Ale hlavně pro vás zůstáváme poskytovatelem profesního pojištění odpovědnosti, nyní navíc se spoustou výhod i pro váš soukromý život. Více se o speciálních nabídkách dozvíte u svého pojišťovacího zprostředkovatele.

POJIŠTĚNÍ
PRO NOTÁŘE

Kooperativa
VIENNA INSURANCE GROUP

Pro život jaký je
už 25 let

☎ 841 105 105
www.koop.cz

ČLÁNKY

Martin Šešina: Dědický podíl	3
Ondřej Horák: Postavení potomků vydědčeného potomka	5
Václav Pilík: Pojetí a soustava věcných práv v občanském zákoníku	9

Z HISTORIE

Jan Kotous: Ústavodárný říšský sněm 1848 až 1849 a jeho poslanec, budoucí notář Antonín Mokřý	13
---	----

JUDIKATURA

Zúžení SJM	19
Nad starým judikátem	23

ROZHOVOR

prof. JUDr. Josef Fiala, CSc., soudce Ústavního soudu ČR	24
--	----

AKTUÁLNĚ

JUDr. Martin Foukal zvolen předsedou výboru Pražského sdružení Jednoty českých právníků	27
Kroměříž 2016: Dědické právo a vybrané instituty zákona o obchodních korporacích a občanského zákoníku	28
Notářská koulovaná	29
XIV. notářská olympiáda	30

RECENZE A ANOTACE

Vina soudce Brennera	31
----------------------	----

STOJÍ ZA POZORNOST

	32
--	----

ZE ZAHRANIČÍ

Zpráva z plenárního zasedání Generálního shromáždění CNUE (Rada evropských notářství)	33
Zpráva ze 112. kongresu francouzských notářů	35
Notářství v Lotyšsku	37

ZPRÁVY Z NK ČR

Zahájení a ukončení činnosti notářů	40
Konkurzy na obsazení uvolněných notářských úřadů	41

STŘÍPKY Z HISTORIE

Stanislav Balík: Střípky z historie 41	45
--	----

FEJETON

Karel Wawerka: Mají stopy rakouské monarchie v českém notářství budoucnost?	46
---	----

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

je naším údělem potýkat se v našem povolání dennodenně se smrtí. Sice jiným, netělesným způsobem, než jak činí třeba profese lékařů, přesto způsobem velmi intimním, neboť abychom určili toho, kdo na světě zaujme místo zemřelého, pokud jde o jeho majetek nebo dluhy, zkoumáme často podrobně dosavadní život a vztahy takového člověka a osobně se setkáme s osobami jemu blízkými.

Protože je však léto v plném proudu a období dovolených, kdy se alespoň na chvíli snažíme oprostit od pracovní reality, vrcholí, dovoluji mi nahlédnout na věc z poněkud netradičního úhlu. Není rovněž naším údělem potýkat se v našem povolání čas od času i s nesmrtností?

Nemám teď vůbec na mysli víru v nesmrtnou duši, nýbrž to, co spisovatel Milan Kundera ve svém románu *Nesmrtnost* nazývá nesmrtností pozemskou, a sice památku zemřelého člověka v myslích ostatních, když rozeznává takzvanou malou nesmrtnost, jako památku člověka v myslích těch, co ho znali, a velkou nesmrtnost, která znamená památku člověka v myslích těch, s nimiž se osobně neznal. Každý pak podle něj může dosáhnout jakékoli nesmrtnosti, podle toho, co si o člověku zapamatujeme, co nám po něm zůstane: nejen větší či menší, anebo kratší či delší, ale třeba i nesmrtnosti směšné, kterou Kundera uvádí na příkladu Tycha de Brahe, který sice byl velký astronom, ale dnes o něm víme jen to, že se stydl odejít na záchod, takže mu praskl močový měchýř.

Dědicům se může někdy zdát, že notáři jako soudní komisaři po právní moci konečného usnesení o dědictví vše hodí za hlavu a jdou řešit dalšího nebožtíka. Přesto se nezdá stává, že památka zemřelého člověka přetrvává i v myslích těch, s nimiž se sice zpravidla osobně neznal, ale kteří důvěrně poznali

Mgr. David Kittel,
zástupce vedoucího
redaktora Ad Notam

AD

NOTAM

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

Vydává: Notářská komora ČR se sídlem Apolinářská 12, 120 00 Praha 2, tel. 224 921 126, 224 921 258, tel./fax 224 919 192, 224 919 266, e-mail:

prispvky.adnotam@nkr.cz, reklamace.adnotam@nkr.cz, www.nkr.cz, ISSN 1211-0558, MK ČR E 7049. Vedoucí redaktor: JUDr. Ing. Michael Sáblik.

Zástupce vedoucího redaktora: Mgr. David Kittel. Adresa redakce: Apolinářská 12, 120 00 Praha 2. Výroba a grafická úprava: IMPAX, spol. s r. o.

Redakční rada: JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, JUDr. Kateřina Brejlová, prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., JUDr. Roman Fiala, Ing. Mgr. Lenka Holíková, Mgr. Luboš Holík, JUDr. et Ing. Ondřej Klička, JUDr. Martina Kasíková, Mgr. Šimon Klein, doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D., Mgr. Erik Mrzena, JUDr. Věra Sábliková. Cena časopisu:

720 Kč včetně DPH za ročník (cena jednoho čísla je 120 Kč vč. DPH), předplatné je možno objednat na predplatne.adnotam@nkr.cz. Tisk: TISKAP, s. r. o.

jeho život, vztahy a blízké osoby během projednávání pozůstalosti – v myslích notářů a jeho zaměstnanců. A tehdy vlastně zůstavitel dosáhne zvláštního druhu nesmrtnosti. Nazvěme ji třeba nesmrtností notářskou a podle způsobu života zemřelého, okolností jeho úmrtí, anebo na základě jednání s těmi, kteří jej přežili a účastní se pozůstalostního řízení, ji označme dalšími přívlastky, které si zaslouží.

Proto se po své smrti může stát notářsky nesmrtelným třeba: Člověk, který byl tmelícím prvkem rodiny a jehož úmrtí rozpoutalo hádky o jeho majetek. Světoběžník, jehož pozůstalost musí soudní komisař projednávat podle práva cizího státu. Notorický dlužník, který dočasně navyšuje spotřebu papíru v notářské kanceláři jdoucího na oběť tisku přihlášených pohledávek jeho věřitelů. Bonviván a milovník žen, který nechal sezná-

mení všech svých potomků navzájem až na jednání před soudním komisařem. Závětní tajnůstkář, který svou překvapivou poslední vůlí rozezlil všechny do té doby předpokládané dědice. Nebo třeba rodič, který vydědil své potomky. Každý z vás si nepochybně bez okolků vzpomene na jiné náročné a složité případy, se kterými se musel vypořádávat.

A tak vám všem přeji mnoho sil do projednávání pozůstalostí po těch, kteří ve vašich myslích aspirují na to stát se nesmrtelnými.

Mgr. David Kittel, zástupce vedoucího redaktora,
notářský kandidát a trvalý zástupce
JUDr. Josefa Burdy, notáře v Plzni

Složení slibu do rukou ministra spravedlnosti

Dne 20. června 2016 složilo 22 notářských kandidátů slib do rukou ministra spravedlnosti JUDr. Roberta Pelikána, Ph.D., podle § 9 odst. 2 notářského řádu, a to: Mgr. Lukáš Macháček, Mgr. Petra Hrdlíková, Mgr. Hana Kulhánková, JUDr. Filip Plašil, Mgr. Marie Nosková, Mgr. Eva Hosmanová, Mgr. Radka Nováková, Mgr. Michaela Dvořáková, Mgr. Eva Hirschauerová, Mgr. Filip Vorel, Mgr. Štěpán Nývlt, Mgr. Jana Jeřábková, Mgr. Jana Vendlerová, Mgr. Lenka Karhanová, Mgr. Martina Machová, Mgr. Štěpán Tichý, Mgr. Hana Mičicová, Mgr. Antonie Fischerová, Mgr. Iva Kounovská, Mgr. Michal Komenda, Mgr. Petra Štohanzlová a Mgr. Martin Diviš. Současně s nimi složila slib advokátka Mgr. Martina Suchodolová, vítězka konkurzu na obsazení notářského úřadu v obvodu Okresního soudu v Ústí nad Orlicí se sídlem v Jablonném nad Orlicí.

Složení slibu byl přítomen prezident Notářské komory České republiky Mgr. Radim Neubauer.

Blahopřejeme a přejeme mnoho pracovních úspěchů v další činnosti. ■

Redakce Ad Notam

Dědický podíl

JUDr. Martin Šešina

DĚDICKÝ PODÍL JE JEDNÍM ZE ZÁKLADNÍCH INSTITUTŮ DĚDICKÉHO PRÁVA, KTERÝ KVANTIFIKUJE PRÁVO JEDNOTLIVÝCH DĚDICŮ NA CELÉ POZŮSTALOSTI. JEHO VELIKOST URČUJE ZŮSTAVITEL VE SVÉ ZÁVĚTI (NEURČÍ-LI TAK, PLATÍ § 1500 ODS. 1), POPŘÍPADĚ ZÁKON V PŘÍPADĚ ZÁKONNÉ DĚDICKÉ POSLOUPNOSTI. JE ZAJÍMAVÉ SLEDOVAT JEHO VÝVOJ OD ÚČINNOSTI OBECNÉHO ZÁKONÍKU OBČANSKÉHO Z R. 1811 DODNES.

Obecný zákoník občanský z r. 1811 (dále jen ABGB) uvádí ve svém § 532: **Výlučné právo ujmouti se držby celé pozůstalosti nebo její části, určené v poměru k celku (např. poloviny, třetiny), nazývá se právem dědickým.** Lze říci, že tím je definován i dědický podíl, s nímž ABGB v dalších ustanoveních pracuje, viz např. v § 758, 774, 783, 793.

Občanský zákoník č. 141/1950 Sb. (dále jen střední OZ) stanovil v § 511: **Dědic může nabýt buď veškerého majetku zůstavitelova nebo jeho poměrného dílu, anebo i jen jednotlivé věci nebo práva.**

Občanský zákoník č. 40/1964 Sb. (dále jen OZ) v § 477 odst. 1 uvádí: **V závěti zůstavitel ustanoví dědice, popřípadě určí jejich podíly nebo věci a práva, které jim mají připadnout.**

Nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb. (dále jen NOZ) se v § 1475 odst. 1 vrací k ABGB, když definuje: **Dědické právo je právo na pozůstalost nebo na poměrný podíl z ní.**

Porovnáním těchto zákonných textů lze zjistit, že všechny pracují s pojmem dědický podíl, který je vyjádřen poměrem k celku, a jak je z praxe známo, převážně v podobě zlomku, případně lze též uvažovat o formě určitého procenta z celku. Pouze střední OZ a OZ ještě navíc výslovně pracují s možností, že dědic zdědí pouze jednotlivou věc nebo právo. ABGB s takovou možností nepočítal, pracoval jen s celou pozůstalostí, pokud ji nabyl jediný dědic, nebo s dědickým podílem při více dědících. Nicméně v období účinnosti ABGB většina odevzdacích listin také obsahovala dohody o rozdělení pozůstalosti, což prokazovalo, že i dříve dědici nechtěli zůstat ve spoluvlastnictví a každý chtěl mít ve svém výlučném vlastnictví určitou věc z pozůstalosti. Základní však bylo určení dědických podílů více dědiců na celé pozůstalosti a rozdělení dědictví bylo v podstatě již jen rozdělením spoluvlastnictví děděného majetku, bez vlivu na velikost dědického podílu.

Nutno říci, že zákonodárce v případech středního OZ a OZ tak vyšel vstříc dávno nastolenému trendu a potřebám dědiců i pořizovatelů závětí. Toto bylo možno nastolit zejména proto, že střední OZ v podstatě připodobnil odkaz dědickému podílu, když v § 537 stanovil, že o odkazu a o odkazovníkovi platí přiměřeně ustanovení o dědictví a o dědici, a OZ už neznal odkaz vůbec.

Lze však říci, že i za účinnosti ABGB se soudy musely potýkat s tím, že zůstavitelé v závěti nepořídili o dědických podílech více dědiců, nýbrž rozdělovali mezi ně jednotlivé své věci, tak jak to činí pořizovatelé závětí i dnes. ABGB ve svém § 535 však celkem jasně rozlišoval mezi dědickým podílem a odkazem, když stanovil: *Není-li na někoho pamatováno dědickým podílem, který se vztahuje na celou pozůstalost, nýbrž jen jednotlivou věc, jednou nebo několika věcmi určitého druhu, částkou nebo právem, nazývá se to, čím je pamatováno, odkazem (legátem), i kdyby hodnota toho byla největší částí pozůstalosti, a ten, komu to bylo zůstaveno, nebude posuzován jako dědic, nýbrž jako odkazovník (legatář).* Přesto se i teorie zabývala tím, zda v případech, kdy zůstavitelé rozdělovali v závěti jednotlivé věci mezi několik osob, nešlo o jejich povolání za dědice. Pokud by bylo přijato jasné rozdělení mezi dědickým podílem a odkazem, tak by platilo, že když zůstavitel neurčil dědicům dědické podíly a pouze rozděloval mezi ně věci, pořídil o odkazech a ty by jim měl vydat dědic. Ale kde jej vzít? Šlo by o dědice ze zákona, ale který dědic by chtěl takovou roli přijmout, když musí splnit odkazy a z pozůstalosti by v podstatě nic neměl.

Tuto otázku řešil například Komentář k ABGB Roučka a Sedláčka (viz díl třetí, Praha 1936, komentář k § 556, s. 80), kde se mluví o tom, že je nutno rozeznávat mezi ustanovením dědického podílu (tj. ideálního dílu) a příkazání jeho (tj. reálného dílu). Šlo o situaci, kdy dědické podíly byly určeny cenou přikázaných předmětů. V Komentáři byl dále řešen případ, kdy se ceny zůstavitelem přikázaných věcí v době od pořízení závěti k datu smrti zůstavitele tak změnily, že jejich poměr je jiný (jde zřejmě o podstatnou změnu, k jaké např. došlo po r. 1989 v cenách zemědělských pozemků, kdy se cena z původních 0,40 Kč za 1 m² vyšplhala na nynějších 10 Kč za 1 m² a více). Bylo konstatováno, že se má ponechat původní určení podílů (podle původního poměru cen), ale přikázání předmětů tak, jak jej provedl zůstavitel, bude pokládáno za neplatné, protože spočívá na nesprávném předpokladu (§ 572 ABGB o mylné pohnutce), kdyby zůstavitel nové ceny znal, neprovedl by takové přikázání předmětů.

Lze říci, že i teorie brala na vědomí situaci, kdy zůstavitel pořídil nikoli o ideálních dědických podílech (např. o 1/2, 1/3 pozůstalosti), nýbrž pořídil o „reálních“ dílech, tedy přímo rozdělit mezi dědice jednotlivé kusy svého majetku. Pozoruhodné je zejména ono pojetí, že i v takovémto případě bylo toto dělení bráno jako určení dědických podílů, kdy velikost

každého podílu není dána prostým zlomkem určeným v závěti zůstavitele, nýbrž se musí zjistit matematicky z poměru ceny té které věci zůstavitelem dědici přidělené k ceně celé pozůstalosti. A v **tomto pojetí bychom měli dle mého názoru chápat dědický podíl** v případech, kdy zůstavitel mezi dědice rozděluje své věci, **i dnes**.

Takto ostatně musí nyní soudní komisař postupovat když se objeví po skončení řízení o pozůstalosti dodatečně další majetek, jak mu to ukládá § 193 odst. 2 z. ř. s. v případě, kdy žádný z dědiců nepožádá ve lhůtě k tomu určené, aby soud o dodatečně najevo vyšlém majetku projednal pozůstalost. Pak platí, že podle pravomocného rozhodnutí o pozůstalosti došlo rovněž k nabytí nově najevo vyšlých aktiv pozůstalosti. Pokud byla pozůstalost rozdělena mezi více dědiců, platí, že dědicové nabývají majetek v podílech, vyplývajících z provedeného vypořádání dědictví, a ty musí soudní komisař nejprve vypočítat tak, že porovná obvyklé ceny věcí, které nabyt ten který dědic v původním řízení, s obvyklou cenou celé pozůstalosti tak, jak vyplývá z usnesení vydaného v původním řízení podle § 180 o. s. ř.

K bližšímu objasnění této problematiky lze použít následující příklad. Zůstavitel napíše závěť, kterou podělí dědice svými věcmi a dědic, který má zdědit chatu, hodlá prodat své dědické právo smlouvou podle § 1714 a násl. NOZ. Předmětem smlouvy nebude chata, neboť by šlo o obvyčejnou kupní smlouvu a k prodeji by bylo třeba, aby pozůstalostní soud povolil dědici podle § 1680 NOZ volné nakládání. Předmětem smlouvy o zcizení dědictví by měl být dědický podíl o velikosti poměru obvyklé ceny této chaty k obvyklé ceně celé pozůstalosti. Pokud by v době uzavření této smlouvy nebyla konkrétní velikost takového dědického podílu známa, postačila by dle mého názoru tato obecná definice převáděného dědického podílu, neboť v ní je obsažen i způsob výpočtu přesné výše dědického podílu. Konkrétní velikost prodávávaného dědického podílu, bude-li to třeba, bude stanovena později v řízení o pozůstalosti, jakmile budou známy obvyklé ceny chaty a celé pozůstalosti. Způsob, jakým bude tato výše určena, bude oběma stranám jasný již při uzavírání smlouvy.

Lze říci, že NOZ počítá s tím, že zůstavitel neurčí dědicům v závěti podíly na celé pozůstalosti, nýbrž přidělí mezi ně věci ze své pozůstalosti. Viz např. § 1500 odst. 2 větu druhou, v níž je uvedeno, že zákonní dědici nebudou mít právo na zbylou část pozůstalosti, zůstavil-li zůstavitel povolaným dědicům zřejmě celou pozůstalost, byť i **při výčtu** podílů nebo **věcí** něco přehlédli. Také § 1694 počítá s tím, že zůstavitel mezi dědice sám rozdělí pozůstalost (odstavec 1: Pořídil-li zůstavitel pro případ smrti, rozdělit se pozůstalost podle jeho vůle. [...], odstavec 2: Přidělil-li zůstavitel dědicům jednotlivé věci ze svého jmění, [...]).

Zůstává ovšem problém, který neměl OZ, když nepočítal s odkazy, a to problém odlišit odkaz od reálného dědického podílu, tedy poznat, kdy zůstavitel pořídil o odkazu a kdy rozděloval věci a mnil tím povolání dědiců, zvláště v přípa-

dech, kdy zůstavitel nepořídil tak, jak je uvedeno v § 1594 odst. 1 věty první NOZ a používal slovo „odkazuji“, i když mnil povolání za dědice. V důvodové zprávě k NOZ je obsažen určitý návod k tomu, jak rozlišit dědický podíl od odkazu, a je založen na určité kvantifikaci. V důvodové zprávě se uvádí:

Lze předpokládat, že se v závětech pořizovaných bez pomoci notáře nebo jiného právníka budou vyskytovat jiné výrazy; pak bude třeba vyložit závěť tak, aby se co nejlépe vyhovělo vůli zůstavitele. Pořídí-li tedy zůstavitel např. slovy: odkazuji svůj dům sestřenici Anně, chalupu bratru Petrovi a porcelánovou sošku tanečnice přítelkyni Marii Novákové, musí být závěť vyložena.

Je-li tímto výčtem pozůstalost takřka vyčerpána, takže zbývají jen nábytek, šatstvo a nevelké peněžní prostředky na účtu, budou sestřenice a bratr závětními dědici a jejich dědické podíly se určí poměrem hodnot domu a chalupy, zatímco přítelkyně odkazovnicí. Protože „odkázání“ sestřenici a bratrovi nebude zpravidla možné chápat jako příkaz, aby si sestřenice ponechala dům a bratr chalupu, ale jako pouhé zůstavitelovo přání bez právní závaznosti, nezabrání to dědicům, aby si pozůstalost rozdělili i jinak. Zůstavitelova přítelkyně však bude mít právo požadovat,

jen co jí bylo odkázáno, a nemůže se tedy proti vůli dědiců domáhat, aby jí dědicové místo sošky tanečnice vydali něco jiného. Ani to ovšem nebrání její dohodě s dědici, ovšem mimo dědické řízení, že

se její pohledávka vůči nim nahradí něčím jiným, neboť strany budou v postavení věřitelky a dlužníků, a novace tedy vyloučena není.

Nebude-li však pozůstalost uvedenými hodnotami vyčerpána, např. proto, že v pozůstalosti je ještě zůstavitelův obchodní podnik, několik hektarů pozemků a několik milionů na účtu, budou k pozůstalosti povoláni zákonní dědicové a sestřenice, bratr i paní Nováková budou mít postavení odkazovníků.

Je třeba dodat, že takový výklad závěti vyžaduje shodu všech, kdo jsou v závěti uvedeni. Dojde-li ke shodě, vytříbí se ti, kdo jsou dědici, a ti, kdo budou nadále považováni za odkazovníky. V případě neshody dojde ke sporu o dědické právo, který bude nutno řešit nejspíše podle § 170 z. ř. s., neboť bude třeba provádět důkazy.

Přijmeme-li tento výklad dědického (řečeno slovy Komentáře k ABGB „reálného“) podílu, můžeme se pokusit zodpovědět otázky, které vyvstávají v praxi, jež čeká na jejich odpověď. Jde zejména o to, zda se lze:

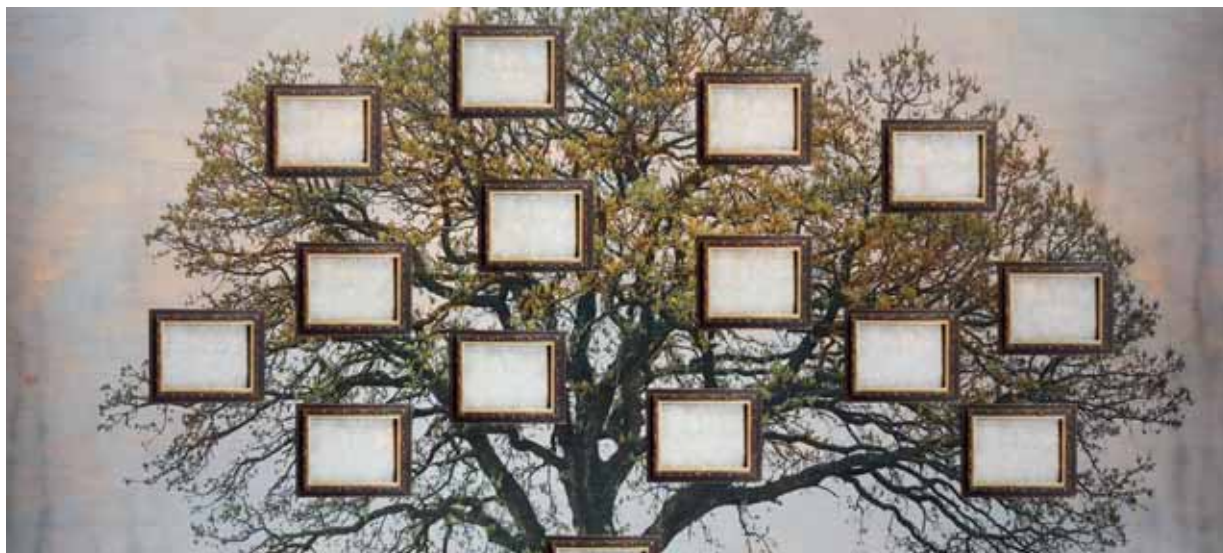
- zříci dědického práva k určité věci z budoucí pozůstalosti (§ 1484),
- vzdát se dědictví k určité věci z pozůstalosti (§ 1490),
- zřídit svěřenské nástupnictví pouze k určité věci z pozůstalosti (§ 1512 a násl.),
- uzavřít dědickou smlouvu o určité věci (§ 1582 a násl.),
- uzavřít smlouvu o zcizení dědictví k určité věci zůstavitele (§ 1714 a násl.).

Mám za to, že s přihlédnutím k výše uvedenému by to mělo být možné. ■

JUDr. Martin Šešina
■ emeritní notář

Postavení potomků vyděděného potomka

JUDr. Ondřej Horák, Ph.D.¹

DŮSLEDKY VYDĚDĚNÍ PRO POTOMKY VYDĚDĚNÉHO POTOMKA SE PODLE NOVÉ ÚPRAVY (§ 1646 ODS. 3)² LIŠÍ PODLE TOHO, ZDA VYDĚDĚNÝ POTOMEK PŘEŽIL ZŮSTAVITELE NEBO ZDA ZEMŘEL PŘED ZŮSTAVITELEM (RESP. SOUČASNĚ S NÍM). V PŘÍPADĚ, ŽE VYDĚDĚNÝ POTOMEK PŘEŽIL ZŮSTAVITELE, NEDĚDÍ V ZÁSADĚ ANI JEHO POTOMCI. JAKO SPORNÁ VŠAK MŮŽE BÝT NAHLÍŽENA OTÁZKA, ZDA MÁ POTOMEK ŽIJÍCÍHO VYDĚDĚNÉHO POTOMKA ALESPŮŇ PRÁVO NA POVINNÝ DÍL.³

I. VÝCHODISKA A KOMPARACE

Hlavními východisky nové úpravy soukromého práva (a dědického práva zvláště) jsou podle důvodové zprávy *diskontinuita* (rozchod s dosavadní úpravou) a *konvence* (respekt k tradici středoevropského právního myšlení, srovnání se s evropskou právní a kulturní konvencí).⁴

A) OZ 1964 VE ZNĚNÍ NOVEL

Podle § 469a odst. 2 OZ 1964 se důsledky vydědění vztahovaly i na potomky vyděděného potomka, pokud to zůstavi-

tel v listině o vydědění výslovně stanovil. Na protiústavnost této úpravy nedávno upozornil (*obiter dictum*) Ústavní soud (sp. zn. I. ÚS 295/10). Z odůvodnění vybírám: „V této souvislosti je nutno nad rámec uvedeného vyslovit pochybnosti nad kompatibilitou ustanovení § 469a odst. 2 občanského zákoníku v jeho ustáleném výkladu s čl. 11 odst. 1 větou třetí Listiny („Dědění se zaručuje“) a ústavní hodnotou autonomie a integrity rodiny a její ochrany (zejm. čl. 32 odst. 1 Listiny). ... V tom je možno spatřovat výraznou (a bezdůvodnou) nerovnost mezi potenciálními dědici, pro jejichž vydědění zákon vyžaduje existenci důvodů stanovených v § 469a odst. 1 občanského zákoníku, a potenciálními dědici (§ 473 odst. 2 občanského zákoníku), na něž je možno „vztáhnout“ důsledky vydědění, ačkoliv proti nim samým tyto zákonem stanovené důvody nesvědčí. ... Kromě uvedeného není možno

1 Článek je dílčím výstupem projektu IGA_PF_2016_009 „Autonomie vůle zůstavitele“.

2 § 1646 odst. 3: „Přežije-li vyděděný potomek zůstavitele, nedědí ani potomci vyděděného potomka, ledaže zůstavitel projeví jinou vůli. Nedožije-li se vyděděný potomek smrti zůstavitele, pak jeho potomci dědí vyjma těch, kteří jsou samostatně vyloučeni z práva dědického.“

3 Nejnověji srov. Talanda, A., Talandová, I. Vliv vydědění na potomky vyděděného. *Časopis PVP* (v tisku). V komentářích tato situace výslovně řešena není (srov. Šešina, M. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV*. Praha: Wolters Kluwer ČR, s. 355 a násl., zvl. s. 363, a Svoboda, J. in Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo § 1475–1720. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 412 a násl., zvl. s. 416.

4 Srov. Eliáš, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, zvl. s. 48.

přehlížet, že vztahy v rodině se formují v mnohem širším rozsahu a neomezují se pouze na práva a povinnosti rodičů k dětem a dětí k rodičům. Vzájemná blízkost a z toho prame-

- 5 K vydědění z komparativní perspektivy srov. Mucha, J. Postavení a funkce vydědění v právu dědickém. *Bulletin advokacie*, 1983, červenec–září, s. 171–184.
- 6 Verkürzter Pflichtteil und Folgen einer Enterbung [Zkrácený povinný díl a následky vydědění] § 729 (3) Bei gesetzlicher Erbfolge erben die Nachkommen der enterbten Person an deren Stelle, auch wenn diese den Erblasser überlebt hat. [Při zákonné dědické posloupnosti dědí potomci vyděděné osoby na jejím místě, i když přežila zůstavitel.] § 758. (1) Einer in § 757 angeführten Person steht ein Pflichtteil zu, wenn ihr bei gesetzlicher Erbfolge ein Erbrecht zustünde, sie nicht enterbt wurde und nicht auf den Pflichtteil verzichtet worden ist. [Každé z osob uvedených v § 757 náleží povinný díl, náleží-li jí při zákonné dědické posloupnosti dědické právo, nebyla-li vyděděna a ani se povinného dílu nezřekla.] (2) Den Nachkommen einer erbunfähigen oder enterbten vorverstorbenen Person steht ein Pflichtteil zu, wenn sie die Voraussetzungen des Abs. 1 erfüllen. Der Verzicht auf den Pflichtteil und die Ausschlagung der Erbschaft erstrecken sich im Zweifel auch auf die Nachkommen. Die Nachkommen eines vorverstorbenen Pflichtteilsberechtigten, dessen Pflichtteil gemindert worden ist, müssen sich mit dem geminderten Pflichtteil begnügen, wenn auch für sie die Voraussetzungen für die Minderung vorliegen (§ 776 Abs. 1 und 2). [Potomkům dědičké nezpůsobilé nebo vyděděné předemřelé osoby přísluší povinný díl, pokud splňují předpoklady odst. 1. Zřeknutí se povinného dílu a odmítnutí dědictví se v pochybnostech vztahuje také na potomky. ...]
- 7 § 2309. Pflichtteilsrecht der Eltern und entfernteren Abkömmlinge [Právo povinného dílu rodičů a vzdálenějších potomků] Entferntere Abkömmlinge und die Eltern des Erblassers sind insoweit nicht pflichtteilsberechtigt, als ein Abkömmling, der sie im Falle der gesetzlichen Erbfolge ausschließen würde, den Pflichtteil verlangen kann oder das ihm Hinterlassene annimmt. [Vzdálenější potomci a rodiče zůstavitele nejsou do té míry oprávněni k povinnému dílu, do jaké potomek, který by je v případě zákonné dědické posloupnosti vyloučil, může požadovat povinný díl nebo přijme to, co mu bylo zanecháno.]
- 8 Art. 478 II. Wirkung [Účinek] (1) Der Enterbte kann weder an der Erbschaft teilnehmen noch die Herabsetzungsklage geltend machen. [Vyděděný se nemůže podílet na dědictví ani podat žalobu na snížení.] (2) Der Anteil des Enterbten fällt, sofern der Erblasser nicht anders verfügt hat, an die gesetzlichen Erben des Erblassers, wie wenn der Enterbte den Erbfall nicht erlebt hätte. [Podíl vyděděného připadá, pokud zůstavitel nepořídil jinak, zákonným dědičům zůstavitele, jako by se vyděděný nedožil dědického nápadu.] (3) Die Nachkommen des Enterbten behalten ihr Pflichtteilsrecht, wie wenn der Enterbte den Erbfall nicht erlebt hätte. [Potomkům vyděděného právo přísluší právo na povinný díl, jako by se vyděděný nedožil dědického nápadu.]
- 9 Art. 1011. Zstępni wydziedziczonego zstępного są uprawnieni do zachowku, chociażby przeżył on spadkodawcę. [Potomci vyděděného potomka jsou oprávněni k povinnému dílu, i kdyby tento potomek přežil zůstavitele.]
- 10 Podle PTK § 7:78 (5) však nemůže vyděděný potomek jako zákonný zástupce spravovat majetek, který místo něho nabyli jeho potomci. Srov. Tóth, Á. Ungarn. In Süß, R. (ed.) *Erbrecht in Europa*. 3. Aufl. Angellbachtal: Zerbst, 2015, s. 1447.
- 11 Tilsch, E. *Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací právní vědy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 107.
- 12 Srov. Rouček, F. Komentář k § 780. In: Rouček, F., Sedláček, J. a kol. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl III. Praha: V. Linhart, 1936, s. 455.

níci účta a ochota k vzájemné pomoci se naopak může vytvořit jako funkční element rodinné soudržnosti i – přes jednu generaci – mezi vnuky a prarodiči, což právo obecně nejen zohledňuje, nýbrž i podporuje a chrání. Ustanovení Listiny (čl. 11 odst. 1 *in fine* a čl. 32 odst. 1), vztahující se i k majetkové ochraně rodiny zaručeným děděním přednostně v zákonné linii neopomenutelných dědiců, nepozbývá nic na své podstatě uznáním a respektováním autonomie vůle zůstavitele, směřující k vydědění synů, ale nikoliv vnuků, pokud zároveň při dokazování vyšlo mimo jiné najevo (bod 10 nálezu), že vztahování vydědění i na vnuky nemuselo zohledňovat skutečnou intenci zůstavitele, ale pouze mělo zabránit tomu, aby vydědění synové fakticky získali vliv na majetek zůstavitele.“

B) (STŘEDO)EVROPSKÁ PRÁVNÍ KONVENCE

Všechny středoevropské občanské zákoníky chápou vydědění (resp. vyloučení z práva na povinný díl) jako přirozenou součást dědického práva a jako vyvážení ochrany nepominutelných dědiců (srov. rakouský *ABGB* – § 768 a násl., *ABGB* ve znění *ErbRÄG* – § 729, 758 a 769 a násl., německý *BGB* – § 2333 a násl., švýcarský *ZGB* – Art. 477 a násl., polský *KC* – Art. 1008 a násl. či maďarský *PTK* – § 7:77 a násl.). Na rozdíl od *OZ 1950* a *OZ 1964* umožňují tradiční zákoníky (a starově také nový *OZ v § 1647*) *exhereditatio bona mente facta* neboli tzv. vydědění v dobrém úmyslu (viz níže).⁵

Právní úprava postavení potomků vyděděného potomka je ve všech výše uvedených úpravách obdobná: podle § 779 až 780 *ABGB* (ve znění § 729 odst. 3 a § 758 *ErbRÄG*),⁶ § 2309⁷ *BGB*, art. 478 odst. 2 a 3⁸ *ZGB* i art. 1011⁹ *KC* takový potomci nedědí, a pokud je zůstavitel pominul, mají nárok na povinný díl, i když vyděděný potomek přežil zůstavitele.¹⁰

Podle meziválečných osnov, hlavního inspiračního zdroje *NOZ*, je řešení také obdobné, ať již jde o superrevizní návrh z roku 1931 (§ 687 až 688) či vládní návrh z roku 1936/37 (§ 589 až 590), a stejně tomu bylo také podle slovenského (resp. recipovaného uherského) práva.

Podle původního znění *ABGB* žijící předci vylučovali potomky z dědického práva i z práva na povinný díl, což však bylo částí literatury kritizováno (např. Emanuel Tilsch v tom spatřoval „skutečnou závalu rakouského práva“¹¹). III. dílčí novela *ABGB* z roku 1916 pak tento nedostatek napravila.¹²

Shrnutí: Vztažení účinků vydědění na potomky vyděděného by nepochybně bylo v rozporu se (středoevropskou právní a kulturní konvencí).

II. NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK

A) K POJMU A DŮSLEDKŮM VYDĚDĚNÍ

Nová úprava povinného dílu vychází ze zásady, že se vydědění nemá podporovat (*exheredationes non sunt adiuvanda*), což se dle důvodové zprávy odráží mj. také v modifikaci důvodů vydědění (v návaznosti na osnovu *OZ 1931* se zakotvilo odsouzení pro trestný čin svědčící o zvrhlé povaze,

podle novelizovaného OZ 1964 stačilo odsouzení pro úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku).¹³

Vydědění představuje sankci za závadné chování nepominutelného dědice vůči zůstaviteli či společnosti. Podle názoru zůstavitele by vyděděný potomek jako jeho nástupce nebyl dostatečným garantem mezigenerační solidarity a zachování hodnot pro ty, za které je odpovědný (tj. primárně za potomky – vnuky zůstavitele, eventuálně i předky – rodiče zůstavitele). V souladu s ústavně zaručenými právy (čl. 11 odst. 1 *in fine* a čl. 32 odst. 1 Listiny) i vzájemnou vyživovací povinností mezi předky a potomky by se proto právo na povinný díl mělo „přenášet“ na další generaci.

Podle § 1646 odst. 1 OZ lze ze zákonných důvodů „nepominutelného dědice vydědění z jeho práva na povinný díl vyloučit, anebo jej v tomto právu zkrátit“. V ustanovení se nemluví o vyloučení z dědění či dědické posloupnosti, zřejmě se vychází z předpokladu, že zůstavitel kromě vydědění potomka ustanoví také někoho jiného dědicem (obdobně v § 1484 odst. 1 *in fine* OZ). V komentářích pak dospívají autoři výkladem *a fortiori* k tomu, že vyloučením z práva na povinný díl dochází i ke ztrátě dědického práva a že ustanovení dědice není nutné.¹⁴

Do úvahy však přichází také řešení, že pokud zůstavitel zanechal pouze prohlášení o vydědění potomka a nezanechal žádnou závěť, tento potomek by dědil, protože podle § 1649 odst. 2 OZ (výkladem *a contrario*) je neplatná negativní závěť, která vylučuje z dědění nepominutelného dědice. Takové řešení by však mohlo být v rozporu s vůlí zůstavitele, a proto je nutné každý případ posuzovat individuálně v souladu s principy dědického práva (např. pokud má zůstavitel ještě další potomky, měl by být vyděděný potomek vyloučen i z dědického práva; naopak pokud by ustanovený dědic zemřel nedlouho před nebo současně se zůstavitelem, který by neměl žádné jiné dědice, tak by vyděděný potomek z dědického práva být vyloučen neměl).

Shrnutí: Tím, že se mluví v § 1646 odst. 1 OZ pouze o vyloučení z povinného dílu, ponechává zákonodárce prostor pro zohlednění specifík jednotlivých případů.

B) K POVINNÉMU DÍLU POTOMKŮ VYDĚDĚNÉHO POTOMKA

Postavení potomků nedědícího potomka ve vztahu k povinnému dílu řeší generálně § 1643 odst. 1 OZ („nepominutelnými dědici jsou děti zůstavitele a nedědí-li, pak jsou jimi jejich potomci“); speciálně pak § 1484 (zřeknutí se dědického práva) a § 1490 OZ (vzdání se dědictví). Představuje takovou výjimku také § 1646 odst. 3 věta první OZ („přežije-li vyděděný potomek zůstavitele, nedědí ani potomci vyděděného potomka, ledaže zůstavitel projeví jinou vůli“)?

Z důvodové zprávy k § 1646 a 1647 OZ se zdá, že předkladatelé chtěli v zásadě zachovat dosavadní úpravu a účinky vydědění vztáhnout i na potomky vyděděného.¹⁵ V § 1646 odst. 3 se však mluví o „nedědění“ a „o vyloučení z dědického práva“ a koncepce povinného dílu se ve srovnání s předchozí úpravou výrazně změnila – nepominutelný „dědic“ již nemá právo na podíl z pozůstalosti, ale pouze na peněžní vyrovnání (§ 1654 OZ). Je proto otázkou, zda je možné pod pojem „nedědí“ podřadit i „vyloučení z práva na povinný díl“? Domnívám se, že nejen z hlediska jazykového výkladu, ale především z účelu a koncepce povinného dílu jako nezadatelného minima, by tomu tak být nemělo.

Nová kodifikace chápe „dědické právo“ a „právo na povinný díl“ jako dvě samostatná oprávnění¹⁶ a důsledně rozlišuje mezi dědickou posloupností a povinným dílem (viz § 1484 odst. 1, 1485 odst. 1 či 1490 odst. 1; v § 1643 se však pod pojmem „nedědí“ rozumí ve spojení s § 1642 povinný díl¹⁷).

Ze sporných ustanovení můžeme dále uvést § 1635 odst. 2 OZ, podle kterého „nedědí-li některé dítě, nabývají jeho dědický podíl stejným dílem jeho děti“, přičemž ze spojení s § 1485 OZ (odmítnutí dědictví) vyplývá, že pojem „nedědí-li“ povinný díl automaticky nezahrnuje.¹⁸

U zřeknutí se dědického práva (§ 1484 odst. 1 OZ) je výslovně stanoveno, že „není-li jinak ujednáno, působí zřeknutí i proti potomkům“ a „kdo se zřekne dědického práva, ztrácí se

13 Eliáš, K. a kol., op. cit. sub 4, s. 671. Většinou sice půjde o odsouzení za závažnější trestné činy, důvodem k vydědění by však mohlo být i odsouzení za trestný čin v trvání do jednoho roku, např. za přečin týrání zvířat (§ 302 TZ). Blíže: Karhanová, M. Dědická nezpůsobilost a vydědění vs. přečiny a zločiny. *Ad Notam*, 2011, roč. 17, č. 4, s. 7–11.

14 Šešina, M. in op. cit. sub 3, s. 358; Svoboda, J. in op. cit. sub 3, s. 415.

15 „Významnější je zavedení nového důvodu vydědění v § 1647, jímž je takové zadlužení nepominutelného dědice nebo jeho marnotratné počínání vyvolávající obavu, že účel dědění – tedy zachování hodnot do budoucna – v takovém případě naplněn nebude. Na rozdíl od předchozích důvodů vydědění však tento nelze rozšířit na potomky vyděděného. Jedná se o případ označovaný jako *exhereditatio bona mente facta*.“ Eliáš, K. a kol., op. cit. sub 4, s. 672.

16 Srov. Šešina, M. in op. cit. sub 3, s. 357.

17 Tato nepřesnost je zřejmě ovlivněna pojmem „nepominutelný dědic“, který však nemá právo na podíl z pozůstalosti, ale pouze na peněžní částku rovnající se hodnotě jeho povinného dílu (§ 1654 odst. 1 OZ), z právního hlediska proto nejde o „dědice“, ale spíše o „zákonného odkazovníka“ (v BGB a nově i v ABGB ve znění *ErbRAG* je taková osoba správněji označovaná jako „oprávněný k povinnému dílu“); většinou se však v našich podmínkách potomek dědicem skutečně stává.

18 V § 1485 odst. 1 *in fine* OZ se uvádí, že nepominutelný dědic může „dědictví odmítnout s výhradou povinného dílu“; zákonnými dědici jeho podílu by se pak stali jeho potomci (v případě uplatnění povinného dílu by ho však měl důsledkem reprezentace podle § 1635 odst. 2 OZ požadovat pouze po svých potomcích).

tím i práva na povinný díl¹⁹ a obdobně u vzdání se dědictví (§ 1490 odst. 1 OZ), kdy se tím nepominutelný dědic vzdává „také práva na povinný díl s účinností pro své potomky“. V obou případech se však jedná o zásadně odlišnou situaci ve srovnání s vyděděním (nejde o sankci, ale o výsledek dohody), nemělo by se proto postupovat analogicky, ale naopak použít výklad *a contrario* (pokud to není u vydědění výslovně uvedeno, není možné rozšířit „nedědění“ i na povinný díl).

U dědické nezpůsobilosti, která je vydědění bližší, nastupuje potomek toho, kdo je z dědického práva vyloučen, na jeho místo, i když vyloučený přežije zůstavitele (§ 1483 OZ), proto by se výkladem *a fortiori* mělo dospět k tomu, že pokud mají potomci dědicky nezpůsobilého potomka nárok na dědický podíl, resp. alespoň na povinný díl, tím spíše by ho měli mít v případě vydědění, které představuje vůči zůstaviteli méně závažné provinění (neprojevení opravdového zájmu x spáchání úmyslného trestného činu).

V neposlední řadě bychom výkladem *ad absurdum* mohli dospět k tomu, že jednáním, které zakládá dědickou nezpůsobilost (např. zfalšováním poslední vůle nebo spácháním úmyslného trestného činu vůči svým dětem) by jim vyděděný otec zajistil právo na povinný díl.

C) K ARGUMENTACI NOVÝMI PŘÍPADY VYDĚDĚNÍ

Jako argument pro vyloučení potomků vyděděného potomka i z práva na povinný díl se uvádí zakotvení § 1647 OZ (vydědění v dobrém úmyslu) – pokud zůstavitel může zadluženého nebo marnotratného potomka vydědit pouze v případě, že zanechá povinný díl jeho potomkům, pak by mělo být v ostatních případech (§ 1646 odst. 1 OZ) možné takové potomky z povinného dílu vyloučit.

Tento specifický důvod vydědění ovšem znají jak tradiční střeoevropské občanské zákoníky (ABGB v § 773, ABGB ve znění *ErbRÄG* v § 771, BGB v § 2338, ZGB v art. 480), tak i meziválečné osnovy (z roku 1931 v § 680 a z roku 1937 v § 582), a přesto právo na povinný díl potomkům vyděděného potomka neupírají.

Ve střeoevropské perspektivě spočívá význam vydědění podle § 1647 OZ v tom, že ho je možné uplatnit pouze v případě, že potomci vyděděného potomka přežijí zůstavitele, jinak by bylo neplatné a zadlužený či marnotratný potomek by nárok na povinný díl měl. Další význam může být ten, že

v případě odmítnutí či vzdání se dědictví by tato jednání zadluženého potomka mohla být napadnuta prostřednictvím odpůřícího práva (§ 589 a násl. OZ).²⁰

Obdobně není důvodné argumentovat § 1646 odst. 2 OZ (vydědění dědicky nezpůsobilého potomka), což znal ještě původní ABGB (§ 770), ale z meziválečných osnov to bylo jako samozřejmé vypuštěno. Účelem takového vydědění, jak ostatně uvádí i důvodová zpráva,²¹ je předejít sporu o tom, zda zůstavitel dědicky nezpůsobilé osobě její závažné chování neprominul (podle ABGB k tomu totiž mohlo dojít i konkludentně). V komentářích se sice názory na postavení potomků vyděděného potomka z důvodu dědické nezpůsobilosti rozcházejí, ale řeší situaci dědění, nikoli povinného dílu.²²

D) K DĚDĚNÍ POTOMKŮ VYDĚDĚNÉHO POTOMKA

Z hlediska dědickoprávních principů však považuji za problematické i to, že by potomek žijícího vyděděného potomka neměl automaticky dědit. Taková úprava nerespektuje důsledně autonomii vůle a ve stěžejní otázce rodinných vztahů podsouvá zůstaviteli řešení, které může být a v některých případech také bude v rozporu s jeho vůlí. Předpokládá totiž, že všichni zákonní dědicové (tj. v poslední dědické skupině praneře/prasynovci a bratrance/sestřenice, případně i stát v postavení zákonného dědice) jsou zůstaviteli bližší než potomci jím vyděděného potomka (tj. většinou vnuci, kteří se ničím neprovinili). Takové řešení by bylo nejen v rozporu s principy pořizovací volnosti, zachování hodnot a rodinné solidarity, ale i s elementární praktickou zkušeností (zvl. v případě odúmrti).

Pořídil-li zůstavitel o majetku, nedědí vyděděný potomek a přirozeně ani jeho potomci (§ 1646 odst. 3 věta první OZ). Pokud by však ustanovený dědic nedědil (např. z důvodu, že zemřel současně se zůstavitelem nebo se stal dědicky nezpůsobilý), bude se řešení různit v závislosti na výkladu § 1646 odst. 1 OZ, zda vyděděním dochází pouze k vyloučení z práva na povinný díl nebo také ke ztrátě dědického práva (viz II a).

- 1) Vyděděný potomek není vyloučen z dědického práva: v případě nedědění ustanoveného dědice by jako dědic ze zákona nastupoval vyděděný potomek, jeho potomci by však měli mít právo na povinný díl.
- 2) Vyděděný potomek je vyloučen z dědického práva: v případě nedědění ustanoveného dědice bychom teleologickou redukcí měli dospět k tomu, že by potomci vyděděného potomka dědili.

III. ZÁVĚREČNÉ SHRNUTÍ

- a) Z hlediska jazykového, teleologického, ústavně konformního i komparativního výkladu bychom měli dospět k řešení, že potomci vyděděného potomka mají právo na povinný díl i v případě, že vyděděný potomek přežije zůstavitele.
- b) Pokud bychom chtěli úpravu vydědění, která důsledně respektuje střeoevropskou právní konvenci, měl by být § 1646 odst. 3 OZ vypuštěn. ■

19 Obdobně je tomu podle ABGB ve znění *ErbRÄG* (§ 551 odst. 2 a § 758 odst. 2): pokud není dojednáno něco jiného, vztahují se účinky zřeknutí dědického práva i na povinný díl a potomky; naopak podle judikatury k § 2309 BGB mají vzdálenější potomci nárok na povinný díl dokonce i v případě, že se bližší potomek vzdal práva na povinný díl (viz BGH, 27. 6. 2012 – IV ZR 239/10).

20 Podrobně viz Šešina, M. in op. cit. sub 3, s. 364 a násl.

21 Eliáš, K. a kol., op. cit. sub 4, s. 671.

22 Podle Šešiny (op. cit. sub 3, s. 362) by tito potomci nedědili (má přednost řešení podle § 1646 odst. 3), podle Svobody (op. cit. sub 3, s. 422) by naopak dědili (má přednost § 1483).

Pojetí a soustava věcných práv v občanském zákoníku

JUDr. Václav Pilík, Ph.D.

VĚCNÁ PRÁVA TRADIČNĚ SPOLUDEFINUJÍ CIVILISTICKÝ SYSTÉM JAKO OBLAST PRÁV MAJETKOVÉ POVAHY A ZNAČNÉ SÍLY PROJEVUJÍCÍ SE PŮSOBENÍM VŮČI VŠEM A PŘÍMÝM „VZTAHEM“ SVÉHO NOSITELE K DANÉMU PŘEDMĚTU. TAKOVOU POZICI BY NEMOHLA ZASTÁVAT BEZ PROPRACOVANÉ KONCEPTUÁLNÍ A STRUKTURÁLNÍ STRÁNKY, KTERÁ PŘEDSTAVUJE HLAVNÍ ZAMĚŘENÍ NÁSLEDUJÍCÍ PŘEHLEDOVĚ POJATÉ STATI.

I. ÚVOD DO VĚCNÝCH PRÁV

V prostředí právních řádů kontinentálně evropského typu právní kultury věcná práva představují zavedenou civilistickou kategorii; ze dvou základních civilistických systémů, institucionálního (2. stol. n. l., *Gaius*) a pandektního (poč. 19. stol., *G. A. Heise*), jim ovšem místo samostatného oddílu vyhrazuje až posléze uvedený.

Právě uvedené se vysvětluje faktem, že věcná práva mají sice římskoprávní základ, avšak jako obecný koncept jsou až produktem recepce římského práva; zásluhy o pojem *ius ad rem* připisuje romanistická i civilistická literatura zejména *Jacquesu de Révigny*.¹

Jako skupině bývá věcným právům přikládána charakteristika konglomerátu.^{2 3} Jednotícím momentem je spíše tradice než přísná logika. Vlivem tradice se potom vysvětlují také rozdíly v pojetí věcných práv napříč právními řády kontinentálně evropského typu.

II. VYMEZENÍ VĚCNÝCH PRÁV – MOŽNOSTI A MEZE

Převážně tradiční profilování nicméně neznamená jakoukoli absenci *společných znaků*; ty lze spatřovat následující:

- a) majetková povaha,
- b) absolutní povaha,
- c) tzv. lpění na svém předmětu, kterým je věc.

Vysoká úroveň obecnosti těchto znaků ovšem nedovoluje chápat je zcela kategoricky; naopak, všechny – třebaže ne ve zcela shodné míře – platí s jistými výhradami:

Ad a) U znaku majetkové povahy lze poukázat například na zástavní právo na podíl v korporaci, v jehož případě lze ujednat výkon hlasovacího práva (a tedy jednoho z osobních práv společníků) zástavním věřitelem (§ 1323 OZ); majetková povaha zástavního práva zůstává zřetelná, leč nikoli zcela ostrá.

Ad b) U znaku absolutní povahy se patří zmínit především nedvouznačnou povahu – v našem právu do věcných práv tradičně řazených – práva zástavního a zadržovacího; v této povaze se spojují prvky absolutní (ve vztahu k věci) i relativní (ve vztahu k zajištěnému dluhu). Dále si lze všimnout, že některá typicky závazková práva mohou být zvláštní úpravou opticky jakoby „posunuta“ blíže věcným právům s jejich absolutní povahou; zvláště vhodný příklad poskytuje nájemní právo, pro které je s popsáním vyzněním zvláště upraven například přechod práv a povinností pronajímatele na nového vlastníka věci (§ 2221 OZ) – a dlužno dodat, že taková zvláštní úprava je zcela obvyklá i v jiných právních řádech kontinentálně evropského typu právní kultury.⁴

Ad c) U znaku lpění na předmětu, kterým je věc, je tradiční a zkratkovitě pojmenování věcných práv viditelné na první

- 1 *Jacques de Révigny* (lat. *Jacobus Ravanis*, 1230/40–1296), francouzský právní učenec, řazený ke glosátorské škole.
- 2 Urfus, V. *Historické základy novodobého práva soukromého*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 40; Zuklínová, M. *Věcná práva v kostce*. Praha: Linde, 2014, s. 9.
- 3 Konglomerát (z lat.) = kníž. a odb. spojení nesourodých prvků, směs. Dle Petrůčková, V., Kraus, J. a kol. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1998, 2000, s. 410.
- 4 Van Erp, S. in Reimann, M., Zimmermann, R. (eds.) *The Oxford Handbook of Comparative Law*. Oxford: Oxford University Press, 2008, kap. 32, s. cxix.

pohled; vedle věcí se věcná práva mohou vztahovat i k jiným předmětům (ovšem skrze podřízení těchto předmětů režimu věcí). Například vlasům nebo podobným částem lidského těla, které lze bezbolestně odejmout bez znecitlivění a které se přirozenou cestou obnovují (ty lze podle § 112 OZ přenášet jinému i za odměnu, přičemž se na ně hledí jako na věc movitou), nebo k živým zvířatům (na ta se podle § 494 OZ, ač výslovně nejsou věcmi, obdobně použijí ustanovení o věcech, leč jen potud, pokud to neodporuje povaze živého tvora).

Budeme-li od právé vyložených společných pojmových znaků věcných práv odlišovat *společnou podstatu či povahu* jako podrobnější charakteristiku, lze o ní uvažovat jen stěží; snad jen s výhradou charakteristik vyvozovaných z výše uvedených znaků a jejich kombinací (tak například absolutní povaha a lpění na věci činí z věcných práv zvláště silná práva, což zákonodárce vyvažuje kogentností jejich úpravy – a do rámce kogentnosti spadá i princip uzavřeného počtu věcných práv, o němž bude ještě zmínka).

Podobně lze těžko nalézt *společnou funkci* věcných práv, jak lze doložit například na srovnání funkce práva odpovídajícího věcnému břemeni a zástavního práva.

III. „EVROPSKÉ ZRCADLO“

Konglomerátní povaha skupiny věcných práv se nutně projevuje i ve společném evropském právním prostoru ve všech jeho významech: věcná práva zde jsou sice známým i zavedeným, zdaleka však ne detailně propracovaným konceptem.

a) V historickém vývoji evropských právních řádů, jak již řečeno, poznáváme věcná práva jako skupinu výrazněji

JUDr. Václav Pilík, Ph.D.

■ Vysoká škola CEVRO Institut, Praha

5 Paschke, M. Úvodem – k vývoji soukromého práva v Evropské unii. In: Tomášek, M., Pauknerová, M. (eds.) *Nové jevy v právu na počátku 21. století. Sv. IV – Proměny soukromého práva*. Praha: Karolinum, 2008, s. 21.

6 V cit. článku odstavec 1 stanovil ochranu věcných práv třetích osob; odstavec 2 provedl vymezení těchto práv takto: „Práva uvedená v odstavci 1 jsou zejména [¶] a) právo majetek zcizit nebo jej nechat zcizit a dosáhnout z tohoto majetku uspokojení z výnosu nebo příjmu, zejména na základě zástavního práva nebo hypotéky; [¶] b) výhradní právo na uspokojení pohledávky, zejména právo zajištěné zástavním právem vztahujícím se k této pohledávce nebo postoupením pohledávky jako záruky; [¶] c) právo žádat vydání nebo navrácení majetku na komkoli, v jehož držbě se nachází nebo kdo jej užívá proti vůli oprávněného; [¶] d) věcné právo k výnosu z majetku.“

7 *Draft Common Frame of Reference (DCFR). Outline Edition. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law*. Edited by: Study Group on a European Civil Code, Research Group on the Existing EC Private Law (Acquis Group). München: Sellier, 2009.

8 Van Erp, S., Salomons, A., Akkermans, B. (eds.) *The Future of European Property Law*. München: Sellier, 2012.

9 Van Erp, S., Akkermans, B. (eds.) *Cases, Materials and Text on Property Law*. Oxford: Hart Publishing, 2012.

10 Mám za to, že z teoretického hlediska je vhodné tyto instituty chápat jako součást „obecného majetkového práva“. Zařazení v OZ je třeba chápat jako důsledek praktických mezi systematicky právního předpisu.

profilovanou až středověkým a dalším vývojem; odtud si potom věcná práva odnášejí silný otisk myšlenkových tradic národních právních řádů.

b) V právu EU patrně stále platí konstatování, že zde není přehledná koncepce zamýšleného vývoje právní úpravy;⁵ příčina tkví nejen v obtížnosti překonávání silných národních tradic, ale také v jeho relativně menší potřebě oproti zejména závazkovému právu.

Jako ilustrativní příklad nutného respektu práva EU k silnému vlivu národních tradic v oblasti věcných práv sloužil čl. 5 nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení, který vymezuje „věcná práva třetích osob“ ve snaze překlenout rozdílná národní pojetí převážně jen obecným a opisným způsobem.⁶ Odpovídající čl. 8 nového předpisu, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 o insolvenčním řízení (přepracované znění), u dosavadního způsobu vymezení „věcných práv třetích osob“ zůstává.

c) V akademických projektech europeizace soukromého práva věcná práva představují oproti zejména závazkovému právu relativně méně zpracovanou oblast; i zde ovšem nacházíme výrazné aktivity. Připomenutí zasluhuje například *Study Group on European Civil Code* a tzv. *Acquis Group*, jimiž publikovaný *Draft Common Frame of Reference* (2009, *outline edition*)⁷ má záběr i do oblasti věcných práv (srov. knihy VIII „*Acquisition and loss of ownership of goods*“ a IX „*Proprietary security rights in movable assets*“) a jejichž činnost kromě tohoto akademicko-politického výstupu zahrnuje i navazující rozsáhlá komparatistická díla (např. *The Future of European Property Law*, 2012⁸), nebo projekt *Ius Commune Casebooks for the Common Law of Europe* s jeho publikačním výstupem *Cases, Materials and Text on Property Law* (2012).⁹

IV. REKODIFIKOVANÁ ČESKÁ ÚPRAVA

Po rekodifikaci českého soukromého práva jsou věcná práva zakotvena v občanském zákoníku, především v části třetí hlavě II. Hlava nazvaná „Věcná práva“ obsahuje především jednak obecnou úpravu věcných práv (díl 1), jednak úpravu práva vlastnického (díl 3 a 4 – spoluvlastnictví) a věcných práv k věci cizí (díl 5), a to práva stavby (oddíl 1), práv odpovídajících věcným břemenům (oddíl 2, s rozlišením služebností a reálných břemen), práva zástavního (oddíl 3) a práva zadržovacího (oddíl 4); dále upravuje také držbu (díl 2), jež je k věcným právům toliko přiřazena (nejde o svébytné věcné právo); a konečně majetkoprávní instituty obecnější povahy než věcná práva, totiž společenství jmění (které vzdor zařazení jako oddíl 7 do dílu 4, o spoluvlastnictví, není zvláštním druhem spoluvlastnictví), správu cizího majetku (díl 6 oddíly 1 až 3) a svěrenský fond (díl 6 oddíl 4).¹⁰

Úzkou vazbu na úpravu hlavy II má v téže části hlava I, obsahující trojici všeobecných ustanovení o absolutních ma-

jetkových právech. Zejména § 978, podle něhož se od ustanovení třetí části zákoníku lze odchýlit s účinky vůči třetím osobám, jen připouští-li to zákon. (Jde o zvláštní formulaci kogentnosti, která – s výhradou zvláštního zákonného dovolení – brání odchýlným ujednáním působícím *erga omnes*. Naproti tomu odchýlným ujednáním působícím *inter partes* obecně nebrání, přičemž důvod je nasnadě: taková ujednání zakládají „pouhé“ závazky a pro úpravu závazků je zvláště příznačná zásadní dispozitivnost.)

Na jiných místech občanský zákoník ustanovuje o právech obecně závazkových, která však mohou být zřízena též jako věcná; takto lze zřídit předkupní právo (§ 2144 odst. 1 OZ), výhradu zpětné koupě (§ 2138 OZ), jakož i výhradu zpětného prodeje (§ 2139 i.c. § 2138 OZ), zákaz zatížení nebo zcizení věci (§ 1761 OZ).

Přechodná úprava věcných práv je zakotvena v poslední, páté části OZ, v hlavě II dílu 1 oddílu 5.

Nastíněná rekonfigurovaná česká úprava je pak základem dalších částí této stati.

V. SOUSTAVA VĚCNÝCH PRÁV

Soustavu věcných práv je třeba předně vysvětlit co do jejích východisek; teprve poté co do podoby.

Východiska soustavy věcných práv v našem právu byla a jsou v zásadě dvě, totiž

- a) fakt různého rozsahu a obsahu věcnoprávního panství nad věcí,
- b) princip uzavřeného počtu (*numerus clausus*) věcných práv.

Ad a) Věcným právům je společné, že poskytují tzv. přímé právní panství nad svým předmětem, tzn. že osoba má právo k věci nezprostředkované (tu je zřejmý rozdíl od závazkových práv, která by podle okolností také mohla být popisována jako „práva k věci“, leč jen s tím, že „vztah“ k věci je zprostředkován druhou stranou závazku). Rozsah i obsah tohoto panství však může být různý a jako takový působí coby faktor vnitřního *rozrůznění* okruhu věcných práv.

Ad b) Princip uzavřeného počtu věcných práv praví, že taková práva musí zákonodárce výslovně předvídat a vymezit; zřizování zákonem neznámých věcných práv (tedy „nepojmenovaných věcných práv“), např. ujednáním, není přípustné. Tento princip působí jako faktor vnějšího *ohraničení* okruhu věcných práv. (K jeho zformování došlo pravděpodobně v 19. století v Německu pod vlivem F. C. von Savignyho; v německém právním myšlení je tento princip také nejlépe propracován.¹¹ Patří se dodat, že zejména zahraniční literatura jej podrobuje zevrubné diskusi, ať jde o jeho konkrétní obsah,¹² nebo míru platnosti¹³.)

Podobu soustavy věcných práv lze – s právě vyloženými východisky – načrtnout takto:

a) věcná práva k věci vlastní (*iura in re propria*):

- Takovým právem je právo vlastnické.
- K výkladu o právu vlastnickém se přiřazuje držba (*possessio*) a detence (*detentio*¹⁴).
- Rekonfigurované soukromé právo eliminuje význam oddělování vlastnického a jiného „majitelského“ práva,

b) věcná práva k věci cizí (*iura in re aliena*), kam patří:

- právo stavby,
- práva odpovídající věcným břemenům, přičemž rekonfigurované soukromé právo obnovuje (zdejší teorií beztak drženou v paměti) jejich rozlišování na služebnosti a věcná břemena,
- právo zástavní,
- právo zadržovací (retenční),
- práva obecně závazková, která zákonodárce umožní zřídit za stanovených podmínek jako věcná; jsou-li tak zřízena, rovněž patří k právům věcným.

VI. VĚCNÁ PRÁVA K VĚCÍ VLASTNÍM. DRŽBA A DETENCE

Věcným právem k věci vlastní je právo vlastnické jako nejširší věcné právo. Přitom charakteristika nejširšího věcného práva je *pojmová*; v konkrétních případech tak vlastník může být ze své vůle nebo i jiným způsobem podle práva v některých dílčích oprávněních tvořících vlastnické právo omezen (jeho vlastnické právo přitom nadále trvá – tj. *persistence* vlastnického práva – a po odpadnutí překážky se navrácí do původního rozsahu – tzv. *elasticita* vlastnického práva).

Jsou-li k právu vlastnickému do podskupiny věcných práv k věci vlastní přiřazovány držba (*possessio*) a detence (*detentio*), činí se tak jen z *praktických* důvodů výkladových (zejm. pedagogických), popř. systematických (zejm. při uspořádání právních předpisů); o další druhy věcných práv nejde. Držba ve svém prvním významu držby vlastnické (případy, kdy drží vlastník) představuje pouze jedno z dílčích oprávnění vlastníka (a patří tedy plně do rámce práva vlastnického); ani ve svém druhém významu držby nevlastnické (případy, kdy drží osoba od vlastníka odlišná) však

11 Milo, J. M. *Property and real rights*. In: Smits, J. M. (ed.) *Elgar encyclopedia of comparative law*. Cheltenham, UK: Edward Elgar, 2006, s. 593–594.

12 Akkermans, B. *The Numerus Clausus of Property Rights* (November 20, 2015). In: Graziadei, M., Smith, L. (eds.) *Comparative Property Law: Global Perspectives*. Cheltenham: Edward Elgar, 2016; Maastricht Faculty of Law Working Paper No. 2015/10, <<http://ssrn.com/abstract=2693667>>.

13 Van Erp, S. A *Numerus Quasi-Clausus* of Property Rights as a Constitutive Element of a Future European Property Law? *Electronic Journal of Comparative Law*, Vol. 7.2 (June 2003), <<http://www.ejcl.org/72/art72-2.html>>.

14 V latinském právnickém jazyce se pojmy *detentio* a *detentor* objevují poměrně pozdě, až v době pojustiniánské. Bubelová, K. T. Držitel – detentor nebo possessor? *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Iuridica* 2/2000; s. 31, Skřejpek, M. *Latinsko-český slovníček římského práva*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 60.

podle převažujících názorů nemá povahu dalšího druhu věcného práva.¹⁵ Tím méně lze jako o dalším věcném právu uvažovat o detenci.

V souvislosti s „rekodifikačním“ rozšířením koncepce věci v právním smyslu tak, že pokrývá věci jak hmotné, tak nehmotné, trátí na smyslu odlišování vlastnického a jiného „majitelského práva“. Slovy konsolidované důvodové zprávy OZ: „Pokud se jedná o tzv. nehmotné statky (např. patenty, ochranné známky, průmyslové vzory, obchodní firmu nebo obchodní tajemství atd.), jde návrh ruku v ruce s tendencemi, které se v naší legislativě projeví při přijetí nových zákonů vztahujících se k předmětům průmyslového vlastnictví (ochranným známkám, průmyslovým vzorům), ale i v jiných směrech (např. pokud jde o cenné papíry a investiční nástroje). Osnova nepřistupuje na scholastiku, podle níž nehmotné předměty, byť jde o předměty průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, objektem vlastnického práva nejsou a nemají vlastníka, nýbrž pouhého majitele.“

Vlastnické právo tak stojí v podskupině věcných práv k věci vlastní osamoceno.

VII. VĚCNÁ PRÁVA K VĚCEM CIZÍM

Na rozdíl od věcných práv k věci vlastní tvoří věcná práva k věci cizí početnější podskupinu. Avšak jakkoli jsou věcná práva k věci cizí oproti věcným právům obecně systematicky nižší kategorií, jejich obecné vymezení není nijak jednodušší; lze je vyjádřit ve dvou znacích věcných práv k věci cizí, a to ve:

- a) věcněprávní podstatě, tzn. že patří k věcným právům a sdílí jejich výše uvedené společné znaky,
- b) věci cizí, tzn. že nositeli věcného práva k věci cizí jeho předmět vlastnický nepatří.

Znak *sub b)* je oproti věcným právům upřesněním jediným a ještě ne bezvýjimečným, k čemuž srov. zákonem výslovně připuštěnou možnost vlastníka zatížit svůj pozemek ve prospěch jiného svého pozemku (§ 1257 odst. 2 OZ).

Občanský zákoník řadí k věcným právům k věcem cizím výslovně právo stavby, práva odpovídající věcným břemenům, právo zástavní a právo zadržovací; povahu věcných práv k věci cizí mají však i práva obecně závazková, která zákonodárce umožní zřídit za stanovených podmínek jako věcná [předkupní právo (§ 2144 odst. 1), právo z výhrady zpětné koupě (§ 2138), právo z výhrady zpětného prodeje (§ 2139 i.c. § 2138), právo odpovídající zákazu zcizení věci (§ 1761)].

Podskupina o více kategoriích dává již možnosti dalšího členění, které svým způsobem také přispívá k jejímu obecnému vymezení. Věcná práva k věcem cizím lze členit:

a) podle vztahu k závazkovým právům na:

- „pravá“ věcná práva (právo stavby a práva odpovídající věcným břemenům),
- práva mající stránku věcnou i závazkovou (právo zástavní a právo zadržovací); v našem právu jsou pod vlivem rakouské tradice zařazena k právům věcným, ve srovnávacím měřítku však nejde o pravidlo,
- práva obecně závazková, která zákonodárce umožní zřídit za stanovených podmínek jako věcná,

b) podle funkce na:

- věcná práva užívací (požívací), jejichž funkcí je umožnit realizaci užitné hodnoty cizí věci na věcněprávní bázi (právo stavby a práva odpovídající věcným břemenům),
- věcná práva zajišťovací, jejichž funkcí je zajištění dluhu, včetně poskytnutí náhradního zdroje uspokojení pro případ jeho nesplnění (právo zástavní a právo zadržovací),
- věcná práva ostatní (práva obecně závazková, která zákonodárce umožní zřídit za stanovených podmínek jako věcná),

c) podle samostatnosti (s tímto členěním se setkáváme v zahraniční literatuře¹⁶) na:

- věcná práva hlavní (*principal rights in rem*), jež spočívají v derivátech práva vlastnického; mají autonomní existenci (u nás právo stavby, práva odpovídající věcným břemenům a lze sem patrně přiřadit i práva obecně závazková, která zákonodárce umožní zřídit za stanovených podmínek jako věcná),
- věcná práva vedlejší či akcesorická (*accessory rights in rem*), jež oprávněnému poskytují možnost hojit se na zatíženém majetku, nebude-li plněno proti jeho pohledávce; existenčně jsou závislé na trvání zajištěného poměru (u nás právo zástavní a právo zadržovací).

VIII. ZÁVĚREČNÉ SHRNUTÍ

Lze shrnout, že věcná práva svým seskupením navenek i svou vnitřní strukturou potvrzují silný vliv tradičního faktoru na jejich formování. Vykazují ovšem i potřebné logické jednotící momenty, které nespočívají jen ve společných znacích, ale také v možnostech utřídění; jako skupina tedy nepostrádají společné *ratio*.

Možno říci, že rekodifikace českého soukromého práva nezvrátila základní schéma věcných práv; k jeho dílčím změnám ovšem došlo (srov. katalog práv obecně závazkových, která zákonodárce umožní zřídit za stanovených podmínek jako věcná), stejně jako jeho uvedení v nové, obecnější souvislosti (srov. například změnu koncepce věci v právním smyslu).

V dlouhodobějším horizontu – poté, co systematické myšlení získá potřebný odstup od legislativní struktury rekodifikovaného soukromého práva a ve větším rozsahu absorbuje výsledky srovnávacího studia věcněprávní partie soukromého práva – se ukazuje zajímavá otázka dalšího teoretického vývoje věcných práv, například přístupu k principu *numerus clausus*. ■

15 Eliáš, K. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 437.

16 Cashin Ritaine, E. in van Erp, S., Salomons, A., Akkermans, B. (eds.) *The Future of European Property Law*. München: Sellier, 2012, s. 16.

Ústavodárný říšský sněm 1848 až 1849 a jeho poslanec, budoucí notář Antonín Mokrý

JUDr. Jan Kotous

V roce 1898, kdy celá habsburská monarchie oslavovala 50. výročí nastoupení císaře Františka Josefa I. na trůn, vydalo Vilímkovo nakladatelství v Praze reprezentativní publikaci vinohradského novináře a publicisty Josefa Jakuba Toužimského (1848–1903) nazvanou „Na úsvitě nové doby“ s podtitulem „Dějiny roku 1848 v zemích českých“. Už samotný název odrážel naděje, které český národ s tímto rokem spojoval, zvláště „aby pokračoval tam, kde Bílá Hora přítrž jeho státnímu životu učinila“. Naděje byly vkládány zejména do hnutí slovanské vzájemnosti, vrcholící známým Slovanským sjezdem, který měl být podle představ svolavatelů činitelem reprezentujícím nároky slovanských národů na rovnoprávnost. Současně měl vytvořit hráz „proti rozpínavosti velkoněmecké a panovačnosti maďarské“. Hlavním politickým cílem toho roku však bylo přijetí ústavy „v duchu starého práva a nové svobody“ jak pro české historické země, tak pro celou mnohonárodnostní říši. Svoji nezastupitelnou roli zde sehrávali pochopitelně vzdělaní právníci, zástupci nejrozličnějších odvětví práva, účastníci se na veřejném životě. Mezi nimi nacházíme i zástupce notářského stavu, z nichž někteří, jako např. Alois Pravoslav Trojan, zůstávají v širším povědomí dodnes. Další většinou upadli v zapomnění, i když tato skutečnost, sama o sobě, jim na významu neubírá. Jednou takovou osobností, které je věnován tento článek, byl pozdější vodňanský notář, delegát Slovanského sjezdu, poslanec Ústavodárného říšského sněmu a zakladatel jihočeské právní generace, skromný a moudrý člověk s hlubokým sociálním cítěním, Antonín Mokrý.

HISTORICKÉ SOUVISLOSTI

Pražské noviny, vycházející každý týden v neděli a ve čtvrtky, přinesly dne 2. ledna 1848 ve svém 1. čísle v rubrice „Domácí záležitosti“ článek „České přání“ vyslovené k novému roku 1848. Prvním, a proto patrně nejdůležitějším přáním, které „si všichni Čechové přejí, aneb aspoň přáti mají“, bylo „aby skutečně panovala svornost obou národů v zemích koruny naší bydlících, tak jak velí zákony a moudrá vůle našich králů“. Bohužel toto přání zůstalo pouze přáním. Z novin a letáků, které se dochovaly z roku 1848, nemůžeme se ubránit dojmu, že situace v tehdejší monarchii byla všechno, jenom ne přehledná. Události se řítily dopředu rychlostí, které tehdejší zpravodajství nemohlo stačit. Jen namátkou si připomeňme nejdůležitější okamžiky, které tento „revoluční rok“ charakterizují.

Antonín Mokrý, někdy označovaný
v rodinné kronice jako Antonín IV.

Rodný dům Antonína Mokrého v Netolicích.

Bylo to především známé shromáždění ve Svatováclavských lázních v Praze dne 11. března 1848, kde byly koncipovány tzv. Články svatováclavské, obsahující požadavky českého národa. Březnové bouře ve Vídni znamenaly odstoupení

Metternicha a změny na nejvyšších místech. Následoval Kabinetní list z 8. dubna 1848, adresovaný císařskému ministru vnitra Pillersdorfovi a slibující mj. jazykovou rovnoprávnost, svolání a volby do českého zemského sněmu. Vídeňská vláda vyhlásila rozhodnutím císaře z 25. dubna 1848 ústavu pro neuherskou část monarchie (tzv. Pillersdorfovu – oktrojovanou), která přes všechny legislativní nedostatky zakotvila základní demokratické svobody: osobní, náboženskou a tiskovou. Zaručila rovněž ochranu listovního tajemství, ústnost a veřejnost soudního řízení a také rovnoprávnost národů žijících v monarchii. Na jejím základě měl být zvolen Říšský sněm, který měl vypracovat a schválit definitivní ústavu neuherské části monarchie. V Praze byl zahájen 2. června 1848 Slovanský sjezd (ve skutečnosti to byl sjezd rakouských Slovanů) a došlo k bouřím, známým jako „svatodušní“, které trvaly od 12. do 18. června 1848. Neklidná a poněkud i nepřehledná situace v Čechách měla za následek, že se zde, oproti ostatním říšským zemím, konaly volby do Ústavodárného říšského sněmu opožděně, až ve dnech 8. až 10. července 1848. Zvoleno bylo 55 Čechů oproti 35 Němcům. Sněm byl zahájen ve Vídni 22. července. Je zajímavé, že zatímco všichni čeští poslanci stáli na pravici a podporovali vídeňskou vládu, němečtí poslanci tvořili levici a hlásili se ke státoprávnímu spojení Rakouska s Německem.

DELEGÁTEM SLOVANSKÉHO SJEZDU

Antonín Mokřý, někdy označovaný v rodinné kronice jako Antonín IV., se narodil 27. září 1820 v jihočeských Netolicích spolu se svým dvojčetem Františkem. Byli v pořadí deváté a desáté dítě manželů Adama Mokrého a Marie roz. Řídké. Rod Mokřých žil v Netolicích od konce třicetileté války, tedy v době Antonínova narození necelých 200 let. Netolice jsou dodneška typickým jihočeským městečkem, které svou tvář měnilo po staletí jen sporadicky. Je ovšem třeba zdůraznit, že jsou velice starobylé, pokládají se za sídlo staročeského kmene Netoliců, podobně jako další jihočeské městečko Doudleby je od pradávna považováno za sídlo kmene Doudlebů. Po skončení základní školní docházky dvojčata vystudovala českobudějovické Piaristické gymnasium a odešla v roce 1842 společně studovat práva na právnickou fakultu vídeňské univerzity. Studium absolvovali v roce 1845. Oba také praktikovali postupně na různých místech v jižních Čechách. I když si byli k nerozeznání podobní, jak už to někdy u dvojčat bývá, stejně se oblékali a nosili dokonce stejný knír, jejich cesty se pomalu, ale jistě rozcházely. Zdá se, že Antonín byl na rozdíl od svého bratra cílevědomější a ve společenském životě aktivnější. František byl po skončení praxe právního praktikanta jmenován aktuárem okresního úřadu v Benešově, kde se také oženil s dcerou tamního notáře Kapuse. Krátce nato byl ustanoven soudcem okresního soudu v Tarnobrzegu v Haliči. Antonín se naproti tomu stává 8. 10. 1845 právníkem (*Rechtakcessist*) magistrátu města Netolic. Na tomto místě setrvává až do 1. 5. 1848.

Slovanský sjezd byl zahájen v Praze 2. června 1848. Jeho předsedou se stal František Palacký. Sjezd jednal ve třech sborech, jejichž ustavující schůze proběhly ještě před zahájením sjezdu 31. května v budově Musea Království Českého

Netolice, rodiště Antonína Mokrého.

na tehdejší Kolowratově třídě (dnešní Příkopy a bývalý palác Zemské banky). Každý sbor měl ve svém čele předsedu, místopředsedu a zapisovatele. První byl sbor jihoslovanský, druhý polskorusínský a konečně třetí sbor českoslovanský. Jeho předsedou byl zvolen Pavel Josef Šafařík, místopředsedou (také „náměstkem“) se stal moravský delegát dr. Jan Dvořáček a zapisovatelem Karel Storch. Každý ze sborů zvolil své zástupce pro tzv. „velký výbor sjezdový“, zatímco zvolení funkcionáři všech tří sborů tvořili „malý výbor sjezdový“. Mezi zvolenými zástupci českoslovanského sboru do velkého sjezdového výboru se setkáváme s celou řadou jmen známých českých právníků a mezi nimi také se jménem „Antonín Mokřý (z Netolic)“.

Slovanský sjezd neměl od svého počátku jasný program. Bezprostředním podnětem ke svolání byly s největší pravděpodobností aktivity frankfurtského parlamentu směřující k vytvoření velkého, sjednoceného Německa. Jednání sborů

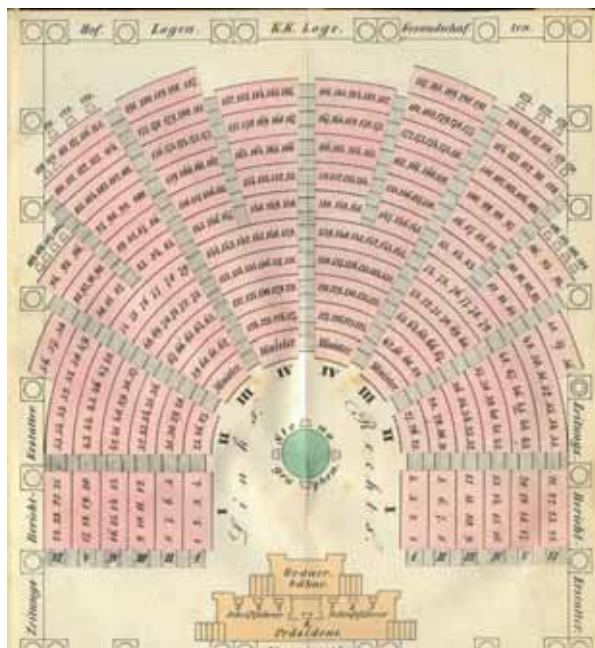
byla často velmi dramatická a odrážela nejednotnost a také různorodost zájmů jednotlivých slovanských národů. Patrně to bylo i ve sboru českoslovanském, ve kterém se střetávaly austroslavistické názory českých delegátů se stanovisky Slováků. Na návrh předsedy sboru polskorusínského Karla Libelta se nakonec sjezd 5. června shodl na třech programových bodech svého jednání. Nejprve měl být vydán manifest ke všem evropským národům, za druhé mělo být vypracováno zvláštní podání k císaři, z něhož by bylo patrné, čeho se Slované v monarchii domáhají, a konečně měly být odsouhlaseny prostředky k utužení svazků slovanských národů v mocnářství. Z těchto tří bodů byl zrealizován sjezdem pouze první. Manifest k evropským národům se vyslovil pro svobodu, rovnost a bratrství všech evropských národů, proti absolutismu a za vládu na základě ústavy. Habsburská monarchie měla být přeměněna na spolek rovnoprávných národů. Ostatní dva body, i když byly ve stadiu rozpracování, nemohly být dokončeny. V Praze došlo ke svatodušním bouřím. V jejich důsledku většina delegátů Prahu opustila. Když bouře ustaly, sešli se zbývající delegáti dne 16. června 1848, ale k jednání pro malou účast nedošlo. 28. června 1848 bylo publikováno odročení Slovanského sjezdu v Praze na příznivější dobu. Sjezd se už nikdy nesešel. Antonín Mokřý se vrátil domů do Netolic.

Antonín Mokřý v době,
kdy působil jako poslanec

POSLANCEM ÚSTAVODÁRNÉHO ŘÍŠSKÉHO SNĚMU

U některých lidí se nejvýznamnější etapy jejich života z celospolečenského pohledu odehrají často ještě před jejich vstupem do praktického období, kdy si najdou trvalé zaměstnání a založí rodinu. Antonín Mokřý je toho příkladem. Nebylo mu ještě ani 28 let, když se stal delegátem Slovanského sjezdu a současně poslancem Říšského sněmu. Měl k tomu všechny předpoklady. Jeho otec Adam Mokřý byl váženým netolickým měšťanem, který vedl příkladný rodinný život. Ačkoli neměl vysokoškolské vzdělání, měl na svou dobu ši-

Nákres zasedacího pořádku říšského sněmu ve vídeňské Zimní jízdárně.

roký rozhled a zřejmě velmi vysokou přirozenou inteligenci. O vybraném vkusu Adama Mokřého svědčí až do dnešních dnů několik dochovaných kousků mobiliáře z jeho domu v Netolicích. Maximální péči věnoval výchově svých dětí, z nichž nejstarší Vojtěch vystudoval teologii a stal se později jako generální vikář a probošt katedrální kapituly v Českých Budějovicích nejbližším spolupracovníkem vlasteneckého biskupa Jana Valeriána Jirsíka. Jaro 1848 a jeho revoluční nálada patřila mladým. Není divu, že v Netolicích a nedalekých Vodňanech padla volba na mladého právníka, který se nedávno vrátil ze studií ve Vídni a který nota bene pocházel ze známé „patricijské“ netolicke rodiny.

Při volbách do Říšského sněmu, který byl zvláštním císařským manifestem ze dne 6. června 1848 prohlášen ústavodárným, platil volební katastr stanovený Pillersdorfovou ústavou. Volby byly realizovány jako nepřímé. Samotný volební akt se rozpadal na dvě části, na volbu volitelů a volbu vlastních poslanců. K platné volbě poslance bylo třeba absolutní většiny odevzdaných hlasů při účasti nejméně tří čtvrtin celkového počtu volitelů. Celkem mělo být z deseti správních obvodů neuherské části říše zvoleno 383 poslanců, z nichž každý měl zastupovat cca 50 000 obyvatel. Volby začaly ve druhé polovině června a trvaly v některých místech i několik týdnů. Poslanci se sjížděli proto na zasedání postupně. Ještě v září 1848 evidovala sněmovní kancelář sice neúplný, zatím ale nejvyšší počet poslanců, 377.

O vídeňském pobytu poslance Říšské rady Antonína Mokřého se nám mnoho zpráv nedochovalo. Víme ale, že patřil mezi ty poslance, jejichž volební mandáty byly ověřeny do 18. července 1848, kdy byl sněm prohlášen za ustavený. Hned následující den se sněmovně představila nová vláda v čele s ministrem vnitra Antonem von Doblhoffem a ministrem spravedlnosti Alexandrem Bachem. 20. července

Dobové listiny se zasedacím pořádkem říšského sněmu.

1848 bylo zvoleno prezídium ústavodárného sněmu v čele s prezidentem JUDr. Franzem Schmittem, který zastupoval Dolní Rakousy, a viceprezidenty JUDr. Antonínem Strobachem za Čechy a Johannem Hagenauerem, zastupujícím Terst. Prezídium sněmu bylo voleno vždy na jeden měsíc. Mimochodem, pražský právník JUDr. A. Strobach se stal o měsíc později prezidentem sněmu a tuto funkci zastával během volebního období ještě 2x (září a prosinec 1848). Z dochovaného zasedacího pořádku říšského sněmu ve vídeňské Zimní jízdárně ještě dnes můžeme identifikovat, kde měl poslanec Antonín Mokřý své místo. Jak už bylo řečeno výše, poslanci z Čech zasedali na pravici. Antonín Mokřý zasedal v 5. řadě na sedadle č. 45. Jako povolání má v zasedacím pořádku uvedeno „měšťan“ (*Bürger*) a volební okres Vodňany. Za souseda na sedadle č. 46 měl Františka Haška, rovněž měšťana, zvoleného za České Budějovice (Budweis). Z druhé strany byl jeho sousedem na sedadle č. 43 protagonista sněmu a mluvčí českých poslanců JUDr. František Rieger, zvolený za volební okres Železný Brod, povoláním doktor práv (*Doktor der Rechte*). Činnost

sněmu a práce poslanců byla stejně jako dnes často terčem nemilosrdné kritiky. Tak např. poslanec – sněmovní odborník na církevní problematiku – Václav Vladivoj Tomek při zasedání pokračoval ve psaní svých *Dějin král. hl. města Prahy* a poslanec Josef Kajetán Tyl napsal během sněmovních jednání dvě divadelní hry...

Ústavodárný říšský sněm, který se konstitoval jako suverénní, svěřil vypracování návrhu nové ústavy třicetičlennému ústavnímu výboru. Měl poměrně volnou ruku s jediným omezením – nedotčena musela zůstat dynastická moc. Na přechodnou dobu měl být také zachován správní a administrativní aparát na střední a nižší úrovni. Samostatnou kapitolou byla armáda a její postavení v celospolečenském systému monarchie. Armáda měla být i nadále nezávislá, a sehrávat tak roli nezastupitelného mocenského činitele. O senzaci se na zasedání sněmu,

hned několik dnů po zahájení, postaral slezský poslanec Hans Kudlich, který předložil návrh na zrušení poddanství a všech závazků z něho vyplývajících. Návrh podporovala i silná skupina českých poslanců a není důvodu pochybovat o tom, že mezi nimi byl netolický Antonín Mokřý. Při hlasování 5. září 1848 rozhodla sněmovna většinou 183 : 119 hlasů o zrušení poddanství a vykoupení se z roboty za náhradu. Zákon byl neprodleně předložen vládou císaři ke schválení. Ještě téhož dne Ferdinand V. svým podpisem zákon potvrdil.

SNĚM V KROMĚŘÍŽI

6. října 1848 vypukly ve Vídni opět nepokoje, jejichž obětí se stal ministr války Theodor Baillet-Latour. Císařský dvůr se hned následující den přesunul do Olomouce. Poslanci se ve Vídni necítili bezpečni a mnozí z nich Vídeň opustili. Jejich počet na sněmovních jednáních stále klesal. Také poslanci z Čech většinou odjeli domů. Karel Sabina k tomu napsal v *Pražském večerním listu*: „Naši deputovaní se musí vrátit a my je voláme k pořádku...“ Ve Vídni byl vyhlášen 22. října 1848 stav obležení a současně bylo rozhodnuto přeložit ústavodárný sněm do Kroměříže. Olomoucký arcibiskup dal k dispozici k tomuto účelu svůj zámek s vhodným sálem. Císař přesun schválil a podle jeho rozhodnutí se měl sněm sejít v Kroměříži 15. listopadu. Protože se úprava sněmovního sálu poněkud protáhla, sešel se ústavodárný sněm o týden později.

Ještě dnes najdeme na mnoha domech v Kroměříži pamětní desky s označením, kde bydlel Palacký, kde Rieger a mnoho dalších. 53. schůze sněmovny byla zahájena 22. listopadu 1848 a již 27. listopadu 1848 seznámil nový ministerský předseda Felix Schwarzenberg sněmovnu s vládním prohlášením, kterým se vláda přihlásila k principu konstituční monarchie. Současně nenechal Schwarzenberg nikoho na pochybách, že vláda chce skutečně vládnout a že hodlá být tím, čemu se

říká „vláda silné ruky“. To bylo v pondělí. Poslanci se ještě zcela nevzpamatovali z nové vlády, když v sobotu 2. prosince 1848 dostal prezident sněmu, kterým byl tentokrát JUDr. Frantizsek Smolka, telegram z Olomouce, ve kterém byl vyzván, aby svolal v poledne mimořádnou schůzi sněmu, aby poslanci mohli vyslechnout závažné vládní prohlášení.

Schůze začala asi v půl druhé odpoledne a před poslance předstoupil opět ministerský předseda Felix Schwarzenberg, který přečetl dokumenty oznamující, že toho dne dopoledne v trůnním sále arcibiskupského paláce v Olomouci abdikoval císař Ferdinand V. a na jeho místo nastoupil nový panovník František Josef I. Sněm ihned zvolil deputaci, která se měla odebrat do Olomouce s gratulací novému mocnáři. Ne všichni poslanci byli se změnou na trůně spokojeni. A důvodů k obavám bylo víc než dost. V nástupním manifestu František Josef I. sice potvrdil, že chce vládnout „ve srozumění s národem“, ale v panovnické titulatuře se opět objevilo označení panovníka „z Boží milosti“ místo dosavadního „konstituční císař“.

Není účelem tohoto článku podávat podrobný rozbor situace a jednání na Ústavodárném říšském sněmu v Kroměříži. Lze však konstatovat, že i po změně na trůnu sněm pokračoval ve své práci na nové ústavě, která měla být podle všeobecného přání hotova v polovině března 1849. (Snad k prvnímu výročí pádu starého metternichovského režimu.) Diskuse ve sněmovně o nové ústavě byly poměrně bouřlivé a celý vývoj směřoval tam, kde jej vídeňská vláda mít nechtěla. Když 4. ledna 1849 přednesl Rieger návrh základních občanských práv, byl ostře odmítnut ministrem vnitra Františkem Stadionem s tím, že poslancům chybí monarchistické smýšlení. 22. ledna už bylo zasloucencům jasné, že sněm bude rozpuštěn a vláda vydá vlastní, oktrojovanou ústavu. Sněm přesto práce nepřerušil a ústavní listinu připravil. Večer 6. března 1849 bylo asi 20 poslanců z české strany, mezi nimi byli např. Pinkas nebo Brauner, pozváno večer k ministru vnitra Stadionovi. Tam jim bylo oznámeno, že se vláda rozhodla ústavodárný sněm rozpustit a ústavu vydat sama. Všechny snahy o kompromis byly marné. Druhý den, kdy se shodou okolností konal v Kroměříži výroční trh, našli poslanci sněmovní sál obsazený vojskem. Současně začalo zatýkání některých poslanců, údajně pro podezření z účasti na vraždě ministra Latoura. Poslanci slovanského klubu, včetně Antonína Mokrého, uspořádali sice ještě tentýž den protestní shromáždění, ale bez vyhlídek na úspěch. Příslušný císařský manifest o rozpuštění sněmu byl datován již 4. března 1849 a osmnáctiletý panovník v něm oznamoval, že se nenaplnily jeho naděje, sněm planě a nevhodně teoretizuje, a proto se jako zbytečný rozpouští. Císařský manifest o rozpuštění ústavodárného sněmu vlastně uvozoval dva další dokumenty – Ústavu císařství rakouského a Patent o politických právech.

Z POLITIKA OTCEM A NOTÁŘEM

Poslanci se zklamaně začali rozjíždět domů. Mnozí se, ne zcela bezdůvodně, obávali zatčení, a tak jeli domů oklikami. Antonín Mokrá volil cestu přes Vídeň. Po svém návratu do Ne-

Znak Notářství v Netolicích, kde notář Antonín Mokrá působil. Znak je dnes uložen v městském muzeu.

tolic byl zřejmě v centru pozornosti svých spoluobčanů, kteří jen těžko chápali změněnou politickou situaci. Antonín Mokrá, který byl doma v Netolicích velitelem městské setniny Národní gardy, ozbrojeného sboru vzniklého z revolučního kvasu roku 1848, se stal záhy předmětem skrytých útoků. Vždy se najdou tací, kteří snadno převlékají kabát a útočí na druhé, aby zakryli vlastní neschopnost a podlost. V rodinném archivu se dochoval dopis, ve kterém Antonín Mokrá skládá svou hodnost velitele – hejtmána setniny netolické Národní gardy. Konstatuje mj., že byl oloupen o dobré jméno, že mu bylo vyhrožováno šibenicí, vyhnáním z rodného města, odsouzením k pevnostnímu žaláři atd. „Volte sobě tedy, pánové, nového představeného, na cti zachovalého muže, a tou samou slávou a většinou hlasů jako mne, byste jej po čase opět jako mne beze vší příčiny, ledva skrze závist a sobectví zhanobili a vší cti zbavili mohli.“ K těmto slovům netřeba komentáře...

Velké zklamání, které pro Mokrého znamenal neúspěch revoluce v roce 1848 včetně chování některých netolických spoluobčanů, nasměrovalo jeho další osud. Už se nikdy intenzivněji neúčastnil veřejného života. Prezident Vrchního zemského soudu v Čechách hrabě Mitrovský jmenoval Antonína Mokrého na jeho žádost 15. 5. 1850 auskultantem pro Zemský soud v Českých Budějovicích a v říjnu ho přidělil jako substituta okresního soudního adjunkta do Třeboně. A tady se začíná další kapitola jeho života. Na pouti ve Sv. Máří Majdaléně (dnes obec Majdalena poblíž Chlumu u Třeboně) potkává Marii Pávkovou, osmnáctiletou hostinskou z Lišova. Byla o 13 let mladší. V roce 1852 uzavřeli manželství a v roce 1853 se jim narodil první syn Jaroslav. V tom samém roce je Antonín Mokrá povolán zpět k Zemskému soudu do Budějovic, kde se jim o rok později narodil syn Otakar, budoucí český básník. Dvojnásobný otec je posléze jmenován aktuárem u c. a k. okresního úřadu ve Vodňanech.

Krátce po uvedených událostech dochází v celém Předlitavsku ke zřízení notářských úřadů. Jejich právní rámec vymezil císařský patent z 29. září 1850 č. 366 ř. z. Notáři získali pravomoc sepisovat veřejné listiny a jejich účast byla nezbytnou podmínkou řady právních úkonů. Místní působnost jednotlivých notářů omezoval notářský řád na okres, v němž byl

notář ustanoven a kde vykonával svou činnost. Zmíněný notářský řád upravoval jmenování notářů, stanovil podmínky jmenování, vyslovil inkompatibilitu pro určité činnosti a funkce, neslučitelné s výkonem notářské profese.

Antonín Mokřý si zažádal o notariát ve Vodňanech, který obdržel a současně s tím byl ustanoven notářem v nedalekých rodných Netolicích. V Netolicích úřadoval vždy v pondělí. Ostatní pracovní dny pak ve Vodňanech, kde mu bylo uděleno měšťanské právo. Do Vodňan se také manželé záhy přestěhovali i s oběma syny, starším Jaroslavem a mladším Otakarem. K nim přibýlo časem v rozmezí let 1855 až 1867 ještě dalších 6 sourozenců, dvě dcery a čtyři synové. Rodinná idyla bohužel netrvala dlouho. Po prázdninách 21. září 1871 manželka Marie Mokřá zemřela na souchotiny v poměrně mladém věku 39 let. Kromě svých vlastních dětí pečoval Antonín Mokřý ještě o tři syny svého bratra – dvojčete Františka, který náhle v roce 1869 zemřel jako soudce okresního soudu v Tarnobrzegu v Haliči. Měl tedy na starosti a vlastně také živil jedenáct dětí. Domácnost mu vedly hospodyně, sice „dobré duše“, ale jak napsal později Antonínův syn Theodor, „nebyly způsobilé vést domácnost tak četné rodiny“.

EPILOG

Antonín Mokřý zůstal Vodňanům věrný po celý život. Po smrti manželky žil spartánsky, v péči o rodinu mu pomáhal jeho bratr Vojtěch, probošt katedrální kapituly v Budějovicích. Když i ten 3. 10. 1882 náhle zemřel, přestála utrpení a ztráta tohoto milovaného bratra urychlila jeho konec. Snad jedinou radostí byla pomoc syna Antonína, který dosáhl doktorátu práv a vstoupil do otcovy notářské kanceláře jako substitut.

Antonín Mokřý stačil ještě krátce před smrtí zakoupit na vodňanském náměstí vlastní dům. Zde také 22. listopadu 1883, ošetřován svým synem Antonínem, zemřel na rakovinu jater. Notářskou kancelář převzal nakonec další syn Otakar. Antonín ml. u něho zůstal jako substitut, pak působil na několika místech v Čechách, až byl nakonec jmenován notářem v Praze na Královských Vinohradech, kde také v roce 1922 zemřel.

Co říci na závěr? Životní osudy jihočeského právníka, poslance a notáře Antonína Mokřého jako by vyjadřovaly osud a pocity celého národa. Bylo to především zklamání z událostí nadějněho roku 1848, kdy nesmyslné „svatodušní bouře v Praze“ zhatily možnost svolání českého zemského sněmu a vypracování samostatné české ústavy. České politické kruhy, které tehdy přiznaly říšskému sněmu právo vypracovat ústavu, ale nikdy nepochopily, že se tímto skutkem vlastně vzdávají všeho, o čem dosud usilovaly. Odsoudily českou státnost k rozplynutí v západní polovině habsburské monarchie a vytvořily nechtěně základ pro budoucí rakousko-uherský dualismus. Antonín Mokřý si byl této skutečnosti vědom. Přesto nebo právě proto zůstal po celý svůj život oddaným vlastencem, charakterním člověkem, dobrým otcem rodiny a váženým notářem, který neodmyslitelně patřil k životu společnosti 19. století v krásném a romantickém prostředí jižních Čech.

Autor tohoto článku má milou povinnost poděkovat na tomto místě JUDr. Antonínu (VII.) Mokřému, em. předsedovi Nejvyššího soudu ČR a Vrchního soudu v Praze, za možnost využití rodinného archivu. ■

Autor působí externě na Právnické fakultě UK v Praze.

VŠEHRD – časopis českých právníků
– online verze časopisu na <http://casopis.vsehrd.cz>

Časopis Spolku českých právníků Všeherd navazuje na historickou tradici apolitického vědeckého periodika. Je zaměřen na právní sektor a celou oblast práva soukromého i veřejného.

Případní zájemci, kteří by v časopise rádi publikovali svůj článek, mohou příspěvek zaslat redakci na: casopis@vsehrd.cz.

Zúžení SJM

SMLOUVA O ZÚŽENÍ SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ TÝKAJÍCÍ SE NEMOVITÉ VĚCI EVIDOVANÉ V KATASTRU NEMOVITOSTÍ, JEŽ DOSUD NETVOŘÍ SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ, NEMŮŽE BÝT SAMOSTATNĚ PŘEDMĚTEM ŘÍZENÍ O VKLADU VLASTNICKÉHO PRÁVA, NEBOŤ NA JEJÍM ZÁKLADĚ ŽÁDNÝ Z ÚČASTNÍKŮ VLASTNICKÉ PRÁVO NENABÝVÁ (ANI NEPOZBÝVÁ). TAKOVÁ SMLOUVA O ZÚŽENÍ SPOLEČNÉHO JMĚNÍ MANŽELŮ PROTO NABÝVÁ ÚČINNOSTI JEJÍM UZAVŘENÍM, TEDY ZPRAVIDLA DNEM PODPISU SMLUVNÍCH STRAN, POKUD SI ÚČASTNÍCI SMLOUVY NESJEDNALI TZV. ODKLÁDACÍ PODMÍNKU, NA JEJÍŽ SPLNĚNÍ JE ÚČINNOST SMLOUVY VÁZÁNA.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2015,
sp. zn. 21 Cdo 4333/2014

Z odůvodnění:

Řízení o dědictví po Ing. arch. P. P., zemřelém dne 24. 1. 2007 (dále též jen „zůstavitel“), bylo zahájeno usnesením Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 5. 4. 2007, č. j. 32 D 240/2007-3. Provedením úkonů v řízení o dědictví po zůstaviteli byla pověřena JUDr. Jana Kleinová, notářka v Praze 2 (§ 38 o. s. ř.).

V průběhu řízení bylo o dědickém právu zjištěno, že zůstavitel nezanechal závět ani listinu o vydědění a že jeho dědičkami ze zákona jsou manželka V. P. a dcera Mgr. K. M.

Obvodní soud pro Prahu 2 usnesením ze dne 30. 11. 2012, č. j. 32 D 240/2007-517, určil obvyklou cenu majetku, který měl zůstavitel s V. P. ve společném jmění manželů, částkou 212 795,99 Kč, a rozhodl, že do dědictví po zůstaviteli patří „účet na jméno zůstavitele č. 8000435/027 u UniCredit Bank Czech Republic, a. s., s tímto účtem spojená práva a povin-

nosti a náhradová pohledávka zůstavitele proti pozůstalé manželce V. P. ve výši 58 992,05 Kč“ a že pozůstalé manželce V. P. náleží, hodnota stavebního spoření č. smlouvy 5407197012, na jméno zůstavitele u Hypo stavební spořitelny, a. s., a hodnota stavebního spoření č. smlouvy 6773375012, na jméno pozůstalé manželky V. P. u Hypo stavební spořitelny, a. s.“. Uvedl, že „do společného jmění manželů zůstavitele a pozůstalé manželky nezahrnul spoluvlastnický podíl 15/50 budovy na parcele č. 2190 a spoluvlastnický podíl 15/50 pozemku parc. č. 2190 zastavěná plocha a nádvoří, vše zapsané na LV č. 1789 v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu, katastrální pracoviště Praha, pro obec P., katastrální území V. (dále také jen „spoluvlastnický podíl 15/50 nemovitostí ve V.“), že spoluvlastnický podíl 15/50 nemovitostí na V. „byl sice získán za trvání manželství na základě kupní smlouvy ze dne 15. 1. 2001, podle níž byl povolen vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí“, že „však bývalí manželé dne 5. 12. 2000, tj. ještě před uzavřením citované kupní smlouvy, uzavřeli v zákonem stanovené formě notářským zápisem smlouvu podle § 143 odst. 1 obč. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 2013) o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů, v níž se dohodli tak, že výlučným vlastníkem spoluvlastnického podílu 15/50 nemovitostí ve V. se stane zůstavitel“, že „smlouva o zúžení společného jmění ze dne 5. 12. 2000 nebyla až do dne zůstavitelovy smrti v zákonné formě notářského zápisu nahrazena či jakkoli modifikována jinou smlouvou o zúžení nebo rozšíření společného jmění manželů“, dále že mezi účastníky zůstalo „sporným“, „zda hodnota účtu u Československé obchodní banky, a. s. vedeného na jméno V. P., č. účtu 195758662, patří do společného jmění manželů“, neboť „V. P. tvrdila, že na předmětném účtu jsou peníze, které zdědila po své matce“, a že se proto ohledně tohoto aktiva omezil jen na zjištění jeho spornosti. Protože mezi účastníky zůstalo „sporným“ také to, „zda závazek z úvěru zůstavitele a V. P. u UniCredit Bank Czech Republic, a. s., č. 80000435/035 ve výši ke dni smrti zůstavitele 750 000 Kč a závazek z úvěru zůstavitele a V. P. u UniCredit

Bank Czech Republic, a. s., č. 8000435/019 ve výši ke dni smrti zůstavitele 706 265,65 Kč náleží do společného jmění, soud prvního stupně ani k těmto pasivům nepřihlížel.

K odvolání Mgr. K. M. a V. P. Městský soud v Praze usnesením ze dne 31. 1. 2014, č. j. 24 Co 39/2013-581, usnesení soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Odvolací soud dospěl k závěru, že soud prvního stupně „pochybil, když při vypořádání společného jmění zůstavitele a V. P. nezohlednil, že na jméno V. P. byl veden tzv. podnikatelský účet“, že „příjmy z pronájmu prostor v domě ve V. za dobu trvání manželství zůstavitele a V. P. jsou předmětem společného jmění“, neboť „nejde o položky sporné ve smyslu § 175k odst. 3 o. s. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2013), ale o právní posouzení, které činí soud v dědickém řízení“, že „závěr soudu prvního stupně, že závazky z úvěrů dle smlouvy č. 8000435/027 u HVB Bank Czech Republic, a. s. (později UniCredit Bank Czech Republic, a. s.) zůstaly mezi dědičkami sporné, není správný“, neboť „otázka, zda zmíněné závazky jsou předmětem společného jmění manželů či nikoli, je především otázkou právní, kterou musí řešit soud v dědickém řízení“, a že „je-li prokázáno, že manželé převzali tyto závazky za účelem pořízení společného majetku (konkrétně na pořízení spoluvlastnického podílu 15/50 nemovitostí ve V.), pak tyto závazky náleží do pasiv společného jmění manželů“, dále, že smlouva o zúžení společného jmění manželů ze dne 5. 12. 2000 „nenabyla účinnosti ve smyslu § 143a odst. 1 in fine obč. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 2013), neboť „účinnosti mohla nabýt pouze vkladem do katastru nemovitostí“, přičemž návrh na vklad nebyl za života zůstavitele podán“, a že proto „je nutno jako společné jmění zůstavitele a V. P. vypořádat i spoluvlastnický podíl 15/50 nemovitostí ve V., neboť jde o společný majetek“, a uložil soudu prvního stupně, aby „doplnil řízení ohledně dalších položek (automobil Peugeot, práva a povinnosti z leasingové smlouvy, výnosy z podnikání a z pronájmu a využití poskytnutého úvěru)“.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala Mgr. K. M. dovolání. Namítá, že odvolací soud „zaujal nesprávný právní názor týkající se (účinnosti) smlouvy o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů uzavřené dne 5. 12. 2000 ve formě notářského zápisu ohledně 15/50 nemovitostí v k. ú. V., obec P“, že „věcněprávní účinky smlouvy o zúžení společného jmění manželů nastávají až vkladem do katastru nemovitostí pouze za předpokladu, že jde o nemovitost, která již náleží do společného jmění manželů nebo do výlučného majetku jednoho z nich“, že „za situace, kdy smlouva o zúžení společného jmění manželů upravuje majetkové poměry k nemovitostem, které mají manželé teprve v budoucnu nabýt, není taková smlouva samostatně do katastru nemovitostí vložitelná“, že „zůstavitel a V. P. upravovali smlouvou o zúžení společného jmění ze dne 5. 12. 2000 své právní vztahy k nemovitostem, které měli nabýt teprve v budoucnu“, a že „taková smlouva nabývá účinnosti již dnem podpisu zůstavitele a pozůstalé manželky“, když „z jejího obsahu nevyplývá, že by její účinnost vázala na pozdější datum“. Má za to, že smlouva o zúžení společného jmění nemohla nabýt účinnosti až vkladem do katastru nemovitostí také proto, že „podíl (15/50) na nemovitostech ve V. v době

uzavření smlouvy o zúžení SJM neměli zůstavitel a pozůstalá manželka ve společném jmění manželů a ani nikdo z nich ve výlučném vlastnictví“. Domnívá se, že „kupní smlouva ze dne 15. 1. 2001 uzavřená mezi zůstavitelem a pozůstalou manželkou není způsobilá k negaci vůle zůstavitele a pozůstalé manželky vyjádřené ve smlouvě o zúžení společného jmění“, a že „podíl na předmětných nemovitostech ve V. tak nespadá do rozsahu společného jmění manželů a výlučným vlastníkem podílu na předmětných nemovitostech byl zůstavitel“. Navrhuje, aby dovolací soud zrušil usnesení odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

V. P. k dovolání uvedla, že „původní účel smlouvy o zúžení společného jmění odpadl“, že „smlouva nebyla uzavřena v souladu se skutečnou vůlí bývalých manželů“, a proto „ji ani po více než sedmi letech od jejího podpisu do katastru nevložili“, a že „plně respektuje“ napadené usnesení odvolacího soudu.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 občanského soudního řádu, se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovolání proti usnesení odvolacího soudu je třeba i v současné době projednat a rozhodnout – jak vyplývá z ustanovení Čl. II bodu 2 zákona č. 293/2013 Sb. (řízení v projednávané věci bylo zahájeno v době přede dnem 1. 1. 2014) – podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“).

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí soudů významné (mimo jiné) vyřešení právní otázky, za jakých podmínek nabývá účinnosti smlouva o zúžení společného jmění manželů ohledně nemovitostí evidované v katastru nemovitostí, která v době uzavření smlouvy o zúžení společného jmění manželů dosud nepatří do společného jmění manželů. Vzhledem k tomu, že tato otázka hmotného práva nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena, dospěl Nejvyšší soud České republiky k závěru, že dovolání Mgr. K. M. je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po zjištění, že usnesení odvolacího soudu lze hodnotit jen z hlediska právního posouzení věci (okolnost, zda usnesení odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle

obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování, není podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2013 způsobitým dovolacím důvodem – srov. § 241a odst. 1 o. s. ř.). Nejvyšší soud České republiky přezkoumal usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Vzhledem k tomu, že zůstavitel zemřel dne 24. 1. 2007, je třeba v řízení o dědictví v prvním a druhém stupni i v současné době postupovat podle „dosavadních právních předpisů“, tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. 6. 2009 (srov. Čl. II body 7 a 10 zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Dědické právo po zůstaviteli a vypořádání dědictví se řídí právní úpravou účinnou v době jeho smrti, tedy zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů účinným do 19. 10. 2008 (dále jen „obč. zák.“, srov. § 3069 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

V souzené věci z obsahu spisu vyplývá, že zůstavitel uzavřel dne 5. 12. 2000 s manželkou V. P. ve formě notářského zápisu smlouvu o zúžení zákonem stanoveného rozsahu společného jmění manželů podle § 143a odst. 1 obč. zák., v níž se dohodli tak, že „výlučným vlastníkem“ předmětných nemovitostí ve V. „se stane výlučně“ zůstavitel (dále také jen „smlouva o zúžení společného jmění ze dne 5. 12. 2000“). Dne 22. 12. 2000 uzavřela Bank Austria Creditanstalt Czech Republic, a. s., jako věřitel na straně jedné se zůstavitelem a V. P. jako dlužníky na straně druhé smlouvu o hypotečním úvěru reg. č. 8000435/019, přičemž se mimo jiné dohodli, že hypoteční úvěr může být použit pouze ke sjednanému účelu, a to k profinancování koupě spoluvlastnického podílu ve výši 15/50 na nemovitostech ve V. (dále také jen „smlouva o hypotečním úvěru ze dne 22. 12. 2000“). Dne 15. 1. 2001 uzavřela G. V. jako prodávající se zůstavitelem a V. P. jako kupujícími kupní smlouvu o převodu spoluvlastnického podílu 15/50 nemovitostí ve V. (dále také jen „kupní smlouva ze dne 15. 1. 2001“). Z výpisu z katastru nemovitostí LV č. 1789 vyplývá, že jako vlastníci spoluvlastnického podílu 15/50 na nemovitostech ve V. jsou uvedeni zůstavitel a V. P. s poznámkou, že se jedná o společné jmění manželů.

Podle ustanovení § 143 odst. 1 obč. zák. společné jmění manželů tvoří a) majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství, s výjimkou majetku získaného dědictvím nebo darem, majetku nabytého jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela, jakož i věcí, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů, a věcí vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství anebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka, b) závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků týkajících se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich, a závazků, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého.

Podle ustanovení § 143a odst. 1 obč. zák. manželé mohou smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu rozšířit nebo zúžit stanovený rozsah společného jmění manželů. Takto mohou manželé změnit rozsah majetku a závazků nabytých či vzniklých v budoucnu, ale i majetku a závazků, které již tvoří jejich společné jmění. Předmětem této smlouvy mohou být i jednotlivé majetkové hodnoty a závazky. Jestliže je předmětem smlouvy nemovitost, která již náleží do společného jmění manželů nebo do výlučného majetku jednoho z nich, nabývá smlouva účinnosti vkladem do katastru nemovitostí.

Majetek nabytý za trvání manželství jedním z manželů nebo jimi oběma společně tvoří (až na výjimky taxativně stanovené v § 143 odst. 1 obč. zák.) jejich společné jmění manželů. Manželé mohou zákonný rozsah společného jmění modifikovat zejména dohodami o zúžení či rozšíření jejich společného jmění. Při rozšíření se předmětem společného jmění manželů stanou majetkové hodnoty, které by jím podle zákona nebyly, naopak při zúžení dochází k tomu, že se manželé dohodnou na tom, že určité věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, případně závazky, jež dosud patřily do společného jmění, resp. které by jinak (nebyť modifikační dohody) v budoucnu do společného jmění náležely, se ze společného jmění vyjímají, resp. do společného jmění vůbec nespádají. Věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, na něž se dohoda o zúžení vztahuje, nabývá do budoucna každý z manželů (i za trvání manželství) do svého výlučného vlastnictví nebo je oba manželé nabývají do podílového spoluvlastnictví, nabývají-li je společně.

Podle ustálené judikatury soudů smlouva o rozšíření nebo zúžení společného jmění manželů není smlouvou, kterou by docházelo k úplatnému či bezúplatnému převodu nebo přechodu vlastnického práva k majetku, pouze se mění počet (spolu) vlastníků nemovitostí (srov. zejména rozsudek Nejvyššího soudu SSR ze dne 10. 7. 1970, sp. zn. 6 Cz 41/1970, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 34, ročník 1971, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2005, sp. zn. 28 Cdo 986/2004). S těmito závěry se navíc ztotožňuje také právní doktrína (srov. např. Dvořák, T. Společné jmění manželů a právní úprava jeho smluvní modifikace de lege lata a de lege ferenda. Obchodní právo č. 7–8, ročník 2013, str. 253). Smlouvou o rozšíření společného jmění manželů se totiž výlučně (dosavadní nebo budoucí) vlastnické právo jednoho z manželů k majetku, jenž je začleňován do společného jmění, mění na bezpodílové spoluvlastnické právo obou manželů. Smlouvou o zúžení společného jmění manželů se již existující nebo budoucí spoluvlastnické právo obou manželů k majetku vyčleňovanému ze společného jmění manželů mění na výlučné vlastnické právo jednoho z nich nebo podílové spoluvlastnictví obou manželů.

Ustanovení § 143a odst. 1 poslední věta obč. zák., podle něž, je-li „předmětem dohody“ o rozšíření nebo zúžení společného jmění nemovitá věc evidovaná v katastru nemovitostí, nabývá dohoda „účinnosti“ až vkladem do katastru nemovitostí, je nutno vykládat tak, že je-li předmětem právních vztahů upravených smlouvou nemovitost, která již náleží do společného jmění manželů, nebo do výlučného majetku jednoho z nich, eventuálně do podílového spoluvlastnictví obou manželů, nabývá se vlastnické právo k ní do výlučného majetku jednoho

z manželů, nebo do společného jmění obou manželů, anebo do podílového spoluvlastnictví obou manželů až vkladem modifikační smlouvy do katastru nemovitostí. Argumentem *a contrario* nutno dospět k závěru, že změní-li manželé (event. snoubenci) smlouvou dle § 143a odst. 1 (odst. 3) obč. zák. rozsah jejich společného jmění ve vztahu k nemovitostem evidovaným v katastru nemovitostí nabytým v budoucnu (jak je tomu v právě posuzovaném případě), nemohou být práva z takové smlouvy předmětem zápisu do katastru nemovitostí bez dalšího, a to právě proto, že se jedná o změnu budoucích právních vztahů manželů k nemovitostem, k nimž žádný z manželů (snoubenců) dosud nemá v katastru nemovitostí žádná práva zapsána. Z logiky věci tedy vyplývá, že ustanovení § 143a odst. 1 věty poslední obč. zák. platí jen pro případ, že manželé nebo jeden z nich předmětnou nemovitost v době uzavření smlouvy o modifikaci jejich společného jmění již vlastnili, respektive že byla předmětem jejich společného jmění, jde-li o smlouvu o zúžení společného jmění, anebo že byla ve výlučném vlastnictví alespoň jednoho z nich, eventuálně v podílovém spoluvlastnictví obou manželů, jedná-li se o smlouvu o rozšíření společného jmění (srov. právní názor vyslovený také v právní teorii např. Fiala, J., Kindl, M. a kol.: Občanské právo hmotné. 2. upravené vydání. Plzeň 2009, str. 245). V případě smlouvy o zúžení společného jmění týkající se nemovité věci evidované v katastru nemovitostí, jež dosud netvoří společné jmění manželů, nemůže být taková smlouva samostatně předmětem řízení o vkladu vlastnického práva, neboť na jejím základě žádný z účastníků vlastnické právo nenabývá (ani nepozbývá). Stejně jako pro každou jinou smlouvu však i pro tuto smlouvu o zúžení společného jmění platí, že obsahuje-li všechny zákonem stanovené náležitosti, nabývá účinnosti jejím uzavřením, tedy zpravidla dnem podpisu smluvních stran, pokud si účastníci smlouvy nesjednali tzv. odkládací podmínku, na jejíž splnění je účinnost smlouvy vázána. Okamžikem, kdy se smlouva stane platnou (perfektní), vyvolává obligačněprávní účinky a účastníkům smlouvy vznikají subjektivní obligační práva a povinnosti.

V posuzovaném případě je nesporné, že spoluvlastnický podíl 15/50 nemovitostí ve V. nebyl ke dni uzavření smlouvy o zúžení společného jmění zůstavitele a V. P. součástí jejich společného jmění (nebyl ani ve výlučném vlastnictví některého z nich) a že smlouva o zúžení společného jmění ze dne 5. 12. 2000 se týkala majetku, který měl zůstavitel nabyt v budoucnu. Tomu nasvědčuje také samotný text smlouvy o zúžení společného jmění, kde se v části „za prvé“ uvádí, že „výlučným vlastníkem“ spoluvlastnického podílu 15/50 nemovitostí ve V. „se stane výlučně“ zůstavitel. Dovolací soud proto souhlasí s názorem dovolatele, že smlouva o zúžení společného jmění ze dne 5. 12. 2000 nabyla účinnosti ke dni podpisu obou smluvních stran, neboť ustanovení § 143a odst. 1 věta poslední obč. zák. na daný případ nelze aplikovat.

Za této situace je závěr odvolacího soudu, že předmětná smlouva o zúžení společného jmění manželů „nenabyla účinnosti ve smyslu ustanovení § 143a odst. 1 *in fine* obč. zák.“ z důvodu, že nebyla vložena do katastru nemovitostí, nesprávný.

Přestože zůstavitel a V. P. platně zúžili shora uvedeným způsobem obsah svého budoucího společného jmění manželů,

z obsahu spisu vyplývají důvodné pochybnosti, zda svůj původní záměr, aby předmětné nemovitosti ve V. nabyt zůstavitel do svého výlučného vlastnictví, následně nezměnili, a to s ohledem na tvrzení V. P. (na čl. 469 a 538) o původním účelu uzavření smlouvy o zúžení společného jmění, ale zejména s ohledem na skutečnost, že jak smlouvu o hypotečním úvěru ze dne 20. 12. 2000, tak kupní smlouvu ze dne 15. 1. 2001 uzavírala společně se zůstavitelem také jeho pozůstalá manželka.

Na druhou stranu však nelze pominout, že soudní praxe již dříve dospěla k závěru, že i když kupní cena pořizované věci byla zcela zaplacená z výlučných prostředků jednoho z manželů (a nabyvaná věc by tedy zásadně měla náležet do výlučného jmění tohoto manžela), avšak kupujícími byli oba manželé a oba při uzavření kupní smlouvy projevili vůli nabyt kupovanou věc do bezpodílového spoluvlastnictví, pak se tato věc stala předmětem jejich bezpodílového spoluvlastnictví; to platí i pro společné jmění manželů (srov. zejména rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 4. 2000, sp. zn. 22 Cdo 1658/98, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 49, ročník 2001, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 22 Cdo 410/2008, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 31 Co 51/2010, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod poř. č. 62, ročník 2012). Z hlediska určení, zda věc patří či nepatří do společného jmění manželů, tedy může – za určitých okolností – být rozhodující také vůle obou manželů projevovaná při uzavírání samotné kupní smlouvy nabyt kupovanou věc do společného jmění, eventuálně do podílového spoluvlastnictví. To platí i v případě, že manželé původně modifikovali rozsah svého společného jmění odlišně (např. tak, že kupovaná věc bude náležet do výlučného vlastnictví jednoho z nich).

Protože v souzené věci úmysl zůstavitele a pozůstalé manželky V. P. při uzavírání kupní smlouvy ze dne 15. 1. 2001 nabyt spoluvlastnický podíl 15/50 nemovitostí ve V. do společného jmění manželů nebyl v řízení prokázán (resp. nebyl ani zjišťován), a protože nelze z tohoto důvodu ani vyloučit, že zůstavitel a V. P. měli v úmyslu nabyt spoluvlastnický podíl do podílového spoluvlastnictví, je závěr odvolacího soudu, že spoluvlastnický podíl 15/50 nemovitostí ve V. náleží do společného jmění manželů (zatím) předčasný.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není správné. Protože nejsou splněny podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky toto usnesení zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu (Městskému soudu v Praze) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

Právní názor vyslovený v tomto usnesení je závazný (§ 243g odst. 1 část věty první za středníkem o. s. ř.). V novém rozhodnutí o věci rozhodne soud nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 226 odst. 1 a § 243g odst. 1 část první věty za středníkem a věta druhá o. s. ř.). ■

JUDr. Roman Fiala,
místopředseda Nejvyššího soudu ČR

Nad starým judikátem

V ROCE 1898 ZVEŘEJNIL ODBORNÝ ČASOPIS PRÁVNÍK JUDIKÁT, VE KTERÉM BYL ŘEŠEN PŘÍPAD SOUBĚHU DVOU DĚDICKÝCH TITULŮ – DĚDICKÉ SMLOUVY A ODKAZU. USTANOVENÍ § 1476 NOZ TUTO MOŽNOST PŮSOBNÍ VEDLE SEBE NEVYLUČUJE. JAK BY SE VŠAK NYNÍ PROJEDNÁVAL PŘÍPAD, JEHOŽ VÝSLEDEK BYL ROZSOUZEN PŘED VÍCE NEŽ STO LETY?¹

Průběh a výsledek řízení byly následující:

„Dr. F. K. ustanovil dle poslední své vůle na základě předchozí dědické smlouvy s manželkou svou učiněné, českou universitu v Praze universální dědičkou svého veškerého jmění, při čemž vyhrazeno pozůstalé manželce doživotní požívání jmění téhož. Dle obsahu smlouvy dědické ve formě notářského spisu sepsané, vzdala se matka zůstavitelova Františka K. práva na díl povinný, vůči tomu, že dr. F. K. uložil manželce své, aby ji vyplácela ihned po úmrtí jeho měsíční důchod 34 zl.

Pozůstalá matka, kteráž cestou sporu odpírá, že by se práva na díl povinný platně byla zřekla, žádala u soudu pozůstalostního, aby s ohledem na její chudobu pozůstalé manželce bylo uloženo, zaplatiti jí odkázaný měsíční důchod 34 zl. Na dobu minulou již splatný a budoucně platiti ji týž důchod vždy na měsíc napřed, dokud o sporu dotčeném právoplatně nebude rozhodnuto.

Žádosti té vyhověl soud pozůstalostní přes rekursy české university a pozůstalé vdovy, a také c. k. vrchní soud zemský v Praze, i vydán navržený příkaz s připojením dodatku, že tím nemá býti prejudikováno rozhodnutí, které ve sporu již zahájeném bude vydáno.

C. k. nejvyšší soud vyhověl však mimořádným revisijním rekursům české university a pozůstalé vdovy, obě rozhodnutí nižších soudů změnil a Františku K. s její žádostí na pořad práva odkázal, uváživ, že sice pozůstalá matka Františka K. žádá na pozůstalé manželce Marii K. zaplacení odkazu částečně již, a dále vždy aspoň na měsíc napřed splatného, že však jak česká universita tak i pozůstalá vdova jako poživatelka pozůstalého jmění tomuto návrhu odporují. Tím jest tedy povinnost ku placení odkazu popřena a není proto soud pozůstalost po dru. F. K. projednávající k tomu povolán, aby během projednávání rozhodoval o sporných otázkách právních.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 1898, č. 5736.²

V novém občanském zákoníku existují dvě ustanovení, o něž opírám svou tezi, že dnešní soud by dospěl ke stejnému závěru. Jedná se o § 1484 odst. 1, jehož znění: „Dědického práva se lze předem zříci smlouvou se zůstavitelem; není-li jinak ujednáno, působí zřeknutí i proti potomkům. Kdo se zřekne dědického práva, zřídka se tím i práva na povinný díl; kdo se však zřekne jen práva na povinný díl, nezřídka se tím práva z dědické posloupnosti“ zcela očividně neguje popírání zůstaviteli matky, že se svého dědického podílu nezrekla. Dědického práva se lze totiž zříci smlouvou se zůstavitelem.

Druhým ustanovením, které odpovídá ustanovení § 687 občanského zákoníku obecného: „Bylo-li někomu něco odkázáno, co se dávatí má ve lhůtách se opakujících, totiž: každý rok, každý měsíc a ve lhůtách podobných, nabude odkazovník práva k sumě na celou lhůtu vycházející, když se dočká i jen začátku lhůty. Aby se mu však suma vydala, žádati může teprv po projití lhůty. První lhůta počíná se toho dne, kdy pořizující zemře“, je ustanovení § 1626 odst. 1: „Při odkazu dávek splatných ročně, měsíčně nebo jinak nabude odkazovník právo k částce, která připadá na celou dobu, dožije-li se jejího počátku; splátka se však stane splatnou až v určenou dobu splatnosti.“ Jediný rozdíl vnímám v přesném uvedení doby splatnosti odkazu v ustanovení ABGB. Zde dává NOZ volnou ruku zůstaviteli, aby si tuto dobu mohl sám určit. Domnívám se však, že celý případ měl být vyřešen již zpočátku zamítnutím žaloby matky, a tím by bylo ušetřeno řízení v dalších instancích. ■

Mgr. Andrea Mikolášová,
asistentka soudce

¹ Tento článek je subkapitolou diplomové práce na téma Dějiny dědického řízení a srovnání se současnou úpravou, kterou autorka úspěšně obhájila na Fakultě právnické ZČU v Plzni, jejímž konzultantem byl JUDr. PhDr. Stanislav Balík.

² Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva [online odborný časopis]. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, s. 845–846. 1889. Ročník 37.

prof. JUDr. Josef Fiala, CSc.:

„Vidíme často tendence k právnímu konstruktivismu, tj. snahu normovat něco, co je zbytečné.“

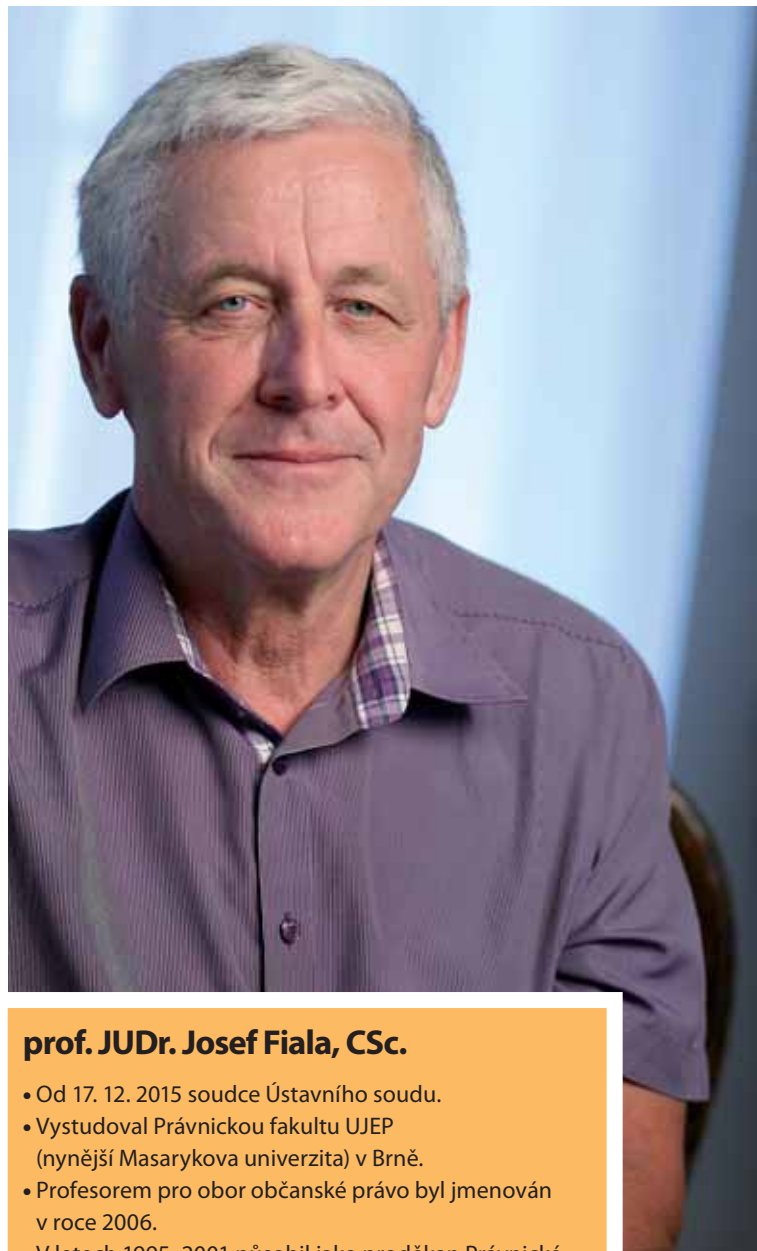
Ústavní soudce a dlouholetý pedagog Právnické fakulty Masarykovy univerzity prof. JUDr. Josef Fiala, CSc., je známý tím, že neposkytuje příliš mnoho rozhovorů. Jsme rádi, že výjimku učinil právě pro časopis českého notářství. Rozhovor s ním uskutečnil čestný prezident Notářské komory ČR JUDr. Martin Foukal.

Vážený pane profesore, jsem opravdu rád, že jste si na čtenáře časopisu českého notářství Ad Notam udělal čas. Jste služebně nejmladším ústavním soudcem, tím jste se stal 17. 12. 2015. Jak jste si na tuto Vaši novou roli za tak krátký čas zvykl? A jak vnímáte úlohu samotného Ústavního soudu v naší společnosti?

Strávil jsem na Ústavním soudu dvacet let jako asistent, jeho atmosféru jsem dlouho znal a dobře jsem věděl, do čeho jdu. Nicméně jako soudce a předseda senátu, kterým jsem se mimochodem stal 14 dní po mém jmenování, mě přesto překvapilo množství práce ústavního soudce a značný nápad případů. Každému jednomu z nich je třeba věnovat dostatek času, aby stěžovatel nenabyl dojmu, že byl odbyt. Za vysokým nápadem případů stojí zejména advokáti, kterých je mnoho, svou práci si považují a jsou zvyklí jít do důsledků. To má mimo jiné za následek, že některé případy mohou být až úsměvné, např. když se k Ústavnímu soudu dostane kauza nezaplaceného jízdného ve výši 18 Kč. Pak se však nelze divit, že více než 90 % podání je odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost.

Co považujete pro práci ústavního soudce za zásadní? Jak se podle Vás bude vyvíjet obsahová náplň Ústavního soudu?

Ústavní soudce musí mít zkušenost, rozvahu a zejména nadhled. Náhled je podstatný, protože ústavní soudce nemůže posuzovat meritum věci. Toto mně dříve, ještě v roli asistenta, činilo určité potíže. Jako civilista jsem měl

prof. JUDr. Josef Fiala, CSc.

- Od 17. 12. 2015 soudce Ústavního soudu.
- Vystudoval Právnickou fakultu UJEP (nynější Masarykova univerzita) v Brně.
- Profesorem pro obor občanské právo byl jmenován v roce 2006.
- V letech 1995–2001 působil jako proděkan Právnické fakulty MU a v letech 2004–2015 jako vedoucí katedry občanského práva.
- Mimo jiné působil jako komerční právník, advokát, člen Legislativní rady vlády, člen rozkladových komisí předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, rozhodce Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR
- Přednáší pro odbornou veřejnost.

tendenci řešit problém z občanskoprávního pohledu, ale od toho je třeba se v roli ústavního soudce oprostit.

Pokud jde o obsahovou náplň Ústavního soudu, ta se přirozeně vyvíjí a vyvíjet bude. V devadesátých letech hrály prim restituční, následně např. problematika odpírání vojenské služby. Nyní bych byl nerad, aby nás čekaly ve větší míře kauzy azylové a spory vycházející z náboženského základu...

Vy jste byl vždy znám jako specialista na právní vztahy k nemovitostem, resp. dnes k nemovitým věcem. V této oblasti přinesl nový občanský zákoník celou řadu zásadních změn. Považujete tuto novou právní úpravu za prospěšnou a za srozumitelnou?

Odpovím Vám konkrétním příkladem: vezměte takové vymezení nemovitých věcí. To s sebou nese celou řadu praktických problémů. Znovuzavedení právní zásady *superficies solo cedit* (stavba jakožto součást pozemku – pozn. red.) do českého právního řádu je, myslím, krokem zpátky, neboť život a praxe jsou jinde. Vystává celá řada otázek, např.: jsou nebo nejsou pozemní komunikace součástí pozemku? Jsou nebo nejsou inženýrské sítě nemovitou věcí? Co je to dočasná stavba? Lze ji zapsat do katastru nemovitostí? V jakém vztahu k ní jsou rozestavěné jednotky? apod. Na nás teď je, abychom je řešili. Tvrdím, že když se připravoval občanský zákoník, absentovala základní příprava a vymezení materiálních předpokladů normotvorby. Já jsem koneckonců znám jako velký kritik tohoto kodexu.

Jaké postavení má, podle Vašeho názoru, české právo v kontextu dnešní Evropy?

Je to jednoduché. Máme národní právo a jsme členy EU. Vliv komunitárního práva je zcela zřejmý. Problémy spočí-

vají v transpozici směrnic, zde bych jako příklad uvedl spotřebitelský úvěr, a v aplikaci nařízení, např. takové náhrady za zpoždění letu. Nicméně, právní integrace je nezbytná.

Ubírá se tedy, z pohledu běžného občana, vývoj práva v Evropě správným směrem? Nevzdaluje se příliš od běžného života?

To souvisí opět s materiálními předpoklady normotvorby. Není přece třeba, abychom regulovali tvar okurek. Vidíme často tendence k právnímu konstruktivismu, tj. snahu normovat něco, co je zbytečné. Přesto odpověď na Vaši otázku nemůže být jednoznačná: někdy se právní úprava životu vzdaluje, někdy mu naopak napomáhá, např. v oblasti ochrany práv spotřebitele a potírání nekalých obchodních praktik.

Vaše jméno je neodmyslitelně spjato s katedrou občanského práva na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Z Vašich zajímavých přednášek bylo vždy zřejmé, že Vás činnost přednášejícího velmi těší. Nejednou jsme měli možnost prožít s Vámi napínavé chvíle, když jste přednášel notářům a občas položil otázku do publika. Stoupalo napětí, kdo bude vyvolán. Budete se přednáškové činnosti věnovat i nadále?

Zůstal mně dosud úvazek na fakultě, zejm. kvůli akreditacím. Přednáším, učím a zkouším tedy dál, mimochodem, už nezkouším tak přísně jako dříve, ale jsem rád, že už nejsem vedoucím katedry, ulevilo se mi tím od administrativy. Vazbu na fakultu si hodlám zachovat i do budoucna, už jen kvůli kontaktu s mladými lidmi. Pro mne se jedná o zpětnou vazbu, kdy si v kontaktu s nimi neustále ověřuji, zda po těch letech nevykládám nezajímavě, nebo dokonce bludy. Pokud studenti na konci přednášky zatleskají, je to pro přednášejícího největší odměna. Zpětná vazba je pro učitele tím nejdůležitějším. Za nás to nebylo, ale dnes se studen-

ti mohou vyjadřovat anonymně k přednášejícím a hodnotit je. S nadsázkou se dříve říkalo, že kdo umí, pracuje, kdo neumí, učí. Já k tomu vždy dodával, že kdo neumí ani učit, ten je ve vedoucí funkci (smích).

Jak vnímáte notářství a notáře? Myslíte si, že notářství plní tu roli preventivní justice?

Pozice soudce, advokáta, exekutora a notáře je odlišná, přičemž, a to vám nechci lichtotit, postavení notáře je v systému významné a nezastupitelné. Váš stav vychází z hodnocení těchto profesí v mnoha ohledech nejlépe. Jako jistý problém vidím *numerus clausus* – není zrovna nejšťastnější, totiž v tom smyslu, že je vás málo.

Máte v sobě něco, co se dá nazvat vášně pro právo. Co, podle Vás, dnešním právníkům nejvíc chybí a v čem je naopak mladá generace lepší, v čem je její výhoda a její potenciál?

Nevím, zda se dá říct, že mám takový zápal pro právo, původně jsem směřoval na přírodovědeckou fakultu (smích). Pokud jde o současné právníky, zdá se mi, že obecně poněkud chybí historická paměť. My jsme už ve věku, kdy ji máme. Je třeba neustále přihlížet i k minulé právní úpravě, k přechodným ustanovením občanskému zákoníku, tam se ta historická paměť projeví. K tomu bych ještě dodal: čím starší právník, tím by také měl mít vyšší odměnu. Z druhé strany, i mládí má své výhody: za nás nebyla kupříkladu rozšířena možnost studia v zahraničí. Mladí mají spoustu možností, komparace, elán, mohou pracovat s využitím jazykové výbavy třeba v renomovaných advokátních kancelářích.

Pojďme také k něčemu méně odbornému a osobnějšímu. Chci se zeptat, jak trávíte volný čas. Říká se a je to na Vás také vidět, že jste sportovec. Bliží se olympiáda v Riu, jaké sporty budete sledovat a jakým se aktivně věnujete?

Čas na sledování olympijských her si rezervuji, jen mně trochu vadí časový posun, asi budu ponocovat (smích). Já pocházím z vesnice, z chudého kraje Vysočiny. Moc možností, čemu se věnovat, jsme neměli, možná tak fotbalu, volejbalu, nohejbalu. Z nohejbalu mám artrózu, dnes už proto spíše provozuji cykloturistiku a pěší turistiku. Mimochodem, víte, že jsem vrchní revizor turistického značení v ČR? Jedna zajímavost, málokdo také ví, že Klub českých turistů má náš typ turistických značek od roku 2006 zaregistrovaný a chráněný pro celou Evropu a poskytujeme v této souvislosti licenční smlouvy.

I z našeho rozhovoru je zřejmé, že máte velký smysl pro humor. Kdyby lidé měli větší smysl pro legraci, nebylo by nás právníků méně potřeba?

Odpověděl jste si sám. Vše by se dalo řešit s určitým nadhledem a nadsázkou. Když do situace vnesete humorný pohled, třeba i dvě znesvářené strany se nad ni povznesou, vzájemně se pochopí, anebo se stanou jen o něco přístupnějšími. Humor je kořením života.

Vážený pane profesore, děkuji Vám za rozhovor. ■

JUDr. Martin Foukal, čestný prezident
Notářské komory České republiky, notář v Praze
Foto: Ondřej Hošť

JUDr. Martin Foukal zvolen předsedou výboru Pražského sdružení Jednoty českých právníků

DNE 29. ČERVNA 2016 BYL ZVOLEN DO ČELA PRAŽSKÉHO SDRUŽENÍ JEDNOTY ČESKÝCH PRÁVNÍKŮ ČESTNÝ PREZIDENT NOTÁŘSKÉ KOMORY ČR JUDr. MARTIN FOUKAL. TUTO SKUTEČNOST JE TŘEBA POVAŽOVAT ZA POCTU NEJEN PRO Dr. MARTINA FOUKALA OSOBNĚ, ALE I PRO CELÝ NOTÁŘSKÝ STAV.

Jednota českých právníků je organizací s dlouhou historickou tradicí sahající až do roku 1864 a její vznik je spojen se jménem univerzitního profesora Antonína rytíře Randy. Sdružuje české právníky všech právních oborů a profesí. Pražské sdružení Jednoty českých právníků představuje mezi jednotlivými regionálními sdruženími Jednoty sdružení nejpočetnější, které je známo svými rozsáhlými vzdělávacími i společenskými aktivitami.

Celá dvě desetiletí byla úspěšná činnost Pražského sdružení JČP spojena se jménem jejího odstupujícího předsedy a nyní čestného předsedy JUDr. Antonína Mokrého, který je notářské veřejnosti znám nejen jako dlouholetý předseda Vrchního soudu v Praze, ale i jako odborník na úseku dědického práva.

K volbě do čela významného právníckého spolku JUDr. Martinu Foukalovi blahopřejeme a přejeme mu mnoho úspěchů v oblasti spolupráce jednotlivých právníckých profesí a oborů. ■

JUDr. Karel Wawerka, emeritní notář

JEDNOTA ČESKÝCH PRÁVNÍKŮ

Spolek Jednota českých právníků je dobrovolnou stavovskou organizací právníků na území České republiky. Vznik Jednoty právnícké v Praze se váže k roku 1864 se základním posláním, aby „se pěstovaly v řeči české vědy právní a státní“. Největší autoritu od vzniku Jednoty představoval univerzitní profesor Antonín Randa. V roce 1888 pak vznikla Právnícká jednota moravská v Brně. V roce 1990 došlo k obnovení činnosti Jednoty v demokratických tradicích. V jejím čele se vystřídal Otakar Motejl a Pavel Rychetský. Jednota se soustřeďuje na oblast vzdělávací a společenskou a vydává časopis Zpravodaj.

Kroměříž 2016:

Dědické právo a vybrané instituty zákona o obchodních korporacích a občanského zákoníku

Již tradičně, ve dnech 22. až 24. června, proběhl na půdě Justiční akademie v Kroměříži seminář k dědickému právu, rozšířený o další vybrané otázky týkající se praxe notáře.

Hlavní organizátor a moderátor semináře JUDr. Roman Fiala, místopředseda Nejvyššího soudu České republiky, se hned na začátku omluvil, že i přes maximální snahu nebylo možné vyjít vstříc všem zájemcům o účast na semináři. Upozornil, že 7. října 2016 se bude konat Notářská konference v Praze s obdobným programem i skladbou přednášejících. Poté přivítal zvláštní hosty semináře – poslance a předsedu ústavněprávního výboru JUDr. Jeronýma Tejce, poslance a člena ústavněprávního výboru a současně místostarostu Kroměříže Mgr. Radka Vondráčka, a náměstků ministerstva spravedlnosti pro úsek justiční a legislativní Mgr. Michala Fraňka.

JUDr. Roman Fiala v úvodu přednesl poutavou úvahu týkající se ochrany hodnot, na kterých byla vybudována evropská společnost. Zamýšlel se nad schopností společnosti, respektive soudního systému, tyto hodnoty v případě potřeby racionálně prosadit jak na evropské úrovni, tak ve vnitrostátních poměrech.

Krátce vystoupil také JUDr. Radim Neubauer, prezident Notářské komory České republiky, který se věnoval aktuálnímu dění. Vyzdvihl zejména přímé zápisy do obchodního rejstříku prováděné notáři jako vysoce funkční a přínosný institut.

Následně se již přednášející věnovali odborným tématům.

JUDr. Martin Foukal, čestný prezident Notářské komory ČR, se zabýval sepisováním pořízení pro případ smrti v širším kontextu, když zdůraznil širokou poučovací povinnost notáře a funkci notářství jako preventivní justice. JUDr. Petr Bílek, notář v Praze, rozebral problematiku odkazu, a JUDr. Martin Šešina, emeritní notář, přednesl rozdělení pozůstalosti. Procesnímu právu, zejména pak správě pozůstalosti a vztahu řízení o pozůstalosti a insolvenčního řízení, se věnoval JUDr. Ljubomír Drápal, soudce Nejvyššího soudu ČR. V průběhu vystoupení přednášejících se opakovaně zvedla bouř-

livá diskuze, často bez jednoznačných závěrů. Celou situaci výstižně shrnul jeden z účastníků semináře, JUDr. Miloslav Jindřich, čestný viceprezident Notářské komory ČR, který uvedl, že jednotlivé instituty dědického práva byly přejaty z různých právních úprav, které v minulosti platily na našem území, včetně vládního návrhu občanského zákoníku z roku 1937. Tyto legislativní zdroje NOZ však vycházely často ze zásadně odlišných, či zcela protichůdných koncepcí, a v takové situaci, kdy navíc žádná z těchto úprav neznala institut společného jmění manželů, je často nemožné dojít k přesvědčivému výkladu institutů dědického práva.

Na semináři vystoupili s dalšími tématy i soudci Nejvyššího soudu České republiky.

JUDr. Petr Šuk seznámil účastníky semináře s připravovanou novelizací zákona o obchodních korporacích. Zvláštní pozornost věnoval přímým zápisům do obchodního rejstříku. Je zřejmé, že i názory soudce Nejvyššího soudu se v průběhu času vlivem diskuze přirozeně vyvíjejí, argumentace se zpřesňuje a přijímají se nové závěry.

Mgr. Petr Králík, Ph.D., se ve své přednášce věnoval společnému jmění manželů. Některé jeho závěry, byť velmi dobře vyargumentované, se ne vždy shodovaly s názorem většiny účastníků semináře a notářů z praxe známému očekávání lidí, byť to, jak podotkl JUDr. Fiala, se obecně může lišit od platné právní normy.

Z průběhu semináře bylo zřejmé, že před právníkou veřejností je ještě velmi dlouhá cesta vedoucí ke sjednocení výkladu nových právních norem a nastolení právní jistoty ve společnosti. Seminář v Kroměříži se pokusil o další krok na této cestě.

Poděkování náleží všem přednášejícím, kteří otevřeně prezentovali své názory a snažili se nalézt odborný, konsenzuální výklad některých otázek nové právní úpravy. Závěrem je třeba vyslovit uznání Justiční akademii, která vytvořila, tak jako každý rok, pro konání semináře vynikající zázemí. ■

JUDr. Kateřina Brejlová,
trvalá zástupkyně notářky Mgr. Evy Vymazalové,
notářky v Rožnově pod Radhoštěm,
členka redakční rady Ad Notam

Notářská koulovaná

VE ČTVRTEK 9. 6. 2016 SE V PROSTORÁCH ZÁBAVNÍHO CENTRA SVĚT ZÁBAVY V NÁKUPNÍ GALERII NOVÉ BUTOVICE USKUTEČNIL HISTORICKY PRVNÍ ROČNÍK NEFORMÁLNÍHO SETKÁNÍ S NÁZVEM „NOTÁŘSKÁ KOULOVANÁ“ POŘÁDANÝ PRO NOTÁŘE, NOTÁŘSKÉ KANDIDÁTY, KONCIPIENTY A PRACOVNÍKY V OBVODU NOTÁŘSKÉ KOMORY PRO HLAVNÍ MĚSTO PRAHU.

Motivem celé akce bylo zahájit tradici pravidelných společenských notářských setkání. Bowlingového turnaje se aktivně zúčastnilo celkem 9 týmů po pěti hráčích, které si zvolily své originální názvy. Hráče přišla podpořit silná fanouškovská základna. Po registraci hráčů a sestavení jednotlivých týmů následovalo úvodní slovo zástupkyň organizačního výboru, ve složení Klára Svobodová, Markéta Káninská a Jarmila Gajdošíková, které přivítaly všechny přítomné a vysvětlily pravidla turnaje.

Turnaj byl koncipován tak, aby motivoval nejen týmy, ale i jednotlivé hráče k co nejlepším výkonům. Soutěžilo se jak v kategorii týmů, tak mezi jednotlivci všech týmů. Každý z hráčů v jednotlivých týmech musel odehrát celkem dvě kola po deseti hodech. Výsledné hodnocení týmů spočívalo v součtu hodů všech hráčů za obě odehraná kola. Tým s nejvyšším počtem bodů se stal vítězem. Stejným způsobem se určil rovněž absolutní vítěz mezi jednotlivci.

Každý ze zúčastněných hráčů obdržel dekret o úspěšném absolvování turnaje v podobě diplomu za účast. Na vítězný tým však čekala ještě jiná, mnohem příjemnější, odměna, a to zlato-stříbrný pohár, zhotovený speciálně pro tuto příležitost, který ponese jméno vítězného týmu. Představa organizátorů byla vytvořit putovní pohár, s tím, že vítězný tým jej bude po celý rok opatrovat (jako oko v hlavě) a při dalším ročníku mu bude dána možnost svůj titul obhájit. Pokud se mu obhajoba titulu nezdaří, předá putovní pohár novému vítěznému týmu, jehož jméno bude rovněž zvěčněno na poháru.

Hry se aktivně zúčastnilo sedm notářů, včetně prezidentky Notářské komory pro hlavní město Prahu JUDr. Věry Sáblikové a prezidenta Notářské komory ČR Mgr. Radima Neubauera. Kandidáti, koncipienti a další pracovníci notářů byli

Vítězný tým soutěžil pod značkou „Prďáci“.

zastoupeni v počtu 38 hráčů. Mezi fanoušky jste mohli zahlédnout i známou tvář čestného prezidenta NK ČR, JUDr. Martina Foukala.

VÝSLEDKY 1. ROČNÍKU NOTÁŘSKÉ KOULOVANÉ NOTÁŘSKÉ KOMORY PRO HLAVNÍ MĚSTO PRAHU:

- 1. místo: tým „Prďáci“ s celkovým počtem 1091 bodů,
- 2. místo: tým „H₂O“ s celkovým počtem 1047 bodů
- 3. místo: tým „Atomové dudy“ s počtem 942 bodů,
- 4. místo: tým „Strážci vesmíru“ s počtem 860 bodů,
- 5. místo: tým „Démanti“ s počtem 844 bodů,
- 6. místo: tým „Smíchovské dámičky“ s počtem 837 bodů,
- 7. místo: tým „Sakmé“ s počtem 760 bodů,
- 8. místo: tým „Kulatiny“ s počtem 705 bodů,
- 9. místo: tým „Hakuna Matata“ s počtem 679 bodů.

MEZI JEDNOTLIVCI SE NA PRVNÍCH TŘECH MÍSTECH UMÍSTILI:

- 1) Michael Komenda s celkovým počtem 283 bodů,
- 2) Rita Hrabalová s celkovým počtem 268 bodů,
- 3) Michael Sáblik s celkovým počtem 253 bodů.

Za organizační tým bychom rády poděkovaly všem zúčastněným za vytvoření báječné atmosféry, která předčila naše očekávání. Rovněž bychom tímto chtěly vyzvat ostatní regionální komory k uspořádání obdobných akcí, ze kterých by mohl vzejít celorepublikový turnaj vítězných týmů jednotlivých soutěží. V případě zájmu jsme připraveny podělit se o naše zkušenosti a know-how, proto nás neváhejte kontaktovat na e-mailu: notarskakoulovana@seznam.cz. Rády vám budeme nápomocny.

Jen pro úplnost uvádíme, že shora uvedený e-mail slouží také pro zasílání podnětů, námětů a nápadů k uspořádání jiných obdobných neformálních akcí a setkání. ■

Za organizační tým Klára, Markéta a Jarmila

XIV. notářská olympiáda

Letos se ve dnech 2. 6. až 5. 6. konal tradiční, již čtrnáctý ročník notářské olympiády (NOH) v polském městečku Mszana Dolna. Celkem se jí zúčastnili zástupci 10 zemí (Polska, Běloruska, Ukrajiny, České republiky, Ruska, Rumunska, Bulharska, Maďarska, Slovenska, Turecka), z toho domácí Polsko reprezentovalo 11 regionálních komor. Jsem ráda, že o naší účasti mohu jako nový člen výpravy napsat pár řádků. Zároveň děkuji Jindřichu Procházce, trenérovi, že mě do týmu přibral, i celému kolektivu za milé přijetí a skvělou atmosféru.

Posádka z naší republiky čítala tentokrát jen jedenáct členů – Věra Karasová, Jitka Jansová, Antonie Fischerová, Eva Kolláriková, Jindřich Procházka, Radim Neubauer, Richard Brázda, Ondřej Krejčovský, Václav Voda, Radomír Pavelka a Alice Nepomucká. Naši zástupci, stejně jako každý rok, vyrazili perfektně připravení a jejich tvrdá celoroční práce na fyzické kondici doznala vynikajících výsledků. Sice jsme všichni vyjžděli ze svých domovů či kanceláří v hustém dešti a měli obavy, jaké počasí bude v průběhu sportovních klání, ale druhý den ráno se выясnilo a zůstalo příjemně teplo až do odjezdu, i když se Mszana Dolna nachází v nevyspytatelné západní části Karpat.

Olympiáda byla zahájena, jako vždy, slavnostně s postupným nástupem všech týmů, když nejvíce si toto očividně užíval díky největšímu aplausu jediný zástupce Turecka – účastník a nakonec i vítěz tenisového turnaje v mužské kategorii 45+. Hlavní slovo měl přední organizátor NOH, pan Czesław Szynalik, následovaly postupně hymny všech zúčastněných zemí, zapalování olympijského ohně a vypouštění holubice.

První sportovní den uzavíral společenský program, jehož obsahem byla kulturní vystoupení (soutěž) jednotlivých komor pod názvem „Žpívat může každý“. Jako vždy se jednalo o hezkou podívanou s dobrými nápady v podobě pěveckých vystoupení. Naši účastníci trénovali pod vedením Alice Nepomucké, která současně navíc plnila nepostradatelnou funkci rehabilitační sestry a skvělé fanynky. Tentokrát Alice zvolila pro naši scénku taneční hit Marka Ronsona a Bruno Marse s názvem Uptown Funk. Naše představení mělo velký ohlas, v jeho průběhu tančil celý sál a následoval divoký aplaus. Při celkovém hodnocení této soutěže jsme nakonec sklídili skvělé třetí místo.

Naši závodníci se účastnili všech běžeckých a plaveckých disciplín, skoku do dálky i výšky, vrhu koulí, ping-pongu a tenisu. V kolektivních míčových hrách, jako je volejbal, basketbal a fotbal, jsme zastoupení neměli. Stejně tak jsme neměli zástupce ve stolních hrách, jako jsou šachy a bridž. Nicméně to nemělo žádný vliv na náš úspěch. Získali jsme v pořadí jednotlivých komor vůbec největší počet medailí, a to 21 (7 zlatých, 5 stříbrných a 9 bronzových), a v celkovém pořadí jsme se umístili na třetím místě za poprvé zúčastněným Běloruskem a druhou Ukrajinou. To je jistě v tak malém počtu krásný výsledek, který opět potvrdil, jak šikovní a svědomití sportovci mezi námi jsou.

Důkazem toho jsou tyto naše výsledky: Neporazitelná mužská štafeta, a to jak 4 x 400 m (Ondřej Krejčovský, Radim Neubauer, Jindřich Procházka, Richard Brázda), tak 4 x 100 m (Ondřej Krejčovský, Radim Neubauer, Richard Brázda, Václav Voda). Stejně tak neměla konkurenci a suverénně získala 3 zlaté medaile ve všech plaveckých disciplínách své kategorie Antonie Fischerová (50 m volný styl, 50 m prsa, 200 m volný styl). Konkurenci rovněž nenašla Jitka Jansová při skoku do výšky a náš prezident Radim Neubauer při penaltových kopech – střelách na fotbalovou branku. Stříbrné medaile získala ženská štafeta 4 x 400 m (Věra Karasová, Jitka Jansová, Eva Kolláriková, Antonie Fischerová), Eva Kolláriková (běh 400 m), Radomír Pavelka (tenis-dvouhra muži 45+), Radim Neubauer (skok do výšky), smíšená plavecká štafeta 4 x 25 m volným stylem (Radim Neubauer, Eva Kolláriková, Jindřich Procházka, Antonie Fischerová). A bronzové medaile Radim Neubauer (hody na basketbalový koš), Richard Brázda (běh 400 m), Jitka Jansová (skok do dálky, vrh koulí), Václav Voda (skok do dálky i skok do výšky), ženská štafeta 4 x 100 m (Věra Karasová, Jitka Jansová, Eva Kolláriková, Antonie Fischerová), Antonie Fischerová (běh 400 m).

Druhý večer se odehrálo oficiální vyhlásování výsledků všech disciplín a kategorií pod stanem u stadionu, které jsme si patřičně užili díky našim úspěchům – na bednu vítězů jsme si pyšně brali českou vlajku a Jindřovi zazpívali „trenére, nepouštěj nás“, když jistě jen v žertu tuto myšlenku vyslovil. V průběhu závěrečného ohňostroje nás mrzelo, že už je zase jeden ročník fuč.

Na závěr bych chtěla poděkovat ještě Evě Cechlové, která nás přijela povzbudit a fandit z Bohumína po oba dva soutěžní dny, a vyslovit přání, abychom se ve stejném složení, doplněném o další nadané sportovce z našich řad, opět sešli v roce 2017 na NOH v Mszane Dolnej a dosáhli minimálně stejně dobrých výsledků jako letos. Mezitím budeme fandit českým reprezentantům na LOH v brazilském Rio de Janeiro s touhou zlepšit alespoň v jedné disciplíně své osobní výsledky příští rok, a přitom doufat, že je (a ostatně ani nás) nepostihne „zika“ ani žádný teror... Tak tedy sportu zdar! ■

Mgr. Eva Kolláriková, notářská kandidátka, zástupkyně
Mgr. Evy Daňkové, notářky ve Zlíně

Petr Ritter: Vina soudce Brennera

Praha: Nakladatelství Andrej Šťastný, 2016. 207 s. ISBN 978-80-86739-64-9.

OLOMOUCKÝ ADVOKÁT A SPISOVATEL PETR RITTER PATŘÍ K VELICE PLODNÝM AUTORŮM BELETRIE. JEHO ROMÁNOVÁ TVORBA, ZČÁSTI ZPOČÁTKU SPOLEČNÁ ZEJMÉNA S KOLEGOU PETREM ŠŤASTNÝM, SE ZPRVU ZAMĚŘILA NA PROSTŘEDÍ ADVOKACIE, V POSLEDNÍCH LETECH – PONECHÁM-LI STRANOU ZASVĚCENĚ NAPSANÝ BRODYHO TESTAMENT Z OBLASTI TRAMPINGU – PŘECHÁZÍ DO SFÉRY SOUDNICTVÍ. PO ROMÁNU PROCES SE SOUDCI ALVINA KARRA VYDAL PETR RITTER PRÁVĚ ANOTOVANÝ ROMÁN.

Romány Proces se soudci Alvina Karra (2015) a Vina soudce Brennera (2016) se odehrávají v rámci trestního procesu, novější kniha však výrazně akcentuje problematiku soudcovské etiky. Čtenář na první pohled pozná, že autor je advokátem, který se věnuje i trestní agendě, v některých okamžicích má až pocit, že studuje protokol z hlavního líčení. Ritter však v nyní „souzeném případě“ vypráví zajímavý příběh o osudu psychologicky komplikovaného obžalovaného policisty, čímž nechává zároveň nahlédnout i do atmosféry policejní služby.

Právní zápletky románu se odehrává v rámci zásady *in dubio pro reo*, etická pak akcentuje otázky soudcovské nezávislosti a nepodjatosti.

Autor, znalý dobře typologie aktérů hlavních líčení, zvolil postavy státního zástupce a advokáta, které samy o sobě za vzorový příklad pro čekatelé či advokátní koncipienty stěží poslouží.

Státní zástupce Ton „začínal před lety u policie, kde se hned po nástupu zahryzl do studií a získávání diplomů, což mu do té doby rodiče nechtěli, anebo snad nebyli schopni umožnit. Postupoval tak rychle vzhůru policejní hierarchií, stejně rychle však zjišťoval, že v téhle práci nikdy nedojde pravého uspokojení. Závěrečné zprávy případů považoval za svá autorská díla a působil mu nesmírné utrpení, když státní zástupci a soudci narušovali jeho konstrukce, ba je někdy úplně odmítali. Neschopen trvale snášet takové ponižování, při první příležitosti od policie odešel. Ve čtyřiceti letech stanul ve funkci státního zástupce na vrcholu svých momentálních tužeb, bylo však jisté, že je jen otázkou času, kdy zamíří opět výš, kde bude mít nad sebou ještě méně lidí

mocnějších, než je sám.“ Ton byl považován za „nesmlouvavého protivníka, jehož jediným přijatelným zakončením soudního procesu je dostat obžalovaného za mříže“.

Ustanovený obhájce Vydra byl charakterizován jako zkušený advokát s generální praxí, o němž však soudce věděl, že „v situacích skutku vypjatých se jeho obvyklá razance nečekaně láme a Vydra se proměňuje v neodvážného taktika hledajícího a vítajícího kompromis. Když za Vydrů před lety přišla jedna z Brennerových snach s dotazy na podmínky a právní okolnosti rozvodu – ke kterému se ve skutečnosti ani neschylovalo, šlo jen o přemrštěné dozvuky manželské hádky –, první, co Vydra hned druhý den udělal, bylo, že Brennera navštívil v kanceláři. Nejprve si vynutil příslib důvěrnosti jejich následného rozhovoru, a poté Brennerovi všechno vyprávěl, načež přidal ujištění, že stane-li se z té věci *causa*, za žádných okolností ji nepřevzme. Raději se tak zpronevěřil vzdálené povinnosti zachovat advokátní tajemství, a navíc obětovat i svůj potenciální případ, než by riskoval udělat si nepřítele, se kterým ho sice nepojí přátelství, ale k němuž se léta chodí a ještě léta bude chodit soudit.“

Do věci nechal pak Petr Ritter vstoupit i předsedu soudu, jemuž na adresu soudce, hodlajícího přes předsedovu intervenci rozhodnout nezávisle, vložil do úst následující slova:

„Jestli jste se rozhodl zůstat naivně neústupný, pak se nedá nic dělat. V soudcovských kruzích budete obdivovaný. Rozumějte – v těch spodních, plebejských soudcovských kruzích. Od tamtud budete slyšet oslavné fanfáry. Věřte mi však: budou to fanfáry na rozloučenou. Zažijte impozantní, mučednický odchod ze scény.“

I z názvu knihy vyplývá, že pointa je v tom, jak soudce obstojí ve své roli. Napsat více z děje by znamenalo pokazit zájemci o četbu prožití a promyšlení zajímavé zápletky. Lze tak již jen doporučit nový Ritterův román k přečtení a na úplný závěr snad dodat až troufalé přání, aby další spisovatelův román alespoň zčásti vstoupil i na půdu notářství. ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
člen redakční rady Ad Notam

PRÁVNÍ RÁDCE 6/2016: PRÁVNÍ ROZHLEDY 10/2016:

Svěřenské fondy pohledem práva i ekonomie
Lukáš Šikel

PRÁVNÍ RÁDCE 7-8/2016:

ROZHOVOR

Doma se o občanském zákoníku nebavíme
prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš

Uvolněte podíl, prosím ...

Irena Kolárová, advokátka
David Flutka, advokátní koncipient
KPMG LEGAL

Zákon o obchodních korporacích přinesl změnu koncepce uvolněného podílu ve společnosti s ručením omezeným. Ustanovení však mohou při praktické aplikaci zúčastněným osobám způsobit problémy.

BULLETIN ADVOKACIE 6/2016:

Evidence svěřenských fondů
JUDr. Tomáš Plíhal

ČLÁNKY

Vznik zajištění dluhů určitého druhu zástavním právem a jejich vymezení
Mgr. Miroslav Gejdoš, Jakub Karfilát, Praha

PRÁVNÍ ROZHLEDY 11/2016:

JUDIKATURA

Vrchní soud v Praze: Forma zakladatelského právního jednání ústavu
§ 123, 405, 418, 559 ObčZ

Ze zákona nevyplývá povinnost zakladatele sepsat zakladatelské právní jednání ústavu ve formě veřejné listiny (notářského zápisu).

Usnesení Vrchního soudu v Praze z 19. 10. 2015,
sp. zn. 7 Cmo 295/2015

Rubriku zpracoval Mgr. Erik Mrzena,
notář v Praze, člen redakční rady Ad Notam

Zpráva z plenárního zasedání Generálního shromáždění CNUE (Rada evropských notářství), 17. až 18. 6. 2016, Záhřeb

LETOŠNÍ PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ GENERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ CNUE SE KONALO V HLAVNÍM MĚSTĚ CHORVATSKA, ZÁHŘEBU. ZA NK ČR SE GENERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ ZÚČASTNILI Mgr. MARTIN ŘÍHA, PŘEDSEDA MEZINÁRODNÍ KOMISE PREZIDIA NK ČR, A JUDr. BERENIKA ULLMANNOVÁ, MEZINÁRODNÍ VZTAHY NK ČR.

HLAVNÍ BODY JEDNÁNÍ:

1) RAKOUSKÁ PŘEDBĚŽNÁ OTÁZKA VE VĚCI C-342/15 PIRINGER

Rakouský Nejvyšší soud podal předběžnou otázku k Evropskému soudnímu dvoru týkající se volného poskytování služeb advokátem, a to z tohoto důvodu: rakouský pozemkový soud odmítl přijmout žádost o zápis, která byla opatřena prohlášením advokáta o pravosti podpisu dle § 25a zák. o advokacii (jednalo se o českého advokáta; rakouské právo tento institut nezná). Dne 6. srpna 2015 byly členské státy EU informovány o existenci této předběžné otázky a zároveň počala běžet dvouměsíční lhůta pro případné předložení písemných vyjádření. Dne 8. června 2016 se konalo ústní slyšení před ESD, na kterém vystoupil advokát paní Piringerové, zástupce rakous-

ké vlády, zástupce české vlády, německé vlády, dále pak zástupce Evropské komise, zástupce španělské, polské a francouzské vlády. Dne 21. 9. 2016 by měla být zveřejněna zpráva Generálního advokáta.

2) KONGRES EVROPSKÝCH NOTÁŘŮ 2017

Při příležitosti svého předsednictví CNUE v roce 2017 by si španělské notářství přálo uspořádat 4. kongres evropských notářů, který by se konal od 5. do 7. října 2017 v Santiagu de Compostela. Počítá se se 700 účastníky a 300 doprovodů. Tématem Kongresu by bylo „právo EU a služby občanům“. Jednalo by se o kongres vědeckého rázu a cílem by bylo předložit EK legislativní návrhy. Kongres by měl dvě hlavní témata, a to:

- úloha notáře v oblasti rozvoje digitálních médií,
- přemístění sídla společnosti v rámci EU.

Úvodní řeč by mohl přednést prezident Evropské centrální banky pan Mario Draghi.

Návrh španělského notářství byl jednomyslně schválen.

3) EUROPEAN LAW INSTITUTE (ELI)

CNUE je tzv. institucionálním pozorovatelem ELI (Evropský právní institut), přičemž prezident CNUE vykonává funkci „pozorovatele *ex-officio*“. Příští GS ELI se bude konat 7. až 9. 9. 2016. Některá témata na programu GS ELI jsou velmi zajímavá pro notářství, a to zejména nové technologie/e-Justice, právo obchodních společností a rodinné právo. Právě v oblasti rodinného práva požádalo ELI CNUE o spolupráci, a to v rámci projektu „Empowering european families – towards more party autonomy in European family and succession law (posílení „evropské“ rodiny – více autonomie stran v evropském rodinném a dědickém právu)“. Cílem tohoto projektu má být vytvoření modelových smluv a vzhledem k potenciální nebezpečnosti takovýchto „formulářů“ se CNUE rozhodlo pro spolupráci, resp. „supervizi“. Za CNUE na projektu pracují p. Carrión (prezident pracovní skupiny rodinné právo) a p. Trémosa (prezident pracovní skupiny dědické právo). Za estonské notářství pak na projektu spolupracuje pí. Eve Potterová. První modelová smlouva již koluje v rámci expertní skupiny ELI – smlouva se týká volby práva a příslušnosti MMR, výživové povinnosti mezi manželi, případného rozvodu a všech dalších ekonomických důsledků manželství či rozvodu. Dne 9. 6. 2016 se sešla expertní skupina „dědické právo“, která na svém jednání došla k závěru, že je text modelové smlouvy extrémně komplikovaný pro běžného uživatele, proto CNUE na svém plenárním GS rozhodlo o vyslání dalších přednášejících z řad notářů, kteří by se zapojili do práce výše zmíněné pracovní skupiny.

4) MEDIACE

Pracovní skupina CNUE „mediace“ si dala za cíl vytvořit „evropskou síť notářů-mediátorů“. Spolu s pracovní skupinou CNUE „komunikace“ vytvořili tzv. „akční plán“, který mimo jiné zahrnuje sérii „pracovních ateliérů“ a závěrečnou konferenci. Tyto iniciativy by měly umožnit „identifikovat“ velkou část evropských notářů-mediátorů.

K financování tohoto projektu se počítá s podáním žádosti k EK – výzva k podávání návrhů k EK se očekává mezi červencem a zářím 2016. Správní rada CNUE navrhl, aby se na tento plán přispělo 20 000 eur z rozpočtu na rok 2017 (počítá se tedy s celkovou částkou 100 000 eur – 80 % zafinancuje EK).

5) SPOLUPRÁCE S EVROPSKOU KOMOROU SOUDNÍCH EXEKUTORŮ (CEHJ)

Byla schválena společná žádost o grant CEHJ a CNUE. Tématem projektu je srovnávací studie aplikace nařízení Brusel I a evropský exekuční titul o nesporných dlužích, a to v těchto členských státech: Německo, Belgie, Španělsko, Francie, Maďarsko, Itálie, Lucembursko, Polsko a Portugalsko. GS CNUE rozhodlo o vyslání dalších dvou expertů do vědeckého výboru projektu, a to z notářství, kterých se tato studie týká.

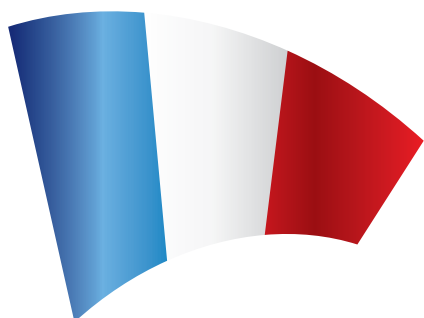
6) RODINNÉ PRÁVO

Prezident pracovní skupiny CNUE „rodinné právo“ informoval o vývoji návrhů nařízení o manželských majetkových režimech a o právních důsledcích registrovaných partnerství, u nichž bylo přistoupeno k tzv. posílené spolupráci, díky které budou návrhy v nejbližší době přijaty. Poznámka: 24. 6. 2016 Rada pro obecné záležitosti (GAC) formálně přijala návrhy nařízení o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství a nařízení o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství. Návrhy nařízení byly přijaty v režimu posílené spolupráce a účinná budou od 29. 1. 2019, a to pro státy, které k tomuto režimu přistoupily (mimo jiné ČR). Tato nařízení zavádějí jednotnou kolizní úpravu majetkových otázek párů s přeshraničním prvkem, pravidla pro určení soudní příslušnosti a pravidla pro uznávání a výkon rozhodnutí. Nařízení ovšem nemění hmotněprávní obsah institutu manželství a registrovaného partnerství v jednotlivých členských státech. ■

JUDr. Berenika Ullmannová Wünschová,
mezinárodní vztahy NK ČR

Zpráva ze 112. kongresu francouzských notářů, konaného ve dnech 5. až 8. června 2016 v Nantes

ZA NEZVYKLE TEPLÉHO POČASÍ SE VE MĚSTĚ NANTES, JEDNOM Z VÝZNAMNÝCH MĚST FRANCOUZSKÉHO DEPARTEMENTU LOIRE-ATLANTIQUE, V SRDCI BRETANĚ A V RODIŠTI SLAVNÉHO SPISOVATELE JULESE VERNÉ KONAL 112. KONGRES FRANCOUZSKÉHO NOTÁŘSTVÍ. KONGRESU SE ZÚČASTNILO KOLEM 3 000 ÚČASTNÍKŮ, Z TOHO 1 700 NOTÁŘŮ.

Oproti předchozímu, 111. kongresu konanému v roce 2015 ve Štrasburku za vysoké mezinárodní účasti, a kdy byl podpis Evropské charty notářství přítomen i prezident českého notářství Mgr. Radim Neubauer, byl 112. kongres věnován spíše problematice notářství národního.

Kongres byl poctěn přítomností nového francouzského ministra spravedlnosti pana Jeana-Jacques Urvoase. Ten hájil postoj vlády vůči regulovaným profesím, mezi které francouzské notářství patří, její snahu o delegování pravomocí státu a snahu o elektronizaci celé společnosti. Vyzval notáře k tomu, aby obsah notářských zápisů upravili tak, aby byly srozumitelné běžnému občanovi.

Prezident francouzských notářů pan Pierre-Luc Vogel ve svém úvodním proslovu shrnul události, které se ve francouzském notářství udály v průběhu roku 2015 a které před-

NEMOVITOSTNÍ TRANSAKCE VE FRANCII

Pro zajištění smluvní bezpečnosti a právní jistoty účastníků smlouvy má každá ze smluvních stran svého notáře. Jako první uzavírají potenciální smluvní strany obdobu naší smlouvy o smlouvě budoucí nebo rezervační smlouvy, která se zpravidla odehrává u notáře strany prodávající. Kupující skládá do úschovy notáře prodávajícího v této fázi 5 až 10 % kupní ceny, která podle povahy kontraktu v případě, že kupující odstoupí od smlouvy, může propadnout prodávajícímu, podle typu smlouvy je již takto složená částka přihlašována k evidenci u finančního úřadu.

V průběhu této doby notář zastupující kupujícího ověřuje, v jaké výši prodávající splnit své platební povinnosti spojené s převáděnou nemovitostí včetně případných záloh na služby nebo plnění ve prospěch společenství vlastníků jednotek. Kupující si v této době vyřizuje případnou hypotéku.

Notář v průběhu transakce zjišťuje, zda převáděná nemovitost je ve stavu, který je deklarován prodávajícím. Za tím účelem jsou vyhotovovány zprávy od certifikovaných odborníků, u nás obdoby soudních znalců. Jedná se zejména o zprávu o garanci podlahové plochy nemovitosti, stavu elektrické instalace, resp. plynu, zprávu týkající se případné přítomnosti nežádoucího hmyzu (mravenci či termiti), případné přítomnosti olova či azbestu a též o tom, zda se nemovitost nachází v tektonicky aktivní zóně. Notář též zjišťuje okolnosti týkající se územního plánu okolí, v němž se nemovitost nachází. Nezbytnou součástí dokladů o stavu nemovitostí, které zajišťuje

stavovaly velké, a v mnohém i nepříznivé změny. Nicméně zdůraznil, že prostřednictvím notářů do státního rozpočtu přichází ročně okolo 24 miliard eur.

Převažujícím tématem kongresu bylo právo nemovitostí, tedy oblasti svěřené ve Francii výhradně do pravomoci notářů.

Atmosféra kongresu byla protkána zvýšeným očekáváním notářů spočívajícím mimo jiné v aplikaci velké změny tarifu, prosazené francouzským ministrem ekonomie Macronem, s účinky právě k 1. 5. 2016. U většiny transakcí je tarifní odměna notáře stanovována obdobnou formou sazebníku jako v ČR. Novinkou je snížení pevné tarifní sazby u některých úkonů notáře. Další novinkou je možnost, kdy si notář může u některých přesně stanovených položek honoráře sjednat s klientem i odměnu nižší než dle tarifu, nesmí však odměnu snížit pod určitou stanovenou částku. Prezident Vogel zdůraznil, že změna tarifu nejvíce dopadá na běžná venkovská notářství, která jsou paradoxně nejbližší běžnému člověku. Je třeba zmínit, že občané ve Francii jsou zvyklí se na notáře obracet velmi často jako na bezplatného rádce při všech jejich zamýšlených transakcích.

Mezi notáři se diskutovalo též o aktuálním návrhu Ministerstva spravedlnosti týkajícího se zjednodušení a zlevnění původní zdoluhavé procedury nesporného rozvodu (*divorce par consentement mutuel*), a to zejména v případě, že manželé nemají děti, popř. nemají ani majetek vyšší hodnoty. Návrh předpokládá, že dohoda, která by měla být vyjednána a spolupodepsána advokáty obou rozvádějících se stran, by měla být předložena notáři, aby namísto soudu prohlásil rozvod za právoplatný. Notář by přitom měl být garantem toho, že souhlasná vůle obou smluvních stran trvá, a nahradit v těchto jednodušších případech roli soudu. Předpokládaná odměna notáře se v tomto případě jeví jako bagatelní a měla by činit 50 eur. Na rozdíl od informací v tisku se převážná většina notářů zásadně nebrání této případné nové kompetenci, u které zatím není vše vyjasněno.

Závěr kongresu byl ve znamení pozvánky na 28. kongres UINL, který se bude konat od 19. do 20. 10. 2016, a jeho témata, tedy dematerializace a elektronizace notářských zápisů a přeshraniční dědictví, se jeví jako velmi aktuální. Účastníci kongresu by měli mít možnost podívat se i do jinak nepřístupných prostor slavnostního sálu pařížské radnice Hôtel de Ville a justičního paláce Palais de la Justice v Paříži. Očekává se okolo dvou tisíc účastníků, kteří se mohou těšit z toho, že francouzské notářství je opět v plné formě. ■

JUDr. Martina Herzánová, členka Mezinárodní komise prezidia NK ČR, notářka v Praze

notář prodávajícího, je též zápis z jednání poslední výroční schůze společenství vlastníků.

Notářskou úschovu celé kupní ceny provádí notář kupujícího, a to prostřednictvím zvláštního oddělení banky Caisse de Dépôts et des Consignations, jejímž prostřednictvím všichni francouzští notáři povinně provádějí depozita. Při uzavírání smlouvy je, mimo vlastnoručních podpisů, u některých důležitých projevů vůle obou smluvních stran vyžadováno i výslovné vlastnoruční písemné vyjádření všech účastníků stvrzující vědomí projevu vůle. Velmi podrobně je zjišťován též rodinný stav účastníků a případný majetkový režim, kterému mohou manželé či osoby žijící v registrovaném partnerství, popřípadě v partnerství typu PACS (registrované spoluzíteli), podléhat.

K uzavření vlastní kupní smlouvy dochází u notáře kupujícího poté, co je složena celková kupní cena včetně veškerých plateb notáři. Pokud jsou všechny podmínky převodu splněny a dokumenty podepsány, dochází k předání klíčů od nemovitostí a notář vydává potvrzení o přechodu vlastnického práva. Toto potvrzení je pro třetí osoby dokladem o vlastnictví a je obecně respektováno. Zápis do registru nemovitostí je až druhotnou, následnou, záležitostí.

Notář se stará o veškeré procesy, informuje správce nemovitosti a odvede též za účastníky transakce příslušné daně a poplatky (která může být v každém regionu Francie mírně odchylná, neboť část této daně náleží i místní samosprávě).

Platba notáři, kterou při nemovitostních transakcích klient notáři provádí, se skládá ze tří částí. Přibližně 80 % její výše představuje daň z dispozice s nemovitostí, odváděnou státu, která je součástí kupní ceny. Přibližně 10 % výše plateb notáři představuje náhrada nákladů a hotových výdajů, které notáři při realizaci transakce vznikají, zejména při ověřování právního a faktického stavu nemovitostí. Zbývajících 10 % platby náleží notáři jakožto jeho odměna.

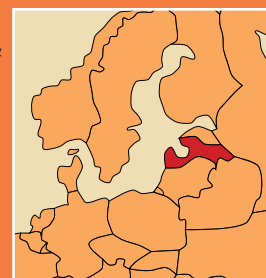
Notářství v...

LOTYŠSKO

PANÍ SANDRA STĪPNIECEOVÁ, NOTÁŘKA V RIZE, BYLA OD ROKU 2011 DO ROKU 2014 VICEPREZIDENTKOU LOTYŠSKÉ RADY AUTORIZOVANÝCH NOTÁŘŮ. V ŘÍJNU ROKU 2014 BYLA ZVOLENA PREZIDENTKOU LOTYŠSKÝCH NOTÁŘŮ. **PANÍ PREZIDENTKA SANDRA STĪPNIECEOVÁ** LASKAVĚ SOUHLASILA, ŽE PRO ČTENÁŘE ČASOPISU AD NOTAM ZODPOVÍ NĚKOLIK OTÁZEK O AKTUÁLNÍ SITUACI NOTÁŘSTVÍ V LOTYŠSKU.

Oficiální název státu:
Lotyšská republika
Hlavní město: Riga
Rozloha: 64 589 km²
Počet obyvatel: cca 2 miliony
Národnostní složení:
cca 62 % etničtí Lotyši,
cca 27 % Rusové
Hustota zalidnění: 31 ob. / km²
Měna: euro
Jazyk: lotyština
Náboženství: luteránství,
římskokatolické, pravosláví
Nezaměstnanost: cca 9,7 %

Notáři v Lotyšsku: 108

Paní prezidentko, jaké jsou hlavní kompetence notářů ve Vaší zemi? Jaký typ notářských služeb je lotyšskými občany nejčastěji vyhledáván?

V Lotyšsku je forma notářského zápisu vyžadována pouze pro určité typy smluv. Jsou to například manželské nebo dědické smlouvy. Současně jsou notáři pověřeni sepisováním notářských zápisů vykonatelných v souladu s postupy stanovenými pro výkon soudních rozhodnutí. Nejčastěji občané vyhledávají notáře se žádostmi o ověření podpisů. Notářské ověření podpisu je požadováno na dokumentech, které jsou předkládány pozemkovému registru a obchodnímu rejstříku. Notáři v Lotyšsku rovněž vedou dědická řízení, rozvodová řízení a mediaci a mohou poskytovat také jakékoliv další právní poradenství.

Jak lotyšští notáři přijímají svět nových technologií a jak nové technologie mění notářské služby? Kam se vývoj ubírá a co by se dle Vašeho názoru mělo v této oblasti změnit?

Nové technologie jsou významným nástrojem pro zlepšování notářských služeb. Například pokud je transakce realizována formou notářského zápisu, pozemkový registr a ob-

chodní rejstřík jsou informovány elektronicky prostřednictvím notářského e-systému. Lotyšská Rada autorizovaných notářů vytvořila několik elektronických registrů (požůstalostní rejstřík, rejstřík závětí, rejstřík rozvodů...). Notáři a státní instituce komunikují pouze elektronicky. Obdobná praxe se rozvíjí i mezi notáři a dalšími osobami, zejména bankami a pojišťovnami. V současné době Rada autorizovaných notářů zkoumá možnosti využití biometrického autentifikačního systému (metoda založená na otiscích prstů).

Současně stále probíhá diskuze, zda notářské ověření podpisu může být nahrazeno elektronickým podpisem. V některých oblastech se tak již stalo, například v obchodním právu. Po několika letech státní instituce aktuálně uznávají negativní dopady tohoto kroku. Na národní úrovni neexistuje v Lotyšsku žádný systematický, efektivní a jasný plán na rozvoj nových technologií. Státní rejstříky a elektronické systémy jsou fragmentované.

Notáři by určitě měli nové technologie využívat ve své denní práci. Tyto technologie však mohou být pouze nástrojem, který práci notářů doplňuje, nemohou ji ale efektivně nahradit.

Lotyšským notářům jsou svěřeny určité kompetence při rozvodu manželství. Jaké jsou předpoklady pro rozvodové řízení vedené notářem a jaký je standardní postup?

Notář rozvede manželství, pokud se na tom manželé dohodli, nemají nezletilé dítě a společné jmění manželů, nebo pokud manželé mají nezletilé dítě anebo společné jmění a písemně se dohodli na podmínkách péče o dítě, jeho výživě a vypořádání společného jmění.

Notář zahájí rozvodové řízení ve chvíli, kdy mu je doručen společný návrh manželů na rozvod, poté co se přesvědčí, že ve stejné věci nebylo zahájeno řízení jiným notářem. Notář nerozvede manželství před uplynutím třiceti dnů ode dne zahájení rozvodového řízení. Pokud se manželé nedohodnou na podmínkách rozvodu a notář nedovede manžele k vyřešení rozporů dohodou, manželé musí podat návrh na rozvod k soudu.

Paní prezidentko, jaké další kompetence by dle Vašeho názoru mohly být přeneseny na notáře, aby došlo k odlehčení zátěže státního, resp. soudního aparátu?

Lotyšská Rada autorizovaných notářů zahájila jednání s Ministerstvem spravedlnosti ohledně dvou typů případů vymáhacího řízení, a to nesporného vymáhání povinností a vymáhání povinností podle stanovených výstražných postupů, jejichž výkon by mohl být přenesen ze soudů na notáře. Před několika měsíci lotyšský parlament odmítl návrh na přenesení pravomocí při registraci manželství na notáře. Domnívám se však, že tato myšlenka bude za několik let opět aktuální. V budoucnu by se dle mého názoru mohla diskuze ubírat směrem, že notář by měl registrovat doklady prokazující osobní stav – uzavření manželství, narození a smrt.

Jaké podmínky musí člověk splňovat pro to, aby se mohl stát notářem v Lotyšsku? Kdo jmenuje notáře do úřadu a kolik je v Lotyšsku aktuálně notářů?

Počet notářských úřadů, jejich zřizování a rušení určuje vláda po konzultaci s Radou autorizovaných notářů při zohlednění změn v soudní struktuře, počtu obyvatel, ekonomického stavu příslušné oblasti a vytiženosti a věkové struktury notářů. Notáře jmenuje, přeloží na jiné místo nebo odvolá z funkce ministr spravedlnosti, přičemž Ministerstvo spravedlnosti rovněž vede seznam notářů. V současné době je v Lotyšsku 108 notářů.

Jaká je organizační struktura lotyšských notářů? Je pro notáře povinné členství v notářské komoře?

Hlavní institucí je Lotyšská komora autorizovaných notářů, která je nezávislým profesním sdružením lotyšských notářů a jejímiž členy jsou všichni notáři vykonávající notářskou činnost v Lotyšsku. Notářská komora funguje jako autonomní subjekt veřejného práva. Činnost Komory směřuje k udržení prestiže notářské profese, podpoře profesního rozvoje notářů, zvyšování jejich kvalifikace a získávání zkušeností. Komora přijímá svá rozhodnutí na každoročním pravidelném zasedání nebo na mimořádném zasedání.

Lotyšská Rada autorizovaných notářů je orgánem reprezentujícím a dohlížejícím na notáře a administrativním a výkonným orgánem Komory. Úkolem Rady autorizovaných notářů je zejména chránit čest a důstojnost notářského povolání, reprezentovat Komoru navenek a právně vyjadřovat názory notářů ve vztazích se státními a místními úřady a jinými orgány a rovněž ve vztazích s mezinárodními organizacemi. Členové Rady autorizovaných notářů jsou voleni na tři roky, přičemž členství je funkcí čestnou, vykonávanou bez nároku na odměnu.

Finanční operace Rady autorizovaných notářů jsou kontrolovány Kontrolní komisí. Disciplinární záležitosti notářů jsou řešeny Kárnou komisí.

Notáři jsou tradičně vnímáni jako strážci právní jistoty. Jak je zajišťována bezpečnost transakcí lotyšskými notáři? Jak jsou číslovány notářské listiny, existuje centralizovaný systém pro identifikaci notářských zápisů?

Notář ukládá sepsané notářské zápisy do sbírky notářských zápisů. V budoucnu by měla být sbírka notářských zápisů vedena elektronicky. Originál notářského zápisu je uchován ve sbírce notářských zápisů. Notář vydává notářsky ověřené výpisy ze sbírky notářských zápisů a opisy notářských zápisů v elektronické nebo papírové formě. Notářský zápis obsahuje identifikaci toho, komu byly vydány opisy, kdy se tak stalo a pod jakým registračním číslem byly opisy vydány. Každý výpis ze sbírky notářských zápisů obsahuje pořadové číslo bez ohledu na to, zda je příslušná listina vydána v elektronické nebo tištěné podobě.

Hlavní město Lotyšska, Riga. Pohled na Staré město a řeku Daugavu.

Každý notářský zápis, výpis nebo opis ze sbírky notářských zápisů je vyhotoven na papíře opatřeném vodoznakem a je označen registračním číslem. Notář vede rejstříky pro zaznamenání všech zápisů a ověření, které provedl. Každý notář má svou číselnou řadu pro identifikaci notářských zápisů. Tento rejstřík je veden elektronicky, přičemž na konci každého kalendářního měsíce je notář povinen rejstřík vytisknout a uchovat v tištěné formě.

Paní prezidentko, co je podle Vás unikátním pro lotyšské notářství ve srovnání s ostatními zeměmi?

Myslím si, že každá země a její notářství jsou unikátní. To je na této profesi krásné. Hlavní charakteristikou lotyšského notářství je dle mého názoru lidskost. Lidskost, která se projevuje nejen v každodenní práci notářů, ale každý rok také během Notářských dnů. Notářské dny se konají pravidelně již deset let. Všichni lotyšští notáři poskytují v těchto dnech právní poradenství bez nároku na odměnu jak v notářských kancelářích, tak na veřejných místech, například na úřadech, a dokonce i v obchodních centrech. Budoucnost naší notářské profese je totiž v rukou lotyšských občanů.

Jaké jsou, paní prezidentko, největší výzvy a cíle lotyšského notářství v příštích letech?

V první řadě to bude osvěta ohledně nutnosti zachování notářského osvědčení transakcí s nemovitostmi a doku-

mentace elektronických podání do pozemkového registru, které jsou efektivním a potřebným postupem. S tím souvisí též podpora a zlepšování porozumění konceptu právní jistoty a její role v každodenním životě. Musíme podporovat a napomáhat rozvoji nových technologií s důrazem na nesnižování právní jistoty, ale právě na nutnost jejího zvýšení.

Paní prezidentko, co Vás vedlo k tomu stát se notářkou? Co se Vám na Vašem povolání líbí nejvíce a co děláte ráda mimo své profesní aktivity?

Na začátku své profesní kariéry jsem pracovala na státním zastupitelství. Notářkou jsem od roku 1988. V roce 2018, kdy má nádherná země oslaví 100 let své existence, budu notářkou třicet let. Stala jsem se notářkou hlavně proto, že tuto profesi vnímám jako nejlepší způsob, jak pomáhat lidem, a do dnešního dne si za svou volbu stojím. Pokud zrovna necestuji, trávím svůj volný čas ráda na zahradě a u blízkého jezera.

Paní prezidentko, děkujeme Vám za čas, který jste nám věnovala, a přejeme Vám mnoho úspěchů v příštích letech. ■

JUDr. Daniela Machová, notářská kandidátka,
členka Mezinárodní komise prezidia NKČR

Zahájení a ukončení činnosti notářů

Ministr spravedlnosti jmenoval ke dni 1. 7. 2016, na základě výsledku konkurzu, notářskou kandidátku JUDr. Veroniku Matějkovou notářkou notářského úřadu Okresního soudu v Teplicích, se sídlem v Teplicích.

Ministr spravedlnosti jmenoval dnem 1. 8. 2016, na základě výsledku konkurzu, notářku JUDr. Lucii Vaňkovou notářkou notářského úřadu v obvodu Obvodního soudu pro Prahu 1, se sídlem v Praze, a současně ji odvolal z funkce notářky notářského úřadu v obvodu Okresního soudu v Táboře.

JUDr. Veronika Matějková

JUDr. Lucie Vaňková

Rovněž s účinností od 1. 8. 2016 ministr spravedlnosti jmenoval Mgr. Martinu Suchodolovou notářkou notářského úřadu v obvodu Okresního soudu v Ústí nad Orlicí, se sídlem v Jablonném nad Orlicí. Mgr. Martina Suchodolová byla advokátkou v Žamberku.

Ke stejnému datu byla ještě jmenována notářská kandidátka Mgr. Zdeňka Hrdá notářkou notářského úřadu v obvodu Okresního soudu v Mladé Boleslavi, se sídlem v Mladé Boleslavi.

Mgr. Martina Suchodolová

Mgr. David Kittel

Notářský kandidát Mgr. David Kittel byl na základě výsledku konkurzu jmenován notářem notářského úřadu Okresního soudu Plzeň-město, se sídlem v Plzni, dnem 1. 9. 2016.

Novým notářkám a notářům přejeme hodně úspěchů v jejich pracovní činnosti.

Ministr spravedlnosti odvolal JUDr. Zdeňku Procházkovou z funkce notářky v obvodu Obvodního soudu pro Prahu 8, na její vlastní žádost, dnem 30. 6. 2016.

Za dlouholetou činnost ve prospěch notářství děkujeme a do dalšího života přejeme pevné zdraví a osobní spokojenost.

Redakce Ad Notam

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Českém Krumlově se sídlem v Českém Krumlově.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáři JUDr. Kamilu Hrdinovi, který ukončí činnost notáře ke dni 31. 1. 2017. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 17. října 2016.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 15. listopadu 2016 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná způsobilost k právním úkonům,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížky poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory. Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázkou nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Táboře se sídlem v Táboře.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáře JUDr. Lucii Vaňkové, která ukončila činnost notářky v tomto notářském úřadě ke dni 31. 7. 2016.

Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 24. října 2016. Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 22. listopadu 2016 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná způsobilost k právním úkonům,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílel na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížku poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory. Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázku nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Pardubicích se sídlem v Pardubicích.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Aleně Musílkové, která ukončí činnost notářky ke dni 31. 12. 2016. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 3. října 2016.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat ve středu 2. listopadu 2016 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná způsobilost k právním úkonům,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústítky poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.

Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázku nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Obvodního soudu pro Prahu 8 se sídlem v Praze.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Zdeňce Procházkové, která ukončila činnost notářky ke dni 30. 6. 2016. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 31. října 2016.

Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 29. listopadu 2016 a ve středu 30. listopadu 2016 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:

- 1) státní občanství České republiky,
- 2) plná způsobilost k právním úkonům,
- 3) vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu oborů práva na vysoké škole v České republice, nebo pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, vzdělání získané v oborech práva na vysoké škole v zahraničí, anebo toto vzdělání uznané podle zvláštních právních předpisů; za toto vzdělání se považuje též vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců,
- 4) bezúhonnost,
- 5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
- 6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:

Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílel na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:

Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení uchazeče do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:

- 1) doklad o státním občanství,
- 2) prohlášení o plné způsobilosti k právním úkonům,
- 3) výpis z evidence Rejstříku trestů s datem vydání ne starším tří měsíců,
- 4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
- 5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
- 6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
- 7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
- 8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie ústřížky poštovní poukázky, kopie příjmového dokladu Notářské komory České republiky).

Podmínkou zařazení uchazeče – notáře se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8). Podmínkou zařazení uchazeče – notářského kandidáta do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory. Notářskou praxí dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče, převodem poštovní poukázku nebo v hotovosti v sídle Notářské komory ČR v Praze 2, Apolinářská 12.

Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.

Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

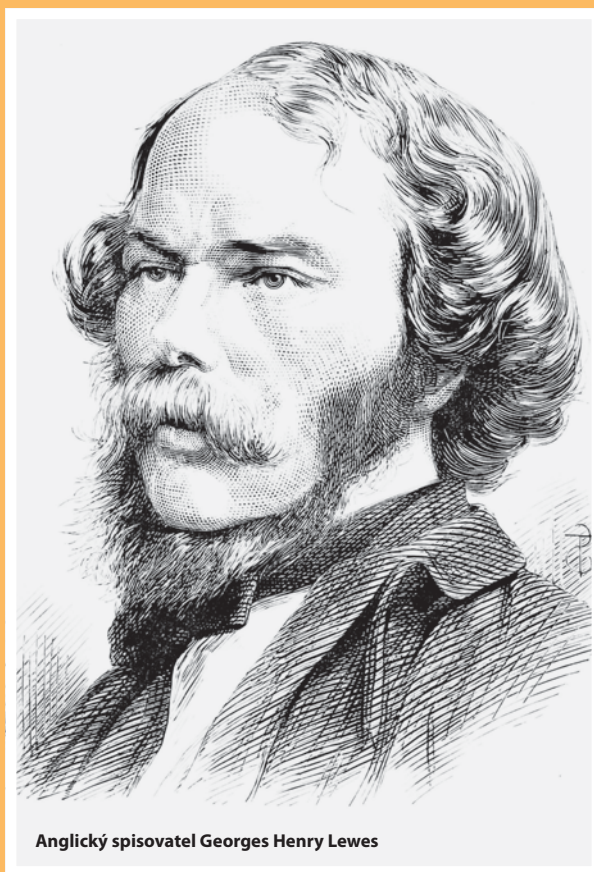
Střípky z historie 41.

Veřejným notářem se stal v r. 1608 latinsky píšící básník Ondřej Rochota z Rochicperka. Chrudimský rodák předtím působil jako správce škol ve Dvoře Králové, u Svatého Mikuláše na pražské Malé Straně a v Prostějově. Veřejným notářem však zůstal Rochota krátce. Oženil se a vrátil se do Chrudimi, kde pak působil v městské správě. Jako básník psal Ondřej Rochota mimo jiné příležitostné básně, např. k poctě Karla staršího ze Žerotína. Byl autorem Poemy o moru, který se šířil v Čechách roku 1613 (*Poema de peste anno 1613 in Bohemia grassante*) a Smíření hunsko-rakouské (*Actio pacificatoria Hunno – Austriaca*). Za svoje literární dílo byl císařem Matyášem označen za korunovaného básníka.

Rigorózní práci na téma Vývoj soudnictví, notářství a advokacie a jejich významní představitelé na Českolipsku v letech 1848–1938 navázala Karolína Truhlářová na svoji diplomovou práci o dějinách českolipského notářství. Práce byla úspěšně obhájena na Fakultě právnické ZČU dne 14. 6. 2016 v komisi, již předsedal Antonín Hrdina, členy byli Karolína Adamová, Antonín Lojek, Vendulka Valentová a Stanislav Balík. „Karolína Truhlářová podává plastický obraz českolipské právnické elity, činné, jak tomu tehdy bylo zvykem, v městské samosprávě, spolicích právnických a dalších oblastech,“ konstatoval oponent Stanislav Balík s tím, že „není divu, že českolipští notáři a advokáti byli vesměs německé národnosti.“ Karolína Truhlářová zároveň složila úspěšně i rigorózní zkoušku.

Jedním z notářů, kteří během života vystřídali více notářských úřadů, byl i kutnohorský rodák Jaroslav Heinitz (1880–1940). Jeho prvním působištěm byl Neveklov, kam byl jmenován jako devětatvacetiletý, v r. 1911 následovala Polička a od r. 1922 Praha. „Po dobu svého působení na venkově pracoval kulturně mezi lidem venkovským a zejména v Poličce patřil mezi první buditele zemědělského lidu tohoto horského kraje,“ napsala v nekrologu pro České právo s vysokou pravděpodobností Heinitzova bývalá notářská koncipientka Anděla Kozáková pod zkratkou „Dr. K.“ Jaroslav Heinitz byl činný i v agrární Republikánské straně zemědělského a malorolnického lidu, v níž zasedal ve výboru pro revizi občanského zákoníku. Kromě toho patřil k průkopníkům a propagátorům antroposofického bádání.

V době vlády maurské dynastie Nasridů vznikly tisíce notářských zápisů, psaných arabsky, více na papíru než na pergamenu, které jsou dnes uchovány v různých španělských archivech. Obsahově se jednalo o notářské zápisy o právních

Anglický spisovatel Georges Henry Lewes

jednáních a velmi často o testaments. Podrobněji o těchto písemnostech pojednal Francisco Vidal Castro v rozpravě *Un tipo de manuscritos „documentales“: Les ecritures arabes notariales en al-Andalus nasrí (s. XIII–XVI)*, publikované ve sborníku Mustafa Ammadi (ed.), *Il primavera des Manuscrito andalusi*. Manuscritos: papel, técnicas y dimensión cultural, Rabat, 2012.

Notářským úředníkem byl krátce v mládí i anglický spisovatel Georges Henry Lewes (1817–1878). Během života tento literát a filozof vystřídal řadu profesí, byl autorem řady děl, z nichž mnohá byla již za jeho života přeložena do němčiny. V r. 1847 vydal čtyřsvazkovou Biografickou historii filosofie (*A biographical history of philosophy*), psal však i studie přírodovědecké, např. *Studie o životě zvířat* (*Studies in animal life*), z biografických prací vynikají *Život a díla Goethova* (*The life and works of Goethe*) či *Život Robespierův* (*The Life of Robespierre*). Lewes, který psal i básně, vstoupil též jako herec na divadelní jeviště. Jeho druhou manželkou byla spisovatelka Mary Ann Evansová, píšící pod pseudonymem George Eliot. ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
člen redakční rady Ad Notam

Mají stopy rakouské monarchie v českém notářství budoucnost?

STÁŘÍ NEBÝVÁ K LIDSKÉMU JEDINCI ŠTĚDRÉ. K MÁLA PŘEDNOSTEM TOHOTO VĚKU VŠAK PATŘÍ NADHLED, VĚDOMÍ SOUVISLOSTÍ. OBDOBŇ JAKO HOROLEZCI VYSTUPUJÍ DO VÝŠIN PROSTOROVÝCH, LIDÉ S PŘIBÝVAJÍCÍM VĚKEM VYSTUPUJÍ PO STUPNICI PROŽITÝCH LET DO VÝŠIN ČASOVÝCH A JEJICH HORIZONTEM SE STÁVAJÍ NEJEN UPLYNULÁ DESETILETÍ, ALE I STALETÍ, NĚKDY I TISÍCILETÍ.

Myslím, že jen někteří současní čeští notáři si v plné míře uvědomují skutečnost, že současná podoba a struktura českého notářství má své kořeny na počátku druhé poloviny 19. století, na začátku osmašedesátileté vlády předposledního rakouského císaře Františka Josefa I. (1848–1916). Fejeton shodou okolností píše právě v době, kdy se koncem letošního roku bude vzpomínat již 100. výročí panovníkova úmrtí a klady i zápory jeho dlouhé vlády se jistě stanou předmětem řady analýz. Počátky moderního českého notářství však spadají do počátků jeho panování, tj. do období tzv. bachovského absolutismu následujícího po porážce liberální revoluce z roku 1848.

Hodně se připomíná slavná pozice českého notářství v období posledních Přemyslovců (vyšehradská notářská škola) a v době vlády dynastie Lucemburků ve 13. a 14. století, avšak méně se připomíná, že po rozvratu právního systému

v důsledku husitských válek se na dlouhou dobu postavení českého notářství nedostalo na předchozí úroveň, naopak spíše postupně upadalo tak, že v první polovině 19. století bylo téměř kritické.

Jen uveďme, že notářská agenda se v praxi omezila na protesty směnek, notářské zápisy neměly povahu veřejných listin a zcela běžně se notářství slučovalo s výkonem jiných profesí, zejména s advokací.

Ovšem paradoxy patří k lidským dějinám. V situaci, kdy byla rázně potlačena demokratická revoluce roku 1848 a její nositelé byli diskriminováni, v době, kdy zavládl bachovský absolutismus, který tvrdou rukou obnovoval staré pořádky z doby metternichovského absolutismu, tak právě v takové konstelaci vznikala současná podoba našeho notářství.

Těsně po skončení poražené revoluce došlo v srpnu 1850 k vydání prvního „řádného“ notářského řádu s účinností pro naše území, zatímco předchozí notářský řád římského císaře Maxmiliána I. z roku 1512 byl prvním habsburským českým králem Ferdinandem I. v roce 1527 z císařské úpravy do tehdejšího našeho právního řádu jen převzat.

Podstatu tohoto historického paradoxu shledávám v zásadním rozporu mezi začátkem tvrdé obnovy absolutistického zřízení na jedné straně a liberálním obsahem notářského řádu, který byl jednoznačně inspirován francouzským notářským řádem z roku 1803 jako jedním z plodů francouzské demokratické revoluce, na straně druhé. Zasluhu na této právní úpravě měl ministr práv Anton Schmerling, který současně v Rakousku prováděl právní reformu spočívající v nové soudní organizaci, v níž bylo soudnictví odděleno od správy a byla zavedena občanská kontrola soudnictví při veřejných líčeních a porotních soudech.

Jak se uvádí v nedávno vydané publikaci Stanislava Balíka a kol. „Dějiny notářství v českých zemích“, rok 1850 byl pro české notářství významný nejen vydáním moderní komplexní úpravy notářského povolání, ale také zavedením funkce notáře jako soudního komisaře při provádění základních úkonů souvisejících s jednáním s pozůstalými. Tuto činnost v obecné rovině upravoval notářský řád a speciálně pak současně vydaný patent o řízení při vyjednávání pozůstalostí vytknutých. Konečně byla zřízena i notářská samospráva, tedy notářské komory v obvodu vrchního soudu zemského.

Pro notářské povolání historický předěl z roku 1850 tedy zahájil v hrubé poloze tu rovinu a to postavení notářské profese v našich zemích, které v zásadě na našem území trvají dodnes. Radikální reforma justice a dalších právnických profesí (notářů, advokátů) v roce 1850 do demokratické podoby však nejspíše nebyla takovým paradoxem, jak by se mohlo na první pohled zdát. Nová rakouská vláda po potlačení demokratické revoluce chtěla zřejmě

zastávce revoluce uklidnit tím, že alespoň v oblasti právní se plody francouzské revoluce v ucelené podobě realizovaly.

Pro notáře události roku 1850 znamenaly, že od té doby u nás platí moderní pojetí notářské profese (přerušené pouze v období komunismu) a také skutečnost, že se notáři na území dnešního Česka nepřetržitě 166 let zabývají řízením o pozůstalosti. Není pak divu, že po tak dlouhé historické cestě veřejnost notáře s pozůstalostmi automaticky spojuje.

Na tom nic nemění skutečnost, že první notářský řád vydaný pro naše území platil pouhých pět let a v roce 1855 byl nahrazen dalším notářským řádem. Důvodem k této změně byla skutečnost, že první notářský řád až příliš kopíroval francouzský notářský řád z roku 1803, který přitom ve Francii s příslušnými novelizacemi platí dodnes. Souvisí to také s tím, že rakouský občanský zákoník se v mnohém liší od občanského zákoníku francouzského z roku 1804 a obsah prvního notářského řádu nedostatečně navazoval na rakouskou hmotněprávní úpravu.

V relativně krátké době, po uplynutí dalších 16 let, byl v roce 1871 vydán již třetí rakouský notářský řád platný na území dnešní České republiky. Tento legislativní počín lze považovat za historický přínos a základ téměř století trvající stability a prosperity notářského stavu u nás jako třetího významného právního stavu. Není možné přehlédnout uvolněnou společenskou atmosféru doby, v níž se rodil, tj. brzy po rakousko-uherském vyrovnání a demokratizačních snahách, které přinesly celému Rakousko-Uhersku celá desetiletí trvající společenský a hospodářský rozvoj. Třetí notářský řád ovšem v zásadě pokračoval v základní linii zahájené v padesátých letech předminulého století.

První republika nepřinesla v základní notářské úpravě žádné výrazné změny. Je nutno si povšimnout, že v té době působily v českých zemích celkem tři nejpočetnější notářské komory (pražská, brněnská a olomoucká), vedle nich se však řada notářů účastnila činnosti dobrovolného Spolku notářů československých. Po druhé světové válce byl v roce 1946 redukován počet notářských komor na území dnešní České republiky na dvě, a to na pražskou a brněnskou.

To již předznamenávalo konec notářských komor na dlouhých 43 let k neblaze symbolickému datu 21. 8. 1949, jímž byl po 78 letech zrušen notářský řád z roku 1871, který bylo právem možno považovat za vrchol dosavadní notářské kultury na našem území. Lze snad alespoň dodat, že předpis vydaný v tento černý den historie českého notářství byl účinný jen tři roky – do 1. 1. 1952, kdy však došlo dokonce k úplnému zestátnění notářství zákonem o státním notářství z roku 1951. Notářský řád z roku 1963 pak rozšířením rozhodovacích agend státního notářství zejména o řízení o registraci smluv týkajících se nemovitostí navazující na dosavadní činnost tzv. knihovních soudů vlastně vytvořil ze státních notářství malý nesporný civilní soud.

Považujeme-li číslo sedm za číslo šťastné, pak sedmý zákon upravující výkon notářství v novodobé české historii, dodnes platný zákon České národní rady (!) č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), přinesl českému notářství štěstí. Zákon byl výrazně inspirován rakouským notářským řádem z roku 1871 a přinesl návrat ke klasické podobě českého notářství.

Zásadní přínos tohoto notářského řádu také reprezentuje vytvoření jednotného systému notářské samosprávy spočívajícího nejen v obnově regionálních notářských komor, ale především poprvé v české historii ve vytvoření celostátní Notářské komory České republiky. Toto sjednocení notářské samosprávy na základě tzv. delegátského systému přineslo zásadní organizační změnu řízení notářské profese, která se v posledním čtvrtstoletí výrazně osvědčila.

Dvacet čtyři let po vydání posledního notářského řádu je zřejmé, že český notářský stav požívá mezi ostatními právníckými profesemi respekt a má jasnou solidní základnu do budoucna. Centrální završení notářské samosprávy přineslo sebeuvědomění a akceschopnost celého notářského stavu.

Stručným nárysem vývoje české notářské úpravy v posledních 166 letech bych se však rád dobral odpovědi na otázku, jaké jsou současné perspektivy dědictví „rakouské“ koncepce obsahového i organizačního uspořádání českého notářství.

Základ konstrukce veřejného notářství plynoucí z rakouské úpravy lze shrnout ve čtyřech bodech: 1) Notář je nezávislé právnícké povolání směřující k prevenci právních sporů; notář působí vlastním jménem a na vlastní účet. 2) Vykonává některé funkce státu, zejména sepisování veřejných listin a dále pak provádí některé úkony soudu v oblasti nesporného soudnictví, zejména v řízení o pozůstalosti. 3) Povolání je napojeno na organizaci justice, platí principy teritoriality, pevně stanoveného počtu notářů (princip *numerus clausus*) a pevně stanoveného systému odměn notářů jako záruk nestrannosti a nezávislosti notáře. 4) Notářská samospráva v podobě regionálních notářských komor a Notářské komory ČR odvisí od územní organizace soudního systému.

Leží zde tedy otázka, zda uvedené „rakouské stopy“ v českém notářství mají šanci obstát v náporu času i v budoucnu. V této souvislosti nebylo možné přehlédnout v čísle 3/2016 Ad notam úvahu reprezentanta nejmladší notářské generace Šimona Kleina „Perspektivy vývoje notářství v 21. století“. Z článku jsem nenabyl dojem, že by autor snad zpochybňoval tzv. rakouskou stopu v českém notářství, naopak důraz na prevenci sporů klade do čela celé své úvahy. Notářství chápe jako nástroj, jímž „stát vnáší veřejnoprávní prvky do soukromoprávní sféry“ a „na notáře přenáší výkon veřejné moci a touto cestou zajišťuje její flexibilitu, efektivitu a klientsky orientovaný výkon“.

Považuji to za potvrzení skutečnosti, že nastupující mladá notářská generace včetně výrazně omládlého vedení Notářské komory ČR je si vědoma nadčasové hodnoty základních atributů notářství vymezených již v polovině předminulého století jako opory pro zavádění těch nejmodernějších technických trendů v tváři českého notářství a rozšiřování jeho agendy (např. přímé zápisy do veřejných rejstříků, oblast výběru některých daní).

Při pohledu do budoucna se ovšem nelze vyhnout tomu prvku tzv. rakouské stopy v českém notářství, který spočívá v působení notáře jako soudního komisaře v řízení o pozůstalosti, jež má počátek rovněž v roce 1850. Je známo, že přímá účast notáře jako soudního komisaře v soudním řízení se vyskytuje především v nástupnických státech rakousko-uherské monarchie a v některých dalších zemích spíše východní Evropy (např. Polsko, Rumunsko apod.). V jiných zemích (např. v Německu či ve Francii) k takovému vývoji nedošlo, notáři však zase disponují rozsáhlými pravomocemi v oblasti nemovitostní agendy, které jsou u nás neznámé.

Jsem přesvědčen, že soudní komisariát notářů v nejvýznamějším soudním nesporném řízení, nyní upravený v zákoně o zvláštních řízeních soudních, a již od roku 2009 posílený o přímé rozhodovací pravomoci notáře, se zásadním způsobem podílí na tradičním pohledu české občanské veřejnosti na notáře jako na nestranného činitele a rádce ve složitých majetkoprávních otázkách. Právě zde se po mnoha generacích rodí a utvrzuje Šimonem Kleinem vyzdvížená „veřejná důvěra (víra) v osobnost notáře, v jeho osobní morální integritu, nestrannost a neúplatnost“.

Čeští notáři se čelně vrhají do velmi složitých výkladových otázek spjatých s aplikací nového dědického práva hmotného i procesního. Je tedy více než zřejmé, že 166 let trvající rakouská stopa českého notářství v dědickém právu bude i v budoucnu vytvářet specifickou tvář českého notářství. Zvláště když se v současné době mění i rakouské hmotné dědické právo, a bude v budoucnu možné se těmito změnami inspirovat.

Stopy rakouské monarchie v našem notářství tedy nejen trvají, ale mají – věřím – zajištěnu i dobrou pozici pro budoucnost. ■

JUDr. Karel Wawerka,
emeritní notář

CONTENTS

ARTICLES

Martin Šešina: Inheritance share	3
Ondřej Horák: Position of descendants of a disinherited descendant	5
Václav Pilík: Concept and system of property rights in the Civil Code	9

FROM HISTORY

Jan Kotous: Austrian Reichstag 1848-1849 and its member, future notary Antonín Mokry	13
--	----

CASE LAW

Narrowing of marital property regime	19
Over an old case law	23

INTERVIEW

prof. JUDr. Josef Fiala, CSc., Judge of the Constitutional Court of the Czech Republic	24
--	----

CURRENT EVENTS

JUDr. Martin Foukal elected the chairman of the committee of Prague Association of Czech Lawyers	27
--	----

INHALTSVERZEICHNIS

ARTIKEL

Martin Šešina: Erbteil	3
Ondřej Horák: Position der Nachkommen eines enterbten Nachkommen	5
Václav Pilík: Konzept und System von Eigentumsrechten im Zivilgesetzbuch	9

AUS DER GESCHICHTE

Jan Kotous: Österreichischer Reichstag 1848-1849 und sein Mitglied, zukünftiger Notar Antonín Mokry	13
---	----

JUDIKATUR

Eingrenzen von Errungenschaftsgemeinschaft	19
Über eine alte Rechtsprechung	23

GESPRÄCH

prof. JUDr. Josef Fiala, CSc., Richter des Verfassungsgerichts der Tschechischen Republik	24
---	----

AKTUELL

JUDr. Martin Foukal gewählt zum Vorsitzenden des Ausschusses von Prager Vereinigung der tschechischen Rechtsanwälte	27
---	----

CONTENU

ARTICLES

Martin Šešina: La quote-part	3
Ondřej Horák: La position des descendants du descendant déshérité	5
Václav Pilík: La conception et la structure des droits réels dans le code civil	9

QUELQUES MOTS D'HISTOIRE

Jan Kotous: L'assemblée impériale constituante entre 1848 et 1849 et son député, le futur notaire Antonín Mokry	13
---	----

JURISPRUDENCE

La restriction de la communauté réduite aux acquêts	19
La sentence vieille	23

ENTRETIEN

prof. JUDr. Josef Fiala, CSc., le juge de la cour constitutionnelle tchèque	24
---	----

ACTUELLEMENT

JUDr. Martin Foukal a été élu le président du comité de l'Association pragoise des avocats tchèques	27
---	----

Kroměříž 2016: Inheritance Law and selected institutes of Law on Business Corporations and Civil Code	28
Notary's snowballing	29
XIV. Notary's Olympics	30

REVIEW & ANNOTATION

Guilt of judge Brenner	31
------------------------	----

WORTHY OF ATTENTION

	32
--	----

FROM ABROAD

Report of the plenary meeting of the General Assembly of CNUE (Council of the Notariats of the European Union)	33
Report from the 112th Congress of French Notaries	35
Notariat in Latvia	37

INFORMATION UPDATE FROM NOTARY CHAMBER

Commencement and termination of notary activity	40
Competitions for filing of vacant Notarial Offices	41

EXCERPTS FROM HISTORY

Stanislav Balík: Excerpts from history 41	45
---	----

FEATURE ARTICLE

Karel Wawerka: Do the traces of the Austrian monarchy have future in the Czech notariat?	46
--	----

Kroměříž 2016: Erbrecht und ausgewählte Institute des Gesetzes über Geschäftskorporationen und des Zivilgesetzbuches	28
Notare werfen Schneebälle	29
XIV. Notarielle Olympiade	30

REZENSION & ANNOTATION

Schuld von Richter Brenner	31
----------------------------	----

WISSENSWERTES

	32
--	----

AUS DEM AUSLAND

Bericht der Plenarsitzung der Generalversammlung von CNUE (Rat der Notariate der Europäischen Union)	33
Bericht des 112. Kongresses der französischen Notare	35
Notariat in Lettland	37

INFORMATIONEN AUS DER NOTARIATSKAMMER

Beginn und Ende der Tätigkeit von Notaren	40
Stellenausschreibung zur Besetzung freier Notarämter	41

GESCHICHTSSPLITTER

Stanislav Balík: Geschichtssplitter 41	45
--	----

FEUILLETON

Karel Wawerka: Haben die Spuren der österreichischen Monarchie in tschechischem Notariat eine Zukunft?	46
--	----

Kroměříž 2016: Le droit successoral et les institutions choisies du droit des corporations commerciales et du code civil	28
Des boules de neige notariales	29
Les XIVe Jeux olympiques notariales	30

RAPPORTS & ANNOTATIONS

La culpabilité du juge Brenner	31
--------------------------------	----

MÉRITE VOTRE ATTENTION

	32
--	----

À L'ÉTRANGER

Le rapport de la réunion plénière de l'assemblée générale de CNUE	33
Le rapport du 112e congrès des notaires français	35
Le notariat en Lettonie	37

INFORMATIONS DE LA CHAMBRE DE NOTAIRES DE LA RÉPUBLIQUE TCHÈQUE

Début et cessation d'activités des notaires	40
Concours en vue d'occuper des études de notaires vacantes	41

FRAGMENTS D'HISTOIRE

Stanislav Balík: Fragments d'histoire 41	45
--	----

FEUILLETON

Karel Wawerka: Les traces de la monarchie autrichienne – ont-ils l'avenir dans le notariat tchèque?	46
---	----

Partner
Notářské
komory ČR

Největší pojišťovací makléř v České republice

Jako nezávislý poradce stojíme vždy na straně klienta.

Spolupracujeme se stabilními pojišťovacími společnostmi a pečlivě posuzujeme desítky pojišťovacích produktů. S Vámi pak vybíráme tu nejvhodnější kombinaci a zároveň využíváme své velikosti k vyjednání těch nejvýhodnějších podmínek. Rychle, pro Vás a s radostí.

- Pracujeme ve Vašem zájmu
- Detailně známe český i mezinárodní pojišťovací trh
- Přinášíme objektivní informace
- Zajistíme rychlou likvidaci škod

Mgr. Tereza Poláková
mobil: +420 602 555 983
tereza.polakova@renomia.cz

Členům Notářské komory, jejich rodinným příslušníkům a zaměstnancům nabízíme velmi **výhodné programy** soukromého pojištění vozidel, nemovitosti, domácnosti, cestovního a životního pojištění

Rádi Vám zpracujeme nezávaznou nabídku.